

Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU10

Verksamheten i Europeiska unionen under 2021

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen ska lägga regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2021 till handlingarna. Utskottet föreslår också att riksdagen ska avslå samtliga motionsyrkanden, i flera fall med hänvisning till att förslagen redan omfattas av den förda politiken.

Regeringens skrivelse är tillbakablickande och täcker in samtliga EU:s verksamhetsområden. Utskottet har utifrån motionsyrkandenas innehåll koncentrerat behandlingen av skrivelsen till avsnitten om EU:s övergripande utveckling, EU:s utvidgning, EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, EU som global utvecklingspolitisk aktör samt EU:s bilaterala och regionala förbindelser.

Utskottet välkomnar att regeringen i diskussioner om vilka lärdomar för EU:s beredskap som kan dras av pandemin har betonat den avgörande betydelse som en väl fungerande inre marknad med öppenhet mot omvärlden och samarbete med internationella partner har för EU:s konkurrens- och motståndskraft. Detta äger enligt utskottet fortsatt giltighet även under de drastiskt ändrade förutsättningar och det kraftigt försämrade säkerhetsläge som Rysslands brutala krig i Ukraina innebär. Vidare framhåller utskottet att respekten för de grundläggande värdena om demokrati, rättsstaten och mänskliga rättigheter är en av unionens främsta tillgångar som måste garanteras. Det finns inte något utrymme att kompromissa om de grundläggande värdena, betonar utskottet, som därför välkomnar de initiativ som tagits de senaste åren för att stärka skyddet av rättsstatsprincipen inom unionen.

Utskottet konstaterar även att EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska plattform och att svenska ståndpunkter genom EU kan få genomslag på ett sätt som annars inte skulle vara möjligt. Utskottet anser att unionen bör klargöra medlemskapsperspektivet för Ukraina, Georgien och Moldavien genom att benämna dem som potentiella kandidatländer till dess det finns underlag som motiverar att de kan ges status som kandidatländer.

Som potentiella kandidatländer bör de tre länderna ges tillgång till allt reformstöd som EU har att erbjuda blivande medlemsstater.

I betänkandet finns 37 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP) och sex särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021.

30 yrkanden i en följd motion.

Cirka 130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21 och 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning.....	10
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	13
Utskottets överväganden.....	14
EU:s övergripande utveckling	14
EU:s utvidgning.....	33
Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik.....	43
EU som global utvecklingspolitisk aktör.....	55
EU:s bilaterala och regionala förbindelser	62
Skrivelsen och motioner som bereds förenklat.....	92
Reservationer	96
1. Grundläggande värden, punkt 1 (C)	96
2. Sveriges ordförandeskap 2023, punkt 2 (C)	96
3. Svenskar i EU:s institutioner, punkt 3 (M).....	97
4. Västra Balkan, punkt 4 (M).....	97
5. Västra Balkan, punkt 4 (L)	98
6. Ukraina, punkt 5 (L).....	99
7. Turkiet, punkt 6 (V).....	99
8. Turkiet, punkt 6 (L).....	100
9. Utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 7 (M).....	100
10. Utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 7 (C).....	102
11. Beslutsordningen i utrikes- och säkerhetspolitiken, punkt 8 (M, C, KD, L)	103
12. Sanktioner, punkt 9 (SD).....	104
13. Sanktioner, punkt 9 (C)	104
14. Säkerhets- och försvarspolitik, punkt 10 (M)	105
15. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (M).....	106
16. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (KD).....	106
17. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (L)	107
18. Konfliktmineral, punkt 12 (KD).....	108
19. Konfliktmineral, punkt 12 (MP).....	108
20. Östliga partnerskapet, punkt 13 (M).....	109
21. Östliga partnerskapet, punkt 13 (SD)	110
22. Östliga partnerskapet, punkt 13 (C).....	111
23. Östliga partnerskapet, punkt 13 (V).....	112
24. Östliga partnerskapet, punkt 13 (KD).....	113
25. Östliga partnerskapet, punkt 13 (L)	114
26. Transatlantiska förbindelser, punkt 14 (M)	115
27. Transatlantiska förbindelser, punkt 14 (V).....	116
28. Centralamerika, punkt 15 (V).....	117
29. Kuba, punkt 16 (SD).....	118
30. Kuba, punkt 16 (C).....	119
31. Kuba, punkt 16 (V).....	120
32. Ryssland, punkt 17 (M)	120
33. Ryssland, punkt 17 (C).....	121
34. Ryssland, punkt 17 (L)	121
35. Centralasien, punkt 18 (V).....	122

36. Iran, punkt 19 (M)	123
37. Kina, punkt 20 (L)	124
Särskilda yttranden	125
1. Turkiet, punkt 6 (KD)	125
2. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (C)	125
3. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (V)	125
4. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (MP)	127
5. Konferensen om Europas framtid (M)	127
6. Allmänt om verksamheten i EU (SD)	127
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	130
Skrivelsen	130
Följdmotionen	130
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	133
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	133
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	147
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets protokollsutdrag 2021/22:42	149
<i>Bilaga 4</i>	
Finansutskottets yttrande 2021/22:FiU4y	150
<i>Bilaga 5</i>	
EU-nämndens yttrande 2021/22:EUN1y	167

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

EU:s övergripande utveckling

1. Grundläggande värden

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 36 och

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42.

Reservation 1 (C)

2. Sveriges ordförandeskap 2023

Riksdagen avslår motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 40.

Reservation 2 (C)

3. Svenskar i EU:s institutioner

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 15 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 23.

Reservation 3 (M)

EU:s utvidgning

4. Västra Balkan

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 27 och

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (L)

5. Ukraina

Riksdagen avslår motion

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del.

Reservation 6 (L)

6. Turkiet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2572 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del och

2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 7 och 8.

Reservation 7 (V)

*Reservation 8 (L)**EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik***7. Utrikes- och säkerhetspolitik**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 29,

2021/22:3774 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkandena 1 och 12–14,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 10, 21 och 22

samt

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 12 och 14.

*Reservation 9 (M)**Reservation 10 (C)***8. Beslutsordningen i utrikes- och säkerhetspolitiken**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 14.

*Reservation 11 (M, C, KD, L)***9. Sanktioner**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2568 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 22.

*Reservation 12 (SD)**Reservation 13 (C)***10. Säkerhets- och försvarspolitik**

Riksdagen avslår motion

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 32 och 35.

*Reservation 14 (M)**EU som global utvecklingspolitisk aktör***11. Utvecklingspolitisk inriktning**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 9,

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12,

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18 och

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 31.

*Reservation 15 (M)**Reservation 16 (KD)**Reservation 17 (L)*

12. Konfliktmineral

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 6.

Reservation 18 (KD)

Reservation 19 (MP)

EU:s bilaterala och regionala förbindelser

13. Östliga partnerskapet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,

2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD),

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45,

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11,

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26,

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 och

2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 20 (M)

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (C)

Reservation 23 (V)

Reservation 24 (KD)

Reservation 25 (L)

14. Transatlantiska förbindelser

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 8,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 7,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15 och

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (V)

15. Centralamerika

Riksdagen avslår motion

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 9, 13, 17, 19 och 20.

Reservation 28 (V)

16. Kuba

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2575 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3,
2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 12 och
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 29 (SD)

Reservation 30 (C)

Reservation 31 (V)

17. Ryssland

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 24,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26 och
2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 5 och 12.

Reservation 32 (M)

Reservation 33 (C)

Reservation 34 (L)

18. Centralasien

Riksdagen avslår motion

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 4, 13, 15, 18
och 20.

Reservation 35 (V)

19. Iran

Riksdagen avslår motion

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 47 och 48.

Reservation 36 (M)

20. Kina

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3241 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 13 och 17 samt
2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 13 och 17.

Reservation 37 (L)

Skrivelsen och motioner som bereds förenklat

21. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:115 till handlingarna.

22. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 2 juni 2022

På utrikesutskottets vägnar

Hans Wallmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Margareta Cederfelt (M), Diana Laitinen Carlsson (S), Gudrun Brunegård (KD), Alexandra Völker (S), Joar Forssell (L), Aron Emilsson (SD), Maria Fern (MP), Magnus Ek (C), Linda Modig (C), Yasmine Posio (V), Mats Nordberg (SD) och Jasenko Omanovic (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen ska enligt 9 kap. 21 § riksdagsordningen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen (EU), redovisa sitt agerande i EU och varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten i EU. Den 11 mars 2022 lämnade regeringen skrivelse 2021/22:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021 till riksdagen.

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse och 30 yrkanden i en följdmotion som väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlar utskottet även omkring 130 yrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 och 2021/22. Av motionsyrkandena behandlas ca 80 stycken i förenklad ordning enligt de riktlinjer som riksdagen fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2018–2022, som utrikesutskottet fastställde i oktober 2018.

Den 17 mars 2022 beslutade utskottet att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över skrivelsen och eventuella följdmotioner inom utskottens respektive beredningsområden. Utskottet beslutade samtidigt att ge EU-nämnden tillfälle att yttra sig över skrivelsen. Yttranden har mottagits från konstitutionsutskottet (genom ett protokollsutdrag), finansutskottet och EU-nämnden. Yttrandena finns i sin helhet i bilagor till betänkandet.

Regeringens skrivelse är tillbakablickande och täcker samtliga EU:s verksamhetsområden. Motionsyrkandena tar i sin tur sikte på enskilda delar av verksamheten och på hur regeringen bör agera framöver. Utifrån motionsyrkandenas innehåll har utskottet valt att koncentrera behandlingen av regeringens skrivelse till fem avsnitt. Dessa är

- EU:s övergripande utveckling
- EU:s utvidgning
- EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik
- EU som global utvecklingspolitisk aktör
- EU:s bilaterala och regionala förbindelser.

Med undantag för följdmotionen har motionsyrkandena väckts före den 24 februari 2022, när Ryssland inledde sitt utvidgade invasionskrig mot Ukraina. Det försämrade säkerhetsläget till följd av kriget och Rysslands föregående mobilisering och provokationer har följts intensivt av utskottet. Utskottet fick information om saken från den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, Försvarsmakten, Totalförsvarets forskningsinstitut och Centrum för Östeuropastudier vid sammanträdet den 9 december 2021. Den 18 januari och den 15 februari 2022 fick utskottet information av utrikesminister Ann Linde och

försvarsminister Peter Hultqvist. Den 24 februari 2022 informerade kabinettssekreterare Robert Rydberg och statssekreterare Jan-Olof Lind om krigsutbrottet och Sveriges och EU:s reaktioner på det. Den 10 mars 2022 fick utskottet information av överbefälhavare Micael Bydén och av företrädare för Totalförsvarets forskningsinstitut. Vid sammanträdet den 14 mars 2022 lämnade Sveriges ambassadör i Ukraina Tobias Thyberg information.

Utskottet har också fördjupat sig i vissa särskilda aspekter av kriget och dess konsekvenser. Det har gällt det svenska biståndet till Ukraina och Ryssland, vilket Sidas generaldirektör Carin Jämtin informerade om den 3 mars 2022. Vid sammanträdet den 10 mars 2022 informerade Strålsäkerhetsmyndighetens generaldirektör Nina Cromnier om radiologiska risker i samband med kriget. Generaldirektör Carl Johan Wieslander från Inspektionen för strategiska produkter informerade den 14 mars 2022 om regelverket för exportkontroll av krigsmateriel. Den 17 mars 2022 informerade kabinettssekreterare Robert Rydberg utskottet om ett svensk-finskt brev till Europeiska rådets ordförande om EU-fördragets artikel 42.7, och den 24 mars 2022 informerade Borian Åberg (M) och Carina Ohlsson (S), ordförande respektive vice ordförande i riksdagens delegation till Europarådets parlamentariska församling, om Rysslands uteslutning från Europarådet.

Med nära koppling till Ryssland och det europeiska säkerhetsläget har utskottet även fortsatt att följa utvecklingen i Belarus. Under det föregående året uppmärksammades bl.a. uppgifter om Exportkreditnämndens verksamhet och den belarusiska regimens kapning av ett flygplan och användning av migranter för att destabilisera läget vid EU:s yttre gränser. Information lämnades av utrikesminister Ann Linde den 25 november 2021 och, då tillsammans med utrikeshandelsministerns statssekreterare Krister Nilsson, den 8 juni 2021. Belarus och Ryssland berördes även vid utskottets möte med Utrikesdepartementets säkerhetspolitiska rapportörer den 16 november 2021.

En annan fråga som utskottet har fortsatt att följa nära är arbetet med att formulera EU:s strategiska kompass för säkerhet och försvar. Inför antagandet av den strategiska kompassen i mars 2022 gjorde företrädare för Utrikesdepartementet och Försvarsdepartementet särskilda föredragningar för utskottet den 28 oktober 2021, den 18 januari 2022 och den 1 februari 2022. Den strategiska kompassen var även föremål för diskussioner med det lettiska parlamentets utrikesutskott den 25 januari 2022, med finska riksdagens utrikesutskott den 27 januari 2022 och med folketingets utrikesutskott den 1 februari 2022. Utskottet ordnade den 3 februari 2022 ett fördjupningsseminarium om den strategiska kompassen med föreläsare från Utrikespolitiska institutet och Svenska institutet för Europapolitiska studier. Den 17 februari 2022 genomförde utskottet även en överläggning med regeringen om EU:s strategiska kompass, som uppföljning till den överläggning som genomfördes den 22 februari 2021. Vid överläggningen företrädde regeringen av kabinettssekreterare Robert Rydberg och statssekreterare Jan-Olof Lind. Därutöver har arbetet med den strategiska kompassen aktualiserats ett flertal tillfällen i samband med de föredragningar som utskottet regelbundet

får av företrädare för Utrikesdepartementet inför utrikesrådets möten. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken i ljuset av den strategiska kompassen diskuterades vid ett möte med Gustav Lindström från Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier den 6 april 2022.

Andra aktuella EU-frågor som utskottet ägnat särskild uppmärksamhet har gällt regeringens förberedelser för det svenska rådsordförandeskapet första halvåret 2023 och arbetet med ordförandeskapstrions 18-månadersprogram. Dessa frågor var föremål för information från EU-minister Hans Dahlgren den 17 juni 2021, den 16 november 2021, den 3 mars 2022 och den 19 maj 2022. EU-ministern informerade även utskottet om arbetet i EU:s framtidskonferens vid sammanträdena den 17 juni 2021, den 3 mars 2022 och den 19 maj 2022.

Vidare har företrädare från Utrikesdepartementet informerat utskottet om den höga representantens och kommissionens gemensamma meddelande om regelbaserad multilateralism (den 1 juni 2021), ett EU-initiativ om tillbörlig aktsamhet i fråga om mänskliga rättigheter (den 23 september 2021), EU:s samarbete med staterna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (den 12 oktober 2021), EU:s strategi för samarbete i regionen från Indiska oceanen till Stilla havet (den 2 december 2021) och EU:s arbete med Arktis (den 9 december 2021). Vid sammanträdet den 29 mars 2022 informerade justitieministerns statssekreterare Lars Westbratt utskottet om lagändringar till följd av EU:s nya förordning om kontroll av produkter med dubbla användningsområden, vilka utskottet bereder parallellt med detta ärende (prop. 2021/22:209, bet. 2021/22:UU18).

Av betydelse för frågor som bereds i detta betänkande är även de föredragningar som utskottet fick om utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter av nästa fas av telekommunikationsstandarder (5G) den 25 maj 2021 och den 17 juni 2021. Det gäller även föredragningarna om president Joe Bidens demokratioffensiv den 18 november 2021 och om Kazakstan den 18 januari 2022.

EU-kommissionär Ylva Johansson föredrog kommissionens arbetsprogram för 2022 vid utskottets sammanträde den 28 oktober 2021, vid vilket även övriga utskott och EU-nämnden gavs möjlighet att delta. Inom ramen för ärendet har utskottet även tagit del av kommissionens allmänna rapport om Europeiska unionens verksamhet 2021, som upprättats i enlighet med artikel 249.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och som lämnades till riksdagen den 9 mars 2022 (C(2022) 959).

Ledamöter från utskottet deltog i möten med den interparlamentariska konferensen om EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik den 9 september 2021 och den 24–25 februari 2022. Utskottsledamöter har även deltagit i interparlamentariska utskottsmöten i Europaparlamentet. Två sådana möten genomfördes den 9 november 2021 på temana utländsk inblandning i demokratiska processer samt de nationella parlamentens förväntningar på EU:s framtidskonferens. Den 30 november 2021 hölls ett interparlamentariskt utskottsmöte om att bekämpa våldet mot kvinnor, och den 17 maj 2022 genomfördes ett möte om resultaten av framtidskonferensen.

Vidare har en ledamot och en suppleant från utskottet deltagit som representanter från riksdagen i framtidskonferensens plenarförsamling, som sammanträdde den 19 juni 2021, den 23 oktober 2021, den 21–22 januari 2022, den 11–12 mars 2022, den 25–26 mars 2022, den 8–9 april 2022 och den 29–30 april 2022.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2021 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen ger en övergripande beskrivning av EU:s utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt verksamheten inom unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i EU-samarbetet utifrån arbetet i Europeiska rådet och ministerrådets olika sammansättningar.

Utskottets överväganden

EU:s övergripande utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s grundläggande värden, Sveriges ordförandeskap 2023 och svenskar i EU:s institutioner.
Jämför reservation 1 (C), 2 (C) och 3 (M).

Skrivelsen

I skrivelsens inledande avsnitt redogör regeringen för hur pandemin och hanteringen av dess effekter fortsatte att prägla verksamheten inom EU under 2021. Det handlade om att skapa förutsättningar för en bred vaccinations-täckning inom EU och en rättvis global tillgång till vaccin genom Covax, införandet av digitala covidbevis och etableringen av en ny EU-myndighet för beredskap och insatser vid hälsokriser. Den ekonomiska återhämtningen stöddes genom faciliteten för återhämtning och resiliens i enlighet med de nationella program som medlemsstaterna utarbetat.

Med koppling till pandemin och EU:s förmåga att stå emot framtida kriser beskriver regeringen också diskussionen om strategisk autonomi, där Sverige betonat att EU:s konkurrenskraft och motståndskraft förutsätter en öppen och väl fungerande inre marknad, öppenhet mot omvärlden och samarbete med internationella partner.

Andra framträdande frågor har bl.a. varit klimatet, migration och asyl, relationerna med Storbritannien och kampen mot organiserad brottslighet.

Konferensen om Europas framtid

I maj 2021 lanserades konferensen om Europas framtid. Regeringen anger i skrivelsen (avsnitt 5) att den har ett ambitiöst delaktighetsarbete som utgångspunkt för sitt deltagande i konferensen och att målsättningen för de initiativ som tagits i Sverige är att medborgarnas möjlighet till insyn och delaktighet i beslut som fattas på EU-nivå ska öka och bli mer likvärdig den möjlighet till detta som finns på de kommunala, regionala och nationella nivåerna. Regeringen anger vidare att den för att engagera fler i samhället runt om i landet har kallat till EU-sakråd med civilsamhället, utbildningsverksamheter, arbetsmarknadens parter och lokala företrädare.

Grundläggande värden

Regeringen anger i skrivelsen (avsnitt 6) att arbetet med rättsstatsfrågorna fortsätter att stå högt upp på EU:s dagordning mot bakgrund av den negativa utvecklingen i några av medlemsstaterna. Arbetet bedrivs i flera parallella

processer som den generella villkorlighetsordningen kopplad till budgeten och de s.k. artikel 7-förfarandena som pågår mot Polen och Ungern. Kommissionen har också inlett överträdelseförfaranden om unionens gemensamma värden och rättsstatsprincipen. Regeringen anger att den har intervenerat till stöd för kommissionen i dessa mål vid EU-domstolen och även yttrat sig i mål om förhandsavgöranden som gäller respekten för rättsstatsprincipen. Regeringen har i EU-domstolen också medverkat till försvaret av villkorlighetsordningen i de mål om ogiltighet som Polen och Ungern väckte i början av året (målen redovisas i skrivelsens bilaga 1 avsnitt 2.1). Av skrivelsen framgår även att Europaparlamentet väckt en passivitetstalan vid EU-domstolen för att kommissionen inte har tillämpat villkorlighetsordningen under prövningen av ogiltighetsmålen (avsnitt 61.2).

Vidare har arbetet bedrivits inom den europeiska rättsstatsmekanismen, där allmänna rådet under 2021 inledde en mer strukturerad dialog med horisontella och landsspecifika diskussioner baserade på kommissionens årliga rapport om rättsstatssituationen i EU. Kommissionen presenterade den andra årsrapporten inom rättsstatsmekanismen i juli 2021. Regeringen anger i skrivelsen att den ställer sig positiv till rapporten som en god grund för fortsatta diskussioner och erfarenhetsutbyten i syfte att förebygga att rättsstatsproblem uppkommer eller förvärras.

Bulgarien och Rumänien omfattas dessutom av en samarbets- och kontrollmekanism för att följa upp åtaganden om fortsatta reformer av rättsväsendet och bekämpning av korruption efter EU-anslutningen 2007 (avsnitt 10.2).

I skrivelsen redogörs vidare för finansieringsprogrammet för rättigheter och värden inom den fleråriga budgetramen 2021–2027 (avsnitt 34.1).

Sveriges ordförandeskap 2023

Regeringen konstaterar i skrivelsen (avsnitt 62) att förutsättningarna för Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd första halvåret 2023 skiljer sig något från Sveriges tidigare ordförandeskapsperioder 2001 och 2009, bl.a. genom att Europeiska rådet och utrikesrådet sedan Lissabonfördragets ikraftträdande i december 2009 har valda ordförande. Ordförandeskapet 2023 ligger också mot slutet av lagstiftningscykeln med en stor mängd pågående lagstiftningsförhandlingar som i flera fall sannolikt kommer att vara föremål för slutförhandlingar, vilket kommer att ta mycket tid och resurser i anspråk.

I skrivelsen redogörs för statsministerns ansvar för regeringens arbete inför och under ordförandeskapet och att EU-ministern hanterar samordningen av förberedelsearbetet, som så långt som möjligt bedrivs inom befintlig linjeorganisation.

Förberedelserna under 2021 var inriktade på framtagandet av rådets 18-månadersprogram tillsammans med de föregående franska och tjeckiska ordförandeskapen, rekrytering av personal och kompetensutveckling. Under våren inrättades ett särskilt sekretariat för planeringen, administrationen och

samordningen av mötesverksamheten i Sverige. Ett särskilt kommunikationssekretariat inrättades under hösten och inledde då arbetet med att identifiera kommunikationsbehov och ta fram en kommunikationsstrategi.

Av skrivelsen framgår även att förberedelser och genomförande av ordförandeskapet har motiverat en tillfällig ökning av Regeringskansliets anslag med sammanlagt 1 250 miljoner kronor under perioden 2021–2023.

Svenskar i EU:s institutioner

Regeringen anger i skrivelsen (avsnitt 61.5) att det är strategiskt viktigt att Sverige är väl representerat i EU:s institutioner, byråer och organ. Under året förbättrades den svenska närvaron på framför allt chefsnivån. På längre sikt är det särskilt viktigt att nå ut till unga och högskolestuderande som är intresserade av att praktisera eller arbeta inom EU:s institutioner.

Vidare anför regeringen att Sverige är underrepresenterat i EU:s institutioner och att Sverige under 2021 agerade tillsammans med flera andra medlemsstater för att kommissionen ska vidta åtgärder som gör det möjligt att rekrytera personal utifrån bredast möjliga geografiska bas, framför allt genom nationellt riktade uttagningsprov.

Motionerna

Grundläggande värden

I partimotion 2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om att som en sista utväg utesluta medlemsstater ur EU som allvarligt och upprepat inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption.

Ett snarlikt tillkännagivande föreslås av Kerstin Lundgren m.fl. (C) i kommittémotion 2021/22:3246 yrkande 36.

Sveriges ordförandeskap 2023

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 40 föreslås ett tillkännagivande om att Sveriges kommande ordförandeskap ska prioritera åtgärder på områden med gemensamma utmaningar och hot, med respekt för den nationella kompetensen och med de gemensamma värderingarna som utgångspunkt.

Svenskar i EU:s institutioner

I kommittémotionerna 2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 15 och 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att fler kvalificerade svenskar får plats i EU:s institutioner, inklusive den europeiska utrikestjänsten.

Bakgrund

Grundläggande värden

Enligt artikel 2 i EU-fördraget ska unionen bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Artikel 7-förfarandet

Enligt artikel 7.1 i EU-fördraget får rådet, på ett motiverat förslag från en tredjedel av medlemsstaterna, Europaparlamentet eller kommissionen, slå fast att det finns en klar risk för att en medlemsstat allvarligt åsidosätter de värden som anges i artikel 2 och framföra rekommendationer till den aktuella medlemsstaten. Rådet ska höra den aktuella medlemsstaten innan beslut fattas.

Vidare får Europeiska rådet enligt artikel 7.2 slå fast att en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter värden som anges i artikel 2. Har Europeiska rådet gjort detta får rådet enligt artikel 7.3 besluta om att tillfälligt upphäva vissa av de rättigheter som den aktuella medlemsstaten har till följd av tillämpningen av fördragen, inbegripet rösträtten i rådet. Medlemsstatens skyldigheter enligt fördragen fortsätter att vara bindande.

De närmare omröstningsbestämmelser som gäller för de olika stegen i artikel 7-förfarandet anges i artikel 354 i EUF-fördraget, av vilken bl.a. följer att den berörda medlemsstaten inte får delta i omröstningen.

EU-domstolen är enligt artikel 269 i EUF-fördraget behörig att pröva lagenligheten av en akt som antas av Europeiska rådet eller rådet enligt artikel 7 när det gäller iakttagandet av de regler som styr förfarandet. Endast den medlemsstat som är föremål för akten får väcka talan i domstolen.

I december 2017 inledde kommissionen artikel 7-förfarandet mot Polen genom ett motiverat förslag till beslut om fastslående av att det finns en klar risk för att Polen allvarligt åsidosätter rättsstatsprincipen (COM(2017) 835). I september 2018 initierade Europaparlamentet ett andra artikel 7-förfarande genom att anta ett motiverat förslag i fråga om Ungern (P8_TA(2018)0340). Rådet har vid ett antal tillfällen genomfört utfrågningar av Polen och Ungern inom ramen för det första steget i artikel 7-förfarandet. Standardformer för dessa utfrågningar anges i rådets dokument 10641/2/19.

Artikel 7-förfarandets inledande varningsmekanism (artikel 7.1) infördes genom Nicefördraget i enlighet med vad som förordades av den utredning som Europadomstolens ordförande hade tillsatt för att se över den österrikiska regeringens åtaganden i förhållande till gemensamma europeiska värden. Bakgrunden till utredningen var det österrikiska parlamentsvalet i oktober 1999 som ledde till att Frihetspartiet (FPÖ) med Jörg Haider som partiledare tog plats i den tillträdande regeringen. I och med det inleddes tillämpningen av ett antal åtgärder som det portugisiska EU-rådsordförandeskapet framfört

några dagar tidigare i ett uttalande på de övriga medlemsstaternas vägnar. Åtgärderna innebar att de övriga medlemsstaterna inte skulle främja eller godta några bilaterala officiella kontakter på politisk nivå med Österrikes regering, inte stödja österrikiska kandidater till poster i internationella organisationer och begränsa de diplomatiska kontakterna till en teknisk nivå. Den svenska regeringens agerande i anslutning till de 14 medlemsstaternas uttalande granskades av konstitutionsutskottet i betänkande 1999/2000:KU20.

Villkorlighetsordning för skydd av EU-budgeten

Den 1 januari 2021 inleddes tillämpningen av förordning (EU, Euratom) 2020/2092 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten vid överträdelser av rättsstatens principer i medlemsstaterna.

I förordningens artikel 4 anges att lämpliga åtgärder ska vidtas om det fastställts att överträdelser av rättsstatens principer i en medlemsstat påverkar eller riskerar allvarligt att påverka den sunda ekonomiska förvaltningen av unionsbudgeten eller skyddet av unionens ekonomiska intressen på ett tillräckligt direkt sätt. Åtgärderna kan enligt artikel 5 t.ex. vara att hålla inne utbetalningar. Det följer av förordningens artikel 6 att åtgärderna fastställs av rådet i ett genomförandebeslut på förslag av kommissionen. Förslaget ska föregås av en skriftväxling med den berörda medlemsstaten.

Efter antagandet av den generella villkorlighetsordningen väckte Ungern och Polen var sin talan vid EU-domstolen om ogiltigförklaring av förordningen (mål C-156/21 respektive C-157/21). EU-domstolen ogillade de båda ländernas talan i domar som meddelades den 16 februari 2022. Domstolen fann att den rättsliga grunden är korrekt och att förordningen ryms inom unionens befogenheter, att den är förenlig med artikel 7-förfarandet och att den är tillräckligt tydlig för att vara rättssäker.

Den 29 oktober 2021 väckte Europaparlamentet en underlåtenhetstalan mot kommissionen (mål C-657/21). Som grund för talan anges bl.a. att kommissionen underlåtit att tillämpa förordningen fullt ut i avvaktan på domstolens dom i de ovannämnda målen och att den därmed åsidosatt sin skyldighet att säkerställa tillämpningen av fördragen och av de åtgärder som institutionerna antar i enlighet med fördragen.

Den 2 mars 2022 antog kommissionen riktlinjer för tillämpningen av villkorlighetsförordningen (C(2022) 1382, EUT 2022/C 123/02). I riktlinjerna förtydligar kommissionen hur den ser på villkoren för att vidta åtgärder enligt förordningen, förhållandet till andra instrument, proportionaliteten i åtgärder som föreslås, vad förfarandet och bedömningar ska omfatta samt skyddet av slutmottagarnas eller stödmottagarnas rättigheter.

Den 27 april 2022 öppnade kommissionen formellt ett förfarande enligt villkorlighetsordningen gentemot Ungern genom att sända en skriftlig under rättelse enligt förordningens artikel 6 (C(2022) 2782). Bland skälen för kommissionens beslut nämns brister i systemet för offentlig upphandling och i myndigheternas genomförande av EU-budgeten, bl.a. i fråga om förebyggande av bedrägerier och korruption.

Rättsstatsmekanismen

Kommissionen föreslog i meddelande COM(2014) 158 en ram för att stärka rättsstatsprincipen. Den nya ramen skulle utgöra ett förebyggande komplement till möjligheten att väcka talan i EU-domstolen vid specifika överträdelse av EU-rätten och artikel 7-förfarandet, som man på så sätt skulle kunna undvika att behöva aktivera. Inom den nya ramen kan kommissionen inleda ett dialogförfarande för att undvika att systemhot mot rättsstatsprincipen eskalerar. Om dialogen inte ger resultat kan den formaliseras genom yttranden och rekommendationer som kommissionen sedan följer upp.

Kommissionen inledde en dialog med Polen i januari 2016. I juli 2016 utfärdade kommissionen en första rekommendation om rättsstatsprincipen i Polen (rekommendation (EU) 2016/1374). Denna följdes av två kompletterande rekommendationer och senare, i december 2017, av det motiverade förslaget enligt artikel 7-förfarandet.

Genom meddelande COM(2019) 343 föreslog kommissionen en åtgärdsplan för att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom EU, bl.a. genom att inrätta en ny rättsstatsmekanism som omfattar dialog och kontinuerlig övervakning centrerat kring en årlig rapport om rättsstatssituationen i medlemsstaterna. En första årsrapport antogs i september 2020 (COM(2020) 580, utl. 2020/21:KU14). I sitt arbetsprogram för 2022 angav kommissionen att den avser att komplettera rättsstatsrapporten med landsspecifika rekommendationer till medlemsstaterna.

Ändring av EU:s fördrag

Förfaranden för att ändra EU:s fördrag anges i EU-fördragets artikel 48. Det ordinarie ändringsförfarandet initieras genom förslag från en medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen. Om Europeiska rådet med enkel majoritet beslutar att granska de föreslagna ändringarna inleds förfarandet, om inte Europeiska rådet beslutar annorlunda, med att ett konvent sammankallas med företrädare för medlemsstaternas nationella parlament och stats- eller regeringschefer samt för Europaparlamentet och kommissionen. Konventets uppgift är att lämna en rekommendation till den konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar som därefter ska sammankallas för att komma överens om de ändringar som ska göras i fördragen. Ändringarna träder i kraft efter att de har ratificerats av alla medlemsstater i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Vid sidan av det ordinarie ändringsförfarandet finns två förenklade ändringsförfaranden. Det första av dessa kan enligt artikel 48.6 avse ändringar av den tredje delen i EUF-fördraget som rör unionens inre politik och inre åtgärder, såvida ändringarna inte utökar unionens befogenheter. Ändringarna beslutas av Europeiska rådet med enhällighet. Beslutet träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Det andra förenklade ändringsförfarandet enligt artikel 48.7 kan tillämpas för att ändra ett föreskrivet beslutsförfarande från enhällighet i rådet till kvalificerad majoritet eller från ett särskilt lagstiftningsförfarande till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Ändringar får beslutas av Europeiska rådet med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande under förutsättning att inget av medlemsstaternas nationella parlament invänt mot det inom sex månader från det att Europeiska rådet har överlämnat ett initiativ till sitt beslut till dem. Det förenklade ändringsförfarandet får inte användas för att frångå kravet på enhällighet i rådet vid beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Konferensen om EU:s framtid

Mot bakgrund av ett franskt förslag utlovade kommissionens ordförande i de politiska riktlinjer som hon vid sin nominering presenterade för Europaparlamentet att hon skulle ta initiativ till en konferens om Europas framtid. Konferensen skulle inledas 2020 och pågå i två år. Efter sin tillsättning presenterade kommissionen i januari 2020 ett meddelande om hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27). Förberedelserna för konferensen avstannade emellertid när covid-19-pandemin bröt ut. Först ett drygt år senare, i mars 2021, kunde Europaparlamentet, rådet och kommissionen underteckna en gemensam förklaring om konferensen om Europas framtid med rubriken Medborgardialog för demokrati – Att bygga ett motståndskraftigt Europa (EUT 2021/C 91 I/01, rättselse 2021/C 93 I/01).

Enligt den gemensamma förklaringen är konferensen ett gräsrotsbaserat projekt för att ge medborgarna en större roll i utformningen av unionens framtida politik och ambitioner genom en mängd evenemang och debatter på olika nivåer vars bidrag ska samlas in, analyseras, övervakas och publiceras via en interaktiv flerspråkig digital plattform. I förklaringen åtar sig institutionerna att ordna europeiska medborgarpaneler.

Vidare anges i förklaringen att konferensen leds av Europaparlamentet, rådet och kommissionen, som gemensamt utövar ordförandeskapet och ingår i konferensens styrelse med ansvar för konferensens arbete, förlopp och evenemang. Sverige har i egenskap av inkommande rådsordförande deltagit som observatör i styrelsen. Inom konferensen ska det enligt förklaringen även finnas en plenarförsamling med företrädare för institutionerna, för alla de nationella parlamenten och för medborgarna. Församlingens uppgift är att diskutera rekommendationerna från de europeiska och nationella medborgarpanelerna. Konferensens slutresultat ska redovisas i en rapport. De tre institutionerna ska skyndsamt behandla frågan om hur de ska följa upp rapporten på ett effektivt sätt, var och en inom sitt behörighetsområde och i enlighet med fördragen.

Närmare bestämmelser för konferensens genomförande och sammansättning angavs i dess arbetsordning (rådets dokument 8687/21 och 11078/21).

För organisering av de europeiska och nationella medborgarpanelerna gavs särskilda anvisningar (rådets dokument 9159/21 och 11006/21).

Framtidskonferensen lanserades på Europadagen den 9 maj 2021. Inför plenarförsamlingens första session den 19 juni 2021 fattade talmannen beslut om att ledamöterna Anna Vikström (S), Jessika Roswall (M), Daniel Andersson (S) och Hans Rothenberg (M) skulle delta i plenarsessionerna inom ramen för framtidskonferensen (dnr 2063-2020/21). Inför den andra sessionen den 23 oktober 2021 etablerade plenarförsamlingen nio tematiska arbetsgrupper för beredning av medborgarpanelernas rekommendationer och av bidragen på den digitala plattformen i syfte att förbereda församlingens debatter och förslag. Arbetsgruppernas teman var

- klimatförändringar och miljö
- hälsa
- starkare ekonomi, social rättvisa och sysselsättning
- EU i världen
- värden och rättigheter, rättsstatsprincipen och säkerhet
- digital omställning
- demokratin i EU
- migration
- utbildning, kultur, ungdomsfrågor och idrott.

Under hösten 2021 sammankallades fyra europeiska medborgarpaneler för att arbeta med frågor om

- en starkare ekonomi, social rättvisa, sysselsättning och utbildning, ungdomsfrågor, kultur, idrott och digital omställning
- demokratin i EU, värden, rättigheter, rättsstatsprincipen och säkerhet
- klimatförändringar, miljö och hälsa
- EU i världen och migration.

De europeiska medborgarpanelerna presenterade sina rekommendationer inför plenarförsamlingens tredje och fjärde sessioner den 21–22 januari 2022 och den 11–12 mars 2022. De nio arbetsgruppernas preliminära rapporter presenterades och debatterades vid plenarförsamlingens femte och sjätte sessioner den 25–26 mars 2022 och den 8–9 april 2022.

Under 2021 anordnades totalt 4 639 evenemang i medlemsstaterna med fler än 340 000 deltagare. Den flerspråkiga plattformen hade fler än 41 000 registrerade användare som bidrog med över 12 500 idéer. Plattformen hade över 4,1 miljoner besökare (C(2022) 959).

Vid plenarförsamlingens sjunde och sista session den 29–30 april 2022 presenterades arbetsgruppernas slutliga förslag, som företrädarna i plenarförsamlingen från Europaparlamentet, rådet, kommissionen och de nationella parlamenten enades om att föra fram. Även församlingens medborgarkomponent redovisade sin ståndpunkt till förslagen. Sammanlagt behandlades drygt 300 åtgärder inom ramen för 49 övergripande förslag.

Konferensen om Europas framtid avslutades på Europadagen den 9 maj 2022. Konferensens styrelse överlämnade då en slutrapport till ordförandena för de tre institutionerna. I rapporten återfinns en redogörelse för konferensens arbetsformer, de förslag och åtgärder som plenarförsamlingen förde vidare och medborgarpanelernas rekommendationer.

Rådets ordförandeskap

Enligt artikel 16.9 i EU-fördraget ska ordförandeskapet för andra råds-konstellationer än utrikes frågor innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med lika rotation på de villkor som Europeiska rådet beslutar om i enlighet med artikel 236 i EUF-fördraget. Ordförande för rådet i konstellationen utrikes frågor är enligt artikel 18.3 i EU-fördraget den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Villkoren för det roterande rådsordförandeskapet anges i Europeiska rådets beslut 2009/881/EU om utövande av rådets ordförandeskap. Av artikel 1 i beslutet följer att rådsordförandeskapet ska innehas av på förhand bestämda grupper med tre medlemsstater under en period av 18 månader och att grupperna ska sättas samman genom jämlik rotation med hänsyn till medlemsstaternas olikartade karaktär och den geografiska jämvikten i unionen. Vidare framgår det att varje medlem i en grupp i tur och ordning ska vara ordförande i sex månader och att medlemmarna i en grupp kan besluta om alternativa arrangemang sinsemellan. Enligt artikel 2 omfattar det roterande ordförandeskapet normalt sett även Coreper och de olika råds-konstellationernas förberedande organ, med undantag för konstellationen utrikes frågor.

I rådets beslut 2009/908/EU fastställs genomförandeåtgärder för utövandet av rådets ordförandeskap. I beslutet anges indelningen av ordförandeskapen i turordningsgrupper om tre medlemsstater. Enligt turordningen som sträcker sig fram t.o.m. 2030 utövar Frankrike, Tjeckien och Sverige ordförandeskapet från januari 2022 t.o.m. juni 2023. Sverige är ordförande januari–juni 2023. I beslutet meddelas även bestämmelser för utövandet av ordförandeskapet i utrikesrådets förberedande organ. Dessutom anges de av rådets andra förberedande organ som ska ha en ständig ordförande.

Ordförandeskapets uppgifter anges i rådets arbetsordning (beslut 2009/937/EU). Inför ordförandeskapsperioden omfattar det bl.a. att enligt artikel 1.2 meddela datumen för rådets möten sju månader innan det berörda halvåret inleds. I artikel 2.6 anges vidare att varje ordförandeskapstrio ska utarbeta ett utkast till program för rådets verksamhet under ordförandeskapstrions 18-månadersperiod och lägga fram detta 18-månadersprogram för godkännande av allmänna rådet senast en månad före den relevanta perioden. Enligt artikel 2.7 ska ordförandeskapet senast en vecka innan ordförandehalvåret inleds även fastställa preliminära dagordningar för rådets sammanträden under det kommande halvåret.

Under ordförandeskapshalvåret är det ordförandens uppgift att enligt artikel 3.1 upprätta en preliminär dagordning för varje sammanträde som ska sändas till övriga rådsmedlemmar minst 14 dagar före sammanträdet. Vidare ska ordförandeskapet enligt artikel 20.1 se till att arbetsordningen tillämpas och sörja för att debatterna fortlöper på ett korrekt sätt, vilket omfattar alla lämpliga åtgärder som är nödvändiga för att på bästa sätt använda den tid som står till buds vid sammanträden. Av artikel 20.2 framgår att ordförandeskapet biträds av övriga medlemmar i ordförandeskapstrion och vid behov även av företrädaren för den medlemsstat som kommer att utöva nästa ordförandeskap. Detta innebär att någon av de biträdande medlemmarna på ordförandeskapets begäran ska träda in som ersättare, avlasta ordförandeskapet från vissa uppgifter och säkerställa kontinuiteten i rådets arbete. Ordförandeskapet företräder enligt artikel 26 rådet i Europaparlamentet och i dess utskott.

Innevarande 18-månadersprogram

Rådets 18-månadersprogram för perioden den 1 januari 2022–30 juni 2023, som utarbetats av den franska, tjeckiska och svenska ordförandeskapstrion och den höga representanten, godkändes av allmänna rådet den 14 december 2021 (rådets dokument 14441/21). I 18-månadersprogrammets inledande del bekräftas relevansen i de prioriteringar som gjorts i Europeiska rådets strategiska agenda för mandatperioden 2019–2024. Ordförandeskapstrion anger som sin främsta uppgift att övervinna den ekonomiska och sociala chocken efter covid-19-pandemin genom att genomföra återhämtningsplanen, särskilt genom att investera i den gröna och digitala omställningen, blåsa nytt liv i den inre marknaden samt stärka EU:s resiliens, konkurrenskraft och konvergens samtidigt som unionsmedborgarnas rättigheter och unionens värden ska upprätthållas.

I programmet anges sedan prioriterade åtgärder inom den strategiska agendans fyra huvudrubriker, baserat på liggande och kommande initiativ. Under rubriken Skydda medborgarna och friheterna anger ordförandeskapstrion att den är fast besluten att främja EU:s värden och stärka rättsstatsprincipen. Trion ska också stärka mediepluralismen och den europeiska demokratin, verka för ökad jämställdhet och ägna särskild uppmärksamhet åt olika strategier och handlingsplaner för likabehandling.

Vidare framhåller ordförandeskapstrion behovet av att stärka Schengenområdet och att fortsätta arbetet med migrations- och asylpakten med sikte på en överenskommelse som balanserar ansvar och solidaritet. Även behovet av att stärka unionens säkerhet framhålls, bl.a. genom att möjliggöra kriminalisering av hatbrott på EU-nivå, förbättra de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter och etablera regler för överförande av lagföring. Det är också prioriterat att öka solidariteten, beredskapen och insatseffektiviteten i krishanteringen vid olika typer av katastrofer.

Under rubriken Utveckla vår ekonomiska bas framhålls stödet till återhämtningen och investeringar i den gröna och digitala omställningen. Ordförandeskapen avser att utveckla en integrerad strategi för att fördjupa och

förstärka den inre marknaden och de fyra friheterna, särskilt på tjänsteområdet. Utformningen av en framtidsanpassad industripolitik prioriteras med särskild betoning på att förbättra regelverket för små och medelstora företag, minska strategiska beroenden av tredjeländer och att göra industrin mer hållbar, miljövänlig och globalt konkurrenskraftig. I programmet framhålls också behovet av att utveckla en rättvis och enkel beskattning och av att säkerställa unionens digitala suveränitet och driva en digital utveckling som skyddar unionens värden och säkerhet.

För att stärka det strategiska oberoendet i ekonomiska och finansiella frågor, samtidigt som en öppen ekonomi bevaras, ska ordförandeskapen gå vidare med EMU-fördjupningen, i synnerhet fullbordandet av bankunionen och kapitalmarknadsunionen. Vidare framhålls genomförandet av EU:s rymdprogram och behovet av en forsknings- och innovationspolitik som kan möta samhälleliga och ekonomiska utmaningar.

Under rubriken Bygga ett klimatneutralt, grönt, rättvist och socialt Europa framhålls åtgärder för att uppnå klimatneutralitet senast 2050 och 55-procentsmålet till 2030, där utvecklingen av koldioxidsnål och förnybar energi, ökad energieffektivitet och fullbordandet av den inre el- och gasmarknaden lyfts fram. Inom den gröna givens betonas också åtgärder för en giftfri miljö, cirkulär ekonomi, biologisk mångfald och övergången till hållbara jordbruks- och livsmedelssystem och transportsystem. Vidare betonar ordförandeskapstrion den europeiska sociala modellen och genomförandet av pelaren för sociala rättigheter, med full respekt för nationella befogenheter och mångfalden av arbetsmarknadsmodeller i unionen.

Under rubriken Främja Europas intressen och värderingar i världen framhåller ordförandeskapstrion behovet av att EU ökar förmågan att agera autonomt och fortsätter att vara en drivkraft för multilateralism och för den regelbaserade internationella ordningen med folkrätten och FN i centrum. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstaten ska främjas aktivt och mångfald, jämställdhet, kvinnors och flickors åtnjutande av samtliga mänskliga rättigheter samt kvinnors och flickors egenmakt ska prioriteras i alla yttre åtgärder. Att stärka EU:s förmåga att stödja civilsamhället, oberoende medier och andra icke-statliga aktörer i tredjeländer anges som en central prioritering. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att utveckla Team Europa-strategin. Andra prioriteringar är klimatdiplomati, teknisk och vetenskaplig kapacitet, strategisk kommunikation och ändamålsenliga restriktiva åtgärder. Ordförandeskapstrion framhåller handelns betydelse för tillväxt och välbefinnande och att trion ska sträva efter en kraftfull handelspolitik i enlighet med Agenda 2030 och Parisavtalet, där resilienta, diversifierade och ansvarsskyldiga värdekedjor främjas.

Avslutningsvis framhåller ordförandeskapstrion att EU mot bakgrund av ökad global instabilitet behöver ta ett större ansvar för sin säkerhet, och trion åtar sig att stärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) med målet att bibehålla EU:s roll som en ansvarsfull, kompetent och tillförlitlig aktör och global partner för fred och säkerhet. Partnerskap på

säkerhets- och försvarsområdet ska främjas, särskilt samarbetet mellan EU och Nato och mellan EU och FN. Den civila GSFP-pakten ska genomföras till sommaren 2023 och samstämmigheten mellan EU:s försvarsinitiativ ska förbättras, bl.a. i syfte att minska kritiska brister på förmågeområdet och strategiska beroendeförhållanden. Trion framhåller också behovet av att fortsätta arbetet för att stärka EU:s motståndskraft och förmågan att motverka hybridhot samt för att säkra unionens tillgång till rymden, cyberrymden, luft- rummet och det fria havet.

Riksdagens förberedelser för Sveriges ordförandeskapsperiod

De nationella parlamenten bidrar enligt artikel 12 i EU-fördraget till en väl fungerande union bl.a. genom att delta i det interparlamentariska samarbetet mellan de nationella parlamenten och med Europaparlamentet. Närmare bestämmelser om det interparlamentariska samarbetet finns i fördragets protokoll nr 1 om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen. I protokollets artikel 9 anges att Europaparlamentet och de nationella parlamenten tillsammans ska bestämma hur ett effektivt och regelbundet interparlamentariskt samarbete ska organiseras och främjas inom unionen. I protokollets artikel 10 finns bestämmelser om en konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor (Cosac).

Enligt 7 kap. 14 a § riksdagsordningen deltar riksdagen i det interparlamentariska samarbetet inom EU genom utskottens och EU-nämndens ledamöter. Ett undantag från detta är delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol, vars ledamöter riksdagen väljer för varje valperiod i enlighet med 13 kap. 22 a § riksdagsordningen.

Det interparlamentariska samarbetet inom EU tar sitt huvudsakliga uttryck i olika konferenser och möten. Ansvar för värd- och ordförandeskapet för dessa möten och konferenser vilar i hög grad på det nationella parlamentet i medlemsstaten som innehar det roterande rådsordförandeskapet. Under Sveriges ordförandeskapsperiod kommer riksdagen därför att arrangera fem återkommande konferenser, varav en kommer att genomföras i Europaparlamentets lokaler i Bryssel. Därutöver kommer riksdagen att på eget initiativ arrangera tre tematiska konferenser. Syftet med samtliga konferenser är att föra samman ledamöter från EU-ländernas nationella parlament och Europaparlamentet för att diskutera frågor av gemensamt intresse och utbyta erfarenheter i arbetet med EU-frågor. De återkommande konferenserna är

- Cosacs ordförandemöte och plenar
- Gusp/GSFP-konferensen om den gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken
- Sess-konferensen om den ekonomiska politiken
- den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol (JPSG).

De tematiska konferenserna kommer att handla om demokratin i Europa, om utmaningar och möjligheter för EU:s framtida energiförsörjning och om den gröna given med fokus på cirkulär bioekonomi.

Inför den egentliga ordförandeskapsperioden kommer riksdagen från den 1 juli 2022 att delta i den s.k. trojkan som bl.a. ska främja kontinuitet inom det interparlamentariska EU-samarbetet. Trojkan består av parlamenten i det föregående, innevarande och kommande rådsordförandelandet samt Europaparlamentet. Riksdagens trojkaengagemang kommer följaktligen att innefatta även halvåret efter ordförandeskapsperioden och löpa ut den 31 december 2023.

Riksdagsstyrelsen fattade vid sitt möte den 14 oktober 2020 beslut om att talmanspresidiet och gruppledarna ska ansvara för den politiska samordningen av riksdagens förberedelser och genomförande av det svenska EU-ordförandeskapet 2023 (dnr 182-2020/21). Denna grupp för politisk samordning ska hantera frågor som förutses kräva politisk förankring och som rör den övergripande inriktningen för riksdagens verksamhet i samband med det svenska EU-ordförandeskapet. Det gäller t.ex. att avgöra mål och ambitionsnivå för riksdagens ordförandeskapsuppgifter och att bestämma lokal och tidpunkt för konferenserna. Gruppen för politisk samordning ska också ha kontakt med regeringen för att ta emot information om regeringens planering för rådsordförandeskapet och för att diskutera övergripande frågor i ordförandeskapsförberedelserna i den mån detta inte hanteras inom ramen för det ordinarie arbetet i utskotten, EU-nämnden och kammaren.

Riksdagsdirektören fattade den 2 november 2020 beslut om att inrätta en samordningsfunktion för EU2023-arbetet i Riksdagsförvaltningen (dnr 182-2020/21). Samordningsfunktionen ska arbeta med den övergripande planeringen i alla delar och ansvara för att identifiera frågor som kräver politisk samordning. I arbetet ingår att utarbeta en gemensam konferensmodell och en övergripande kommunikationsplan samt att etablera en projektorganisation till stöd för genomförandet av riksdagens ordförandeskapsuppgifter.

EU:s personal

När unionens institutioner, organ och byråer fullgör sina uppgifter ska de enligt artikel 298 i EUF-fördraget stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration. Enligt EUF-fördragets artikel 336 ska tjänsteföreskrifter för EU:s tjänstemän och anställningsvillkor för unionens övriga anställda fastställas genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Tjänsteföreskrifterna meddelas i förordning nr 31 (EEG), 11 (Euratom) från december 1961. Av förordningens skälsatser framgår att tjänsteföreskrifterna och anställningsvillkoren bör säkerställa att gemenskapernas tjänstemän och övriga anställda håller högsta standard vad gäller oavhängighet, kvalifikationer, effektivitet och integritet. Vidare framgår att tjänstemännen ska rekryteras bland medlemsstaternas medborgare från bredast möjliga geografiska bas. I tjänsteföreskrifternas artikel 11 anges att en tjänsteman ska fullgöra sina uppgifter och uppträda med enbart unionens bästa för ögonen och varken får be om eller ta emot instruktioner från någon regering, myndighet, organisation eller person utanför sin institution.

Inför EU-medlemskapet anförde regeringen att det ligger i svenskt intresse att svenska medborgare rekryteras som tjänstemän till EU:s institutioner eftersom det innebär att det bland EU:s tjänstemän, även om dessa är ansvariga inför och får instruktioner från respektive institution, finns personer med direktkunskaper om svenska förhållanden, värderingar och samhällslösningar (prop. 1994/95:19 s. 469). Vid inträdet genomfördes en riktad rekrytering av ett tusental svenska medborgare till institutionerna.

Regeringen har antagit en strategi för att öka antalet svenskar som arbetar i EU:s förvaltning. I strategin anges som mål att fler svenskar ska söka till uttagningsproven och, om de blir antagna, tillträda en tjänst i en EU-institution, att fler svenskar ska anställas via direktrekrytering, att fler svenskar ska anställas på chefsposter i EU-förvaltningen och att antalet nationella experter från Sverige ska öka. Strategin är långsiktig och kompletteras med ökade resurser, bl.a. för Universitets- och högskolerådets uppdrag att informera om anställning och karriärvägar inom EU och anordna utbildning inför deltagande i uttagningsprov. Vid Sveriges ständiga representation i Bryssel har en heltidstjänst på hög nivå inrättats för att följa rekryteringsfrågor.

Yttranden från andra utskott och EU-nämnden

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet hänvisar genom en protokollsanteckning till sitt yttrande över förra årets skrivelse om verksamheten i EU under 2020 och följdmotionerna till den skrivelsen (yttr. 2020/21:KU9y). I detta yttrande framhåller konstitutionsutskottet vikten av att skyddet av rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter fortsätter att stå högt upp på EU:s dagordning. Konstitutionsutskottet välkomnar att regeringen engagerar sig i mål vid EU-domstolen om rättsstatsfrågorna och ser positivt på arbetet inom rättsstatsmekanismen och villkorlighetsordningen som kopplar rätten till EU-stöd till efterlevnad av rättsstatsprincipen. I yttrandet framhåller konstitutionsutskottet även vikten av att följa upp och utvärdera beslut som fattats i hanteringen av covid-19-pandemin som inneburit begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter.

Vidare betonar konstitutionsutskottet i yttrandet från förra riksmötet vikten av ökad öppenhet och insyn i EU:s beslutsprocesser, eftersom ett öppet och effektivt beslutsfattande främjar den demokratiska legitimiteten. I sammanhanget noterar konstitutionsutskottet överenskommelsen om ett obligatoriskt öppenhetsregister som ska öka insynen i EU-institutionernas lagstiftnings- och beslutsprocesser. Sist i yttrandet förutsätter konstitutionsutskottet att regeringen stöder alla strävanden efter att den kostsamma flytten av Europaparlamentet mellan två städer ska upphöra.

Med hänvisning till yttrandet från förra riksmötet förordar konstitutionsutskottet att utrikesutskottet avstyrker följdmotion 2021/22:4471 (V) yrkandena 28–30, vilka utrikesutskottet bereder förenklat i detta betänkande.

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet konstaterar i sitt yttrande att pandemin och hanteringen av dess effekter stod i fokus under 2021. Vid överläggningar med regeringen har finansutskottet ställt sig bakom linjen att EU:s ekonomiska åtgärder till följd av covid-19-pandemin, inklusive för att stödja återhämtningen, bör vara temporära, välriktade, proportionerliga och budgetrestriktiva. Vidare anför finansutskottet att stöd så långt som möjligt bör byggas på existerande instrument och befintliga finansieringsformer, inte på nya egna medel, och inriktas på de delar av EU som har störst behov. Det bör dessutom finnas gränser för hur mycket stöd enskilda medlemsstater kan få, och medlemsstaternas risktagande bör begränsas, anför finansutskottet, som också anser att åtgärderna bör vara miljömässigt och socialt hållbara samt driva på den gröna omställningen.

En central del i återhämtningen bör enligt finansutskottet vara att fullt ut återställa den inre marknaden. För Sverige som har en liten öppen ekonomi är det av stor betydelse att EU:s inre marknad utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare, anför finansutskottet, som välkomnar det fortsatta arbetet med kapitalmarknadsunionen, med inriktningen att kapitalmarknadsunionen ska ge ett fullgott konsument- och investerarskydd och inte äventyra den finansiella stabiliteten. Vidare betonar finansutskottet vikten av att frågor som har betydelse för hela EU ska diskuteras och beslutas av samtliga medlemsstater. Åtgärder för att stärka den finansiella stabiliteten i bankunionen är välkomna, men finansutskottet anser att det samtidigt är viktigt att åtgärder som genomförs i syfte att stärka bankunionen tar hänsyn till hela EU:s inre marknad och att utformningen möjliggör likvärdig behandling av länder som har och länder som inte har euron som valuta.

I yttrandet påminns även om att regeringen inför förhandlingarna om den fleråriga budgetramen 2021–2027 stämde av prioriteringarna för utformningen av EU:s budget i överläggningar med finansutskottet och genom samråd med EU-nämnden. Finansutskottet anser mot bakgrund av det att utrikesutskottet bör avstyrka följdmotion 2021/22:4471 (V) yrkande 3, vilket utrikesutskottet bereder förenklat i detta betänkande.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden beskriver i sitt yttrande hur covid-19-pandemin stått i fokus för verksamheten det föregående året och också påverkat arbetsformerna i rådet med informella videokonferenser som ersatt rådsmöten och beslut genom skriftliga förfaranden, vilket även påverkat EU-nämndens arbete.

Den ekonomiska återhämtningen efter pandemin var ett genomgående tema inför Ekofinrådets möten, och EU-nämnden gav stöd för antagandet av faciliteten för återhämtning och resiliens, med avvikande ståndpunkter från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, och därefter för regeringens linje i

genomförandet av faciliteten. Regeringen har även vid ett flertal tillfällen fått stöd för sin inriktning i fråga om finansieringen av återhämtningsinstrumentet.

EU-nämnden anger att konferensen om Europas framtid hanterades inför de flesta av allmänna rådets möten under 2021 och att det sammantaget fanns stöd i nämnden för regeringens linje.

När det gäller rättsstatsfrågorna har regeringen fått stöd i nämnden för sin position dels vad gäller den horisontella diskussionen om kommissionens årliga rapport om rättsstatssituationen i EU, dels vad gäller de landsspecifika diskussionerna. Nämnden har vidare gett regeringen stöd för dess linje i fråga om hanteringen av utvecklingen på rättsstatsområdet i Polen och utvecklingen i fråga om unionens värden i Ungern, med avvikande ståndpunkter från Sverigedemokraterna.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2020 granskade utskottet kommissionens meddelande om hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27). Granskningen redovisades i utlåtande 2019/20:UU5, som kammaren efter debatt lade till handlingarna (prot. 2019/20:90).

Våren 2017 granskade utskottet kommissionens vitbok om EU:s framtid (COM(2017) 2025). Granskningen redovisades i utlåtande 2016/17:UU18. Kammaren lade efter debatt utlåtandet till handlingarna med utskottets motivering (prot. 2016/17:123). Vitboken följdes 2017 upp av en serie diskussionsunderlag om utvecklingsvägar inom vissa centrala områden. Riksdagen granskade diskussionsunderlagen om globaliseringen (COM(2017) 240, utl. 2017/18:NU8), om det europeiska försvarets framtid (COM(2017) 315, utl. 2017/18:UU5), om en fördjupad ekonomisk och monetär union (COM(2017) 291, utl. 2017/18:FiU18) och om framtiden för EU:s finanser (COM(2017) 358, utl. 2017/18:FiU17).

Utskottet har efter Sveriges anslutning till EU behandlat ändringar av fördragen genom Amsterdampfördraget (prop. 1997/98:58, bet. 1997/98:UU13, rskr. 1997/98:197), Lissabonfördraget (prop. 2007/08:168, bet. 2008/09:UU8, rskr. 2008/09:64) och ett irländskt protokoll (prop. 2012/13:79, bet. 2012/13:UU17, rskr. 2012/13:207). Det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet behandlade ändringar genom Nicefördraget (prop. 2001/02:8, bet. 2001/02:KUU1, rskr. 2021/22:92).

Riksdagen har vidare behandlat ändringar av fördragen som gällt Europaparlamentets sammansättning (prop. 2010/11:22, bet. 2010/11:KU11, rskr. 2010/11:4) och en stabilitetsmekanism för euroländerna (prop. 2011/12:66, bet. 2011/12:FiU40, rskr. 2011/12:236). Behandlingen av ändringar till följd av fördrag om anslutning av nya medlemsstater redovisas under avsnittet EU:s utvidgning.

Utskottet behandlade motionsyrkanden om EU:s grundläggande värden senast i anslutning till regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2020. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen

beslutade i enlighet med utskottets förslag (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358).

Utskottets ställningstagande

I över två år har hanteringen av covid-19-pandemin och dess effekter präglat EU-samarbetet, och utskottet noterar regeringens redogörelse för diskussionerna inom EU det senast året om vilka lärdomar som kan dras av pandemin i syfte att rusta EU för att kunna stå emot framtida kriser. Utskottet välkomnar att regeringen i dessa diskussioner, som till stor del varit inriktade på att öka EU:s oberoende genom s.k. strategisk autonomi, har betonat den avgörande betydelse som en väl fungerande inre marknad med öppenhet mot omvärlden och samarbete med internationella partner har för EU:s konkurrens- och motståndskraft. Detta äger enligt utskottet fortsatt giltighet även under de drastiskt ändrade förutsättningar och det kraftigt försämrade säkerhetsläge som Rysslands brutala krig mot Ukraina innebär. Utskottet förutser att Rysslands oprovocerade, olagliga och oförsvarliga invasion av ett demokratiskt grannland, i likhet med pandemin och sannolikt i än högre grad, kommer att sätta sin prägel på EU-samarbetet under lång tid framöver.

Med avstamp i detta påminner utskottet om att EU-samarbetet utgår från ett antal grundläggande värden. Det handlar om bl.a. demokrati, rättsstaten och mänskliga rättigheter. Enligt utskottet är respekten för dessa värden en av unionens främsta tillgångar som måste garanteras. Det är förutsättningen för ett fungerande samarbete och det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna. Det är också avgörande för omvärldens förtroende för unionen som global aktör. Det finns enligt utskottet inget utrymme att kompromissa om unionens grundläggande värden. Initiativen de senaste åren för att stärka skyddet av rättsstatsprincipen, och därmed även övriga grundläggande värden, inom unionen är därför välkomna. Utskottet instämmer därmed i konstitutionsutskottets positiva syn på arbetet och delar bedömningen att kommissionens årliga granskning och den fortlöpande dialogen inom rättsstatmekanismen kan bidra till att långsiktigt stärka respekten för rättsstaten. Till detta kommer de verktyg som EU-domstolen genom sina domar har utvecklat för kommissionens övervakning av EU-rättens tillämpning, bl.a. i fråga om kravet på oberoende domstolar. Utskottet förutsätter att regeringen även fortsättningsvis engagerar sig i mål där frågor om rättsstaten och de grundläggande värdena står på spel. Att EU-domstolen har bekräftat den nya villkorlighetsordningens giltighet är en stor framgång och utskottet välkomnar att kommissionen nu gör bruk av detta nya viktiga instrument. Utskottet noterar att regeringen har ett brett stöd i EU-nämnden för sitt agerande i dessa frågor och utskottet förutsätter att Sverige även fortsättningsvis agerar aktivt inom EU för att stärka respekten för rättsstaten.

Utskottet ser mycket allvarligt på utvecklingen på rättsstatsområdet i vissa medlemsstater. Att som föreslås i två motioner införa en möjlighet i EU:s fördrag att som en sista utväg utesluta medlemsstater som inte respekterar de

grundläggande värdena ställer sig emellertid utskottet tveksamt till eftersom även ett förslag om en snävt avgränsad fördragsändring kan riskera att öppna för en mer omfattande fördragsöversyn med svårförutsägbar utgång. Utskottet uppmärksammar att det befintliga förfarandet i EU-fördragets artikel 7 ger unionen möjlighet att distansera sig från och isolera en medlemsstat som allvarligt och ihållande åsidosätter de grundläggande värdena, samtidigt som de folkrättsliga kraven på medlemsstaten att leva upp till sina åtaganden enligt fördragen fortsätter att gälla. Denna möjlighet är viktig som en åtgärd i sista hand, men arbetet bör enligt utskottet vara inriktat på att ytterligare utveckla metoderna för att förebygga att respekten för de grundläggande värdena urholkas till den grad att det skulle vara aktuellt att tillgripa den. Vidare noterar utskottet att det inom konferensen om Europas framtid har förts fram förslag om att överväga fördragsändringar för att bestraffa överträdelse av rättsstatsprincipen (förslag 25 åtgärd 4). Utskottet har också tagit del av Europaparlamentets resolution om uppföljning av framtidskonferensen, där Europaparlamentet framhåller att konferensens slutsatser kräver fördragsändringar, bl.a. för att förenkla den institutionella strukturen, skapa större öppenhet och ansvarsskyldighet i beslutsprocessen och inleda en ny diskussion om EU:s befogenheter. I resolutionen begär Europaparlamentet att ett konvent enligt artikel 48 i EU-fördraget ska sammankallas och parlamentets utskott för konstitutionella frågor uppmanas att vidta åtgärder i enlighet med det (P9_TA(2022)0141). Med anledning av detta påminner utskottet om sitt ställningstagande i utlåtande 2019/20:UU5 att konferensens arbete bör föras inom ramen för nuvarande fördrag och att några fördragsändringar inte bör vara aktuella i nuläget. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därför motionerna 2021/22:3246 (C) yrkande 36 och 2021/22:3509 (C) yrkande 42.

När det i övrigt gäller framtidskonferensen konstaterar utskottet att arbetet har utmärkts av en bristfällig planering och motstridiga besked om förutsättningarna. Till viss del kan detta tillskrivas ovissheten om hur pandemin skulle utvecklas och behovet av att anpassa arbetet till olika smittskyddsrestriktioner. Det huvudsakliga skälet är emellertid enligt utskottets uppfattning otydlighet i konferensens uppdrag och en svag styrning. Oklarheterna och saktfärdigheten som omgärdar tillsättningen av medborgarrepresentationen i konferensens plenarförsamling och de europeiska medborgarpanelerna är ett allvarligt tillkortakommande. De tillgängliga uppgifterna om aktiviteten på den flerspråkiga plattformen antyder dessutom betydande snedfördelningar i fråga om deltagarnas kön, ålder och utbildningsnivå. Detta innebär att utskottet har stärkts i sin tidigare framförda uppfattning att det är svårt att se att konferensens slutsatser ska kunna betraktas som representativa för EU:s medborgare och därmed förpliktade till uppföljning. Att slutrapporten därtill förpackar de synpunkter som har förts fram under konferensen som förslag nedbrutna i specifika åtgärder innebär att konferensen har gjorts till något som den inte var avsedd att vara. Detta beklagar utskottet, som med tanke på

Europaparlamentets ovannämnda resolution påminner om att Europaparlamentets, rådets och kommissionens gemensamma förklaring om konferensen anger att de tre institutionerna skyndsamt ska behandla frågan om hur de ska följa upp rapporten om konferensens slutresultat på ett effektivt sätt, var och en inom sitt behörighetsområde och i enlighet med fördragen. Mot bakgrund av det välkomnar utskottet att Sverige och ytterligare tolv medlemsstater i en informell förklaring om framtidskonferensens resultat och uppföljning den 9 maj 2022 påminde om att konferensen aldrig syftat till fördragsändringar och avvisade ogenomtänkta och överilade initiativ till att inleda en process för revidering av fördragen.

Utskottet konstaterar att rådets uppföljning av framtidskonferensens resultat kan komma att ingå i den stora mängd frågor och lagstiftningsärenden som Sverige kommer att ha ansvar för att föra framåt under rådsordförandeskapsperioden det första halvåret 2023. Vid sammanträdet den 3 mars 2022 informerades utskottet om de över 300 större och viktigare sakfrågor och frågekomplex som Statsrådsberedningen preliminärt bedömer kan bli föremål för behandling i rådet under ordförandeskapsperioden.

Utskottet noterar att förutsättningarna för detta tredje svenska rådsordförandeskap skiljer sig från de tidigare tillfällena genom att ligga i slutet av lagstiftningscykeln och genom att valda ordförande har införts för Europeiska rådet och utrikesrådet. Till detta skulle utskottet vilja lägga omständigheten att ordförandeskapsperioden denna gång föregås av ett val till riksdagen med efterföljande regeringsbildning. Detta ställer krav på ett förberedelsearbete som tar hänsyn till olika utfall i valet. I ett motionsyrkande ges förslag på vilka slags åtgärder Sverige ska prioritera under ordförandeskapet. Utskottet hänvisar med anledning av detta till vad som i det föregående framhållits om vikten av att säkerställa respekten för EU:s grundläggande värden. Vid upprepade tillfällen har utskottet även framhållit behovet av att EU hanterar klimatutmaningen, de säkerhetspolitiska spänningarna i närområdet – vilket ställts i ett nytt ljus i och med Rysslands invasion av Ukraina – terrorism och organiserad brottslighet, internationell migration och ökade sociala och ekonomiska skillnader inom EU och globalt. Vidare har utskottet understrukt vikten av att säkerställa EU:s långsiktiga konkurrenskraft genom en fördjupad inre marknad – inte minst på tjänsteområdet – en fri och rättvis utrikeshandel och satsningar på utbildning och forskning. Utskottet, som noterar att även finansutskottet understryker vikten av den inre marknaden, ser framför sig att de frågor som Sverige kommer att använda rådsordförandeskapet för att särskilt uppmärksamma kommer att rymmas inom dessa områden. Detta bekräftades av den information om ordförandeskapets övergripande politiska inriktning som regeringen lämnade till utskottet vid sammanträdet den 19 maj 2022 och som sedan utvecklades i en information till kammaren den 1 juni 2022. Utskottet noterar att även de frågor som lyfts fram genom riksdagens ordförandeskapsanknutna evenemang ryms inom de angivna områdena. Utskottet bedömer att detta ligger i linje med vad som föreslås i motionen och

anser därför att riksdagen inte bör göra något tillkännagivande om detta. Därmed avstyrks motion 2021/22:3246 (C) yrkande 40.

När det gäller motionsförslagen om behovet av att öka antalet kvalificerade svenskar i EU:s institutioner konstaterar utskottet att det sedan Sveriges inträde i EU har funnits en medvetenhet om att det ligger i svenskt intresse att det bland EU-institutionernas personal finns personer med direktkunskap om svensk förvaltningskultur och om svenska förhållanden, värderingar och samhällslösningar. Det är viktigt för EU:s förvaltning. Det är också viktigt för möjligheten till insyn och inflytande, och därmed för Sveriges möjligheter att påverka EU-samarbetets inriktning. Utskottet konstaterar att regeringen har en strategi för att främja rekryteringen av svenskar till EU:s institutioner, myndigheter och organ. Utskottet ser positivt på detta och påminner om att en viktig del i att främja rekryteringen är att institutionerna uppträder som moderna arbetsgivare och att EU:s förvaltning uppfattas som en attraktiv arbetsplats. I detta sammanhang noterar utskottet kommissionens nya HR-strategi som bl.a. omhändertar de erfarenheter av flexibla arbetssätt som vunnits under pandemin (C(2022) 2229). Något tillkännagivande enligt vad som föreslås i motionerna ser utskottet inte behov av. Därmed avstyrks motionerna 2021/22:3775 (M) yrkande 15 och 2021/22:3776 (M) yrkande 23.

EU:s utvidgning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s utvidgning i fråga om länderna på västra Balkan, Ukraina och Turkiet.

Jämför reservation 4 (M), 5 (L), 6 (L), 7 (V) och 8 (L) samt särskilt yttrande 1 (KD).

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelsen för kommissionens årliga utvidgningspaket med bedömningar och rekommendationer för den fortsatta processen. Redogörelsen omfattar även de slutsatser om utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen som rådet godkände i december 2021, i vilka rådet klargör sin syn på kandidatländernas och de potentiella kandidatländernas EU-närmande och reformprocesser (avsnitt 10.1).

I fråga om länderna på västra Balkan framgår av skrivelsen att anslutningsförhandlingar inte har inletts med Albanien trots att kommissionen bedömde att landet uppfyllt de reformvillkor som rådet angett för det. Inte heller med Nordmakedonien har förhandlingar kunnat inledas eftersom Bulgarien motsatt sig det. Den förbättrade utvidgningsmetoden började tillämpas i regeringskonferenserna med Montenegro och Serbien. I rådets och kommissionens bedömningar av de båda ländernas anslutningsprocesser framhölls bl.a. behovet av att uppvisa konkreta framsteg på rättsstatsområdet (avsnitt 10.3–

10.8). I skrivelsen redovisar regeringen även det toppmöte som EU och länderna på västra Balkan genomförde i Brdo den 6 oktober 2021. I deklARATIONEN från toppmötet bekräftade EU sitt starka engagemang och stöd för regionen, välkomnade ländernas EU-närmanden och underströk vikten av fortsatta reformer (avsnitt 3).

I fråga om Turkiet anges i skrivelsen att rådet i sina slutsatser bekräftat att anslutningsförhandlingarna är frysta och att det inte är aktuellt att öppna eller stänga ytterligare kapitel. Regeringen beskriver även Europeiska rådets uttalanden om relationen till Turkiet, i vilka även en oro uttrycks för den bristande respekten för rättsstatens principer och mänskliga rättigheter, med särskilt omnämnande av kvinnors rättigheter med anledning av Turkiets beslut att lämna Istanbulkonventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet. Andra frågor som behandlades i förhållande till Turkiet gäller sanktionerna mot Turkiets olagliga borrhingsverksamhet i östra Medelhavet och genomförandet av det gemensamma uttalandet om migration från 2006. Regeringen uppger att rådets slutsatser om nordöstra Syrien från 2019 fortsätter att vara utgångspunkt för politiken när det gäller export av krigsmateriel till Turkiet (avsnitt 10.9).

Vidare beskriver regeringen EU:s nya instrument för föranslutningsstöd som under perioden 2021–2027 uppgår till ca 14 miljarder euro. Stödet följer en framstegsbaserad modell, som innebär att stödet kan dras ned, riktas om eller suspenderas vid allvarlig tillbakagång eller brist på framsteg i reformerna i fråga om t.ex. rättsstatens principer, grundläggande rättigheter och demokrati (avsnitt 10.10).

Motionerna

Västra Balkan

I kommittémotion 2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska vara en drivande kraft i EU-kretsen för ett europeiskt engagemang på västra Balkan med ett tydligt reform- och medlemskapsperspektiv.

I kommittémotion 2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om en fortsatt utvidgning av EU. Motionärerna anför att medlemskap ska vara möjligt för demokratiska europeiska länder som värnar mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och har en marknads-ekonomi, men att medlemskapsprocessen ska vara möjlig att avbryta om utvecklingen går åt fel håll.

Ukraina

I kommittémotion 2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om en fortsatt utvidgning av EU. Motionärerna anför att en ansökan om EU-medlemskap från Ukraina ska behandlas enligt en särskild

färdplan som kombineras med kraftfulla stödinsatser för demokratibyggande och ekonomiska reformer.

Turkiet

I kommittémotion 2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att EU ska arbeta aktivt för att vända den negativa utvecklingen i Turkiet.

I kommittémotion 2021/22:2572 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att avsluta de turkiska EU-medlemskapsförhandlingarna.

I kommittémotion 2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att EU avbryter förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap om landet antingen upplöser partiet HDP eller dömer ledande företrädare för partiet i massrättegångar. I motionens yrkande 8 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att EU fryser förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap tills vidare och att alla de förmåner som förmedlemskapsprogrammet ger, såväl politiskt som ekonomiskt, omedelbart dras in.

I kommittémotion 2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att EU avslutar medlemskapsförhandlingarna med Turkiet.

I kommittémotion 2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om en fortsatt utvidgning av EU, där motionärerna anser att medlemskapsförhandlingarna med Turkiet helt bör avslutas med anledning av den rådande politiska situationen i landet.

Bakgrund

Anslutningen av nya medlemsstater

Enligt artikel 49 i EU-fördraget får varje europeisk stat som respekterar och förbinder sig att främja de värden som avses i fördragets artikel 2 (se ovan om grundläggande värden) ansöka om att bli medlem av unionen. Ansökan ska ställas till rådet, som beslutar om ansökan med enhällighet efter att ha hört kommissionen och efter godkännande av Europaparlamentet. De villkor som Europeiska rådet har enats om ska beaktas.

Av artikel 49 framgår vidare att villkoren för att upptas som medlem och nödvändiga anpassningar av EU:s fördrag ska fastställas i ett avtal mellan medlemsstaterna och den ansökande staten. Avtalet ska föreläggas samtliga avtalsparter för ratifikation i överensstämmelse med deras konstitutionella bestämmelser.

Europeiska rådet enades vid sitt möte i Köpenhamn i juni 1993 om ett antal krav som ska ställas på blivande medlemsstater. De s.k. Köpenhamns-kriterierna handlar om att kandidatlandet ska uppvisa

- stabila institutioner som kan garantera demokrati, rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och respekt för och skydd av minoriteter
- en fungerande marknadsekonomi och kapacitet att hantera konkurrens-tryck och marknadskrafter inom unionen
- förmåga att fullgöra de skyldigheter som följer av medlemskapet, inklusive anslutningen till målen om politisk, ekonomisk och monetär union.

I Europeiska rådets slutsatser framhålls även unionens förmåga att ta emot nya medlemsstater samtidigt som takten i den europeiska integrationen upprätthålls som en viktig sak att ta i beaktande.

Vid mötet den 16–17 december 2004 enades Europeiska rådet, mot bakgrund av att tio nya medlemsstater välkomnats tidigare under året, om förfarandet för framtida anslutningsförhandlingar. Bland annat angavs att förhandlingarna med enskilda kandidatstater ska föras inom en förhandlingsram som fastställts av rådet. I förhandlingsramen ska kapitelindelningen av förhandlingarna anges liksom riktmärken, i form av anpassning och genomförande av regelverket, för att öppna och preliminärt stänga kapitel. I förhandlingsramen kan även övergångsperioder, undantag och permanenta skyddsklausuler anges. Europeiska rådet enades också om att förhandlingarna ska vara en öppen process vars resultat inte kan garanteras och att de finansiella aspekterna av en kandidatstats anslutning måste ha beaktats i den tillämpliga finansieringsramen.

Europeiska rådet enades vid sitt möte den 14–15 december 2006 om en utvidgningsstrategi som grund för en förnyad konsensus om utvidgning. Strategin baseras på

- konsolidering av unionens åtaganden i utvidgningsprocessen
- strikt villkorlighet i alla förhandlingsskedan där takten i anslutningsprocessen avgörs av resultaten i reformarbetet och där varje land bedöms efter egna meriter
- öppenhet och kommunikation för att säkerställa brett och varaktigt stöd från allmänheten
- hänsyn till unionens kapacitet att absorbera nya medlemmar.

Den 26 mars 2020 ställde sig Europeiska rådets medlemmar i ett gemensamt uttalande bakom de slutsatser som rådet hade godkänt föregående dag om utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen. I dessa slutsatser ställde sig rådet bakom den reviderade utvidgningsmetod som kommissionen presenterat i meddelande COM(2020) 57 om en förbättrad anslutningsprocess. Genom meddelandet gavs nya impulser till anslutningsprocessen genom att göra den mer förutsägbar, trovärdig och dynamisk samt underställa den en starkare politisk styrning på grundval av objektiva kriterier och strikt positiv och negativ villkorlighet samt reversibilitet med grundläggande demokratiska, rättsstatliga och ekonomiska reformer som huvudmål (rådets dokument 7002/20). Enligt den reviderade utvidgningsmetoden ska förhandlingarna om de grundläggande principerna inledas först, avslutas sist och bestämma den

övergripande takten i förhandlingarna. För att öka dynamiken i förhandlingsprocessen ska de 33 förhandlingskapitlen delas in i sex tematiska kluster som öppnas i sin helhet när riktmärken för detta har uppnåtts.

Länder i anslutningsprocessen

Västra Balkan

I slutsatserna om västra Balkan från Europeiska rådets möte i Santa Maria da Feira den 19–20 juni 2000 uttalade Europeiska rådet att samtliga länder i regionen är potentiella kandidater för EU-medlemskap. I slutsatserna från mötet i Bryssel den 20–21 mars 2003 tydliggjorde Europeiska rådet att västra Balkan har sin framtid i EU och unionen åtog sig att fullt ut stödja ländernas strävanden att befästa demokrati och stabilitet samt att främja ekonomisk utveckling. Detta bekräftades vid det efterföljande toppmötet i juni 2003 då Europeiska rådet ställde sig bakom Thessalonikiagendan för västra Balkan.

Nordmakedonien ansökte om medlemskap i februari 2004 (rådets dokument 8077/04) och beviljades status som kandidatland av Europeiska rådet vid dess möte den 15–16 december 2005. Rådet beslutade i mars 2020 att inleda anslutningsförhandlingar (rådets dokument 7002/20) men har efter det inte kunnat enas om förhandlingsramen.

Montenegro ansökte om medlemskap i december 2008 (rådets dokument 9055/09). Vid sitt möte den 16–17 december 2010 enades Europeiska rådet om att ge Montenegro status som kandidatland. Anslutningsförhandlingarna inleddes i juni 2012 efter antagandet av förhandlingsramen. Den reviderade utvidgningsmetod som rådet godkände i mars 2020 tillämpas på anslutningsförhandlingarna (rådets dokument 8536/21).

Albanien ansökte om medlemskap i april 2009 (rådets dokument 9229/09). Europeiska rådet godkände vid sitt möte den 26–27 juni 2014 rådets slutsatser om Albanien, i vilka rådet beviljade landet kandidatstatus (rådets dokument 11281/14). Rådet beslutade i mars 2020 att inleda anslutningsförhandlingar med Albanien (rådets dokument 7002/20) men har efter det inte kunnat enas om förhandlingsramen.

Serbien ansökte om medlemskap i december 2009 (rådets dokument 17811/09). Europeiska rådet beslutade vid sitt möte den 1–2 mars 2012 att ge Serbien status som kandidatland. Vid mötet den 27–28 juni 2013 beslutade Europeiska rådet att inleda anslutningsförhandlingar, som sedan öppnades efter att EU antagit förhandlingsramen i december samma år. Den reviderade utvidgningsmetod som rådet godkände i mars 2020 tillämpas på anslutningsförhandlingarna (rådets dokument 8536/21).

Bosnien-Hercegovina ansökte om medlemskap i februari 2016 (rådets dokument 6135/16). I maj 2019 antog kommissionen sitt yttrande över medlemskapsansökan i form av en färdplan för grundläggande reformer (COM(2019) 261). Rådet bekräftade EU-perspektivet för Bosnien och Hercegovina som ett odelat, enat och suveränt land senast i slutsatser som godkändes den 14 december 2021 (rådets dokument 15033/21). Bosnien och

Hercegovina betecknas alljämt som potentiellt kandidatland. Som potentiellt kandidatland betraktas även Kosovo.

Turkiet

Turkiet ansökte om medlemskap 1987, beviljades kandidatstatus 1999 och inledde anslutningsförhandlingar 2005 efter att Europeiska rådet vid sitt möte den 16–17 december 2004 enats om att Turkiet i tillräckligt hög grad uppfyllde de politiska Köpenhamnskriterierna för att inleda anslutningsförhandlingar.

Rådet konstaterade i juni 2018 att Turkiet avlägsnat sig alltmer från EU och att anslutningsförhandlingarna med Turkiet därför i praktiken har avstannat och att det inte kan övervägas att öppna eller avsluta några ytterligare förhandlingskapitel (rådets dokument 10555/18). Rådet påminde om detta ställningstagande senast i slutsatser som godkändes i december 2021, i vilka rådet konstaterade att Turkiet fortsätter att avlägsna sig ännu mer från EU (rådets dokument 15033/21).

Island

Island ansökte om medlemskap i juli 2009 och rådet fattade i juni 2010 beslut om att inleda anslutningsförhandlingar (rådets dokument 11636/10). Efter ett regeringsskifte 2013 pausade Island förhandlingarna och inledde en översyn av landets anslutningsprocess. I ljuset av denna översyn meddelade Islands regering i mars 2015 att den inte hade för avsikt att återuppta anslutningsförhandlingarna, att den inte ansåg sig bunden av åtaganden som gjorts i förhandlingarna av den föregående regeringen och att Island följaktligen inte bör betraktas som ett kandidatland (rådets dokument 7226/15). Island har dock inte officiellt dragit tillbaka sin medlemskapsansökan.

Ukraina, Georgien och Moldavien

Den 28 februari 2022 lämnade Ukraina in en ansökan om EU-medlemskap. Den 3 mars 2022 lämnade Georgien in en medlemskapsansökan och den 4 mars 2022 gjorde även Moldavien det. Rådet underrättade i enlighet med artikel 49 i EU-fördraget riksdagen och de övriga nationella parlamenten om ansökningarna (rådets dokument CM 2003/22, CM 2065/22 och CM 2077/22).

I Versaillesförklaringen från det informella mötet mellan EU:s stats- och regeringschefer den 10–11 mars 2022 anges att rådet har handlat snabbt och uppmanat kommissionen att lämna sina yttranden om ansökningarna. När det särskilt gäller Ukraina framhåller stats- och regeringscheferna att landet är en del av den europeiska familjen och att banden, i avvaktan på kommissionens yttrande, ska stärkas och partnerskapet fördjupas för att stödja Ukraina på dess fortsatta europeiska väg.

Stöd inför anslutningen – IPA III

I september 2021 antogs förordning (EU) 2021/1529 om inrättande av instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III). Förordningen tillämpas

retroaktivt från den 1 januari 2021 och reglerar föranslutningsstödet inom den gällande fleråriga budgetramen som löper ut 2027.

Det allmänna målet är enligt förordningens artikel 3 att stödja kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna vid antagandet och genomförandet av de politiska, institutionella, rättsliga, administrativa, sociala och ekonomiska reformer som krävs för att efterleva unionens värden och successivt anpassa sig till unionens regler, normer, politik och praxis med sikte på framtida medlemskap i unionen, och därigenom bidra till ömsesidig stabilitet, säkerhet, fred och välförhållanden. De berörda länderna anges i förordningens bilaga 1 med en förklaring i skälsats 11 om deras respektive status. Länderna är Albanien, Bosnien och Hercegovina, Island, Kosovo, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien och Turkiet.

De specifika målen med föranslutningsstödet är bl.a. att stärka rättsstatsprincipen, demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna samt att stärka miljöskyddet, öka motståndskraften mot klimatförändringar och påskynda övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Finansieringsramen för perioden 2021–2027 är drygt 14 miljarder euro (artikel 4).

I förordningens artikel 6.2 anges att klimatförändringar, miljöskydd, mänskliga rättigheter och jämställdhet är horisontella prioriteringar som ska integreras i program och åtgärder för att uppnå de specifika målen.

Av artikel 8 framgår att stödet ska differentieras i fråga om omfattning och intensitet i enlighet med prestationerna hos anslutningsländerna, särskilt vad gäller deras engagemang för och framsteg med att genomföra reformer, samt utifrån deras behov. Vid bedömningen av prestationerna ska särskild uppmärksamhet fästas vid de ansträngningar som görs på områdena rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter, demokratiska institutioner och reform av den offentliga förvaltningen samt ekonomisk utveckling och konkurrenskraft. Vid en betydande tillbakagång eller ihållande brist på framsteg inom dessa områden ska stödets omfattning och intensitet ändras, bl.a. genom att medlen minskas proportionellt och omfördelas på ett sätt som inte äventyrar stöd till förbättring av situationen i fråga om grundläggande rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen, inbegripet stöd till det civila samhället.

Kommissionen har kompletterat IPA III-förordningen genom den delegerade förordningen (EU) 2021/2128 som fastställer vissa specifika mål och tematiska prioriteringar för stöd. Kommissionen har även i ett genomförandebeslut antagit en programplaneringsram för genomförandet av specifika mål och tematiska prioriteringar, med en indikativ fördelning av medel mellan prioriteringarna (C(2021) 8914).

Granskning av stöd för rättsstaten på västra Balkan

Europeiska revisionsrätten granskade i januari 2022 ändamålsenligheten i EU:s stöd för rättsstaten på västra Balkan under 2014–2020 (särskild rapport 01/2022). Revisionsrättens övergripande slutsats är att EU:s insatser visserligen har bidragit till reformer på tekniska och operativa områden, såsom att

förbättra rättsväsendets effektivitet och utvecklingen av relevant lagstiftning, men att de har haft liten övergripande inverkan på grundläggande rättsstatliga reformer i regionen, som framför allt uteblivit på grund av otillräcklig nationell politisk vilja att driva på reformerna. Vidare anser revisionsrätten att den reviderade metod för anslutningsförhandlingar som infördes 2020 är ett steg i rätt riktning, eftersom klusterindelningen av förhandlingskapitel gör det möjligt att behandla alla områden med anknytning till rättsstaten samtidigt under anslutningsförhandlingarna.

Rådet godkände i mars 2022 slutsatser om revisionsrättens särskilda rapport (rådets dokument 8452/22). Mot bakgrund av revisionsrättens rekommendationer uppmanar rådet kommissionen och utrikestjänsten att

- stärka främjandet av rättsstatliga reformer i utvidgningsprocessen, bl.a. genom att fastställa strategiska mål per stödmottagare
- intensifiera stödet till och stärka kapaciteten hos den del av civilsamhället som arbetar med reformer av rättsstaten och mediefrihet
- fullt ut utnyttja möjligheten att ändra ekonomiskt stöd i enlighet med IPA III-förordningen
- stärka ett resultatorienterat genomförande och övervakning av projekt.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har efter Sveriges anslutning till EU behandlat Sveriges godkännande av anslutningen av ytterligare 13 medlemsstater. Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien blev medlemmar den 1 maj 2004 (prop. 2003:04:25, bet. 2003/04:UU4, rskr. 2003/04:114). Bulgarien och Rumänien blev medlemmar den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:106, bet. 2005/06:UU19, rskr. 2005/06:238). Kroatien blev medlem i EU den 1 juli 2013 (prop. 2012/13:6, bet. 2012/13:UU14, rskr. 2012/13:16).

Utskottet behandlade motionsyrkanden om EU:s fortsatta utvidgning senast i anslutning till regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2020. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358).

I utlåtande 2021/22:UU17 redovisade utskottet sin granskning av Ukrainas, Georgiens och Moldaviens ansökningar om medlemskap i EU. Kammaren debatterade utlåtandet den 29 mars 2022, varpå utlåtandet följande dag lades till handlingarna (prot. 2021/22:89).

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden anger i sitt yttrande att utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen hör till de frågor som stod i fokus för allmänna rådets arbete under 2021 och att det funnits majoritet i nämnden för regeringens position.

Utskottets ställningstagande

EU:s utvidgningspolitik är enligt utskottet ett viktigt instrument för att främja stabilitet och utveckling i EU:s närområde. Utsikterna till medlemskap i unionen är en betydelsefull drivkraft för kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna i deras reformarbete, och det leder till positiva demokratiska, politiska, ekonomiska och sociala förändringar. Utskottet stöder därför ett tydligt EU-perspektiv för länderna på västra Balkan och framhåller vikten av att fortsätta arbetet med att uppmuntra deras EU-närmanden. En trovärdig utvidgningspolitik förutsätter enligt utskottet att EU står fast vid ingångna åtaganden och för anslutningsprocessen framåt i takt med att respektive land fördjupar sitt engagemang i enlighet med principerna om villkorlighet och framsteg på egna meriter på grundval av tydliga kriterier där EU:s grundläggande värden intar en central plats. Utskottet välkomnar att den reviderade utvidgningsmetoden med bl.a. ett ännu större fokus på grundläggande reformer har integrerats i de pågående förhandlingarna med Serbien och Montenegro.

Utskottet noterar Brdoförklaringen från toppmötet mellan EU och länderna på västra Balkan den 6 oktober 2021, där EU å sin sida bekräftar sitt odelade stöd för partnerländernas europeiska perspektiv och engagemang för utvidgningsprocessen, och partnerländerna å sin sida bekräftar sin uppslutning bakom de grundläggande värdena och sina åtaganden att genomföra reformer. Utskottet beklagar att rådet fortfarande två år efter överenskommelsen om att inleda anslutningsförhandlingar med Albanien och Nordmakedonien inte har kunnat anta förhandlingsramarna. Det är som utskottet tidigare anfört inte acceptabelt att en bilateral oenighet tillåts blockera förhandlingsstarten, och utskottet förutsätter att regeringen även fortsättningsvis arbetar med likasinnade medlemsstater för att bryta dödläget i rådet. Det är enligt utskottet avgörande för att upprätthålla trovärdigheten i utvidgningspolitiken, vilket har blivit ännu viktigare i och med Rysslands krig mot Ukraina.

Utskottet bedömer att de förslag om utvidgningsprocessen och västra Balkan som förs fram i motionerna i huvudsak ligger i linje med den förda politiken. Med hänvisning till det avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3775 (M) yrkande 27 och 2021/22:3996 (L) yrkande 16 i denna del.

Den 28 februari 2022 lämnade Ukraina in en ansökan om medlemskap i EU. Utskottet konstaterar att motionsyrkandet från hösten 2021 om hur en medlemskapsansökan från Ukraina bör hanteras därmed inte längre är hypotetiskt betingat. EU bör enligt utskottet ge Ukraina ett tydligt medlemskapsperspektiv. Som ett potentiellt kandidatland bör Ukraina även ges tillgång till allt reformstöd som EU har att erbjuda blivande medlemsstater. Rådet har på ett skyndsamt sätt inlett förfarandet för anslutningen av en ny medlemsstat enligt artikel 49 i EU-fördraget genom att begära att kommissionen ska yttra sig över Ukrainas medlemskapsansökan. Europeiska rådets ordförande förklarade efter sitt möte med Ukrainas president den 20 april 2022 att nästa steg i processen kommer att övervägas när kommissionen har lämnat sitt yttrande i slutet av juni. Utskottet ser mycket positivt på den snabba

behandlingen av Ukrainas medlemskapsansökan. Det är emellertid viktigt att tillämpa gällande regler och förfaranden, inklusive den reviderade utvidgningsmetoden. Att träda in som medlemsstat i EU innebär ett omfattande åtagande som förutsätter stabila demokratiska institutioner och respekt för rättsstatens principer, administrativ förmåga och en fungerande marknads ekonomi. Utskottet ser fram emot kommissionens yttrande som underlag för ett ställningstagande om en realistisk fortsatt process. I avvaktan på detta måste EU och medlemsstaterna upprätthålla det politiska, finansiella, militära och humanitära stödet till Ukraina i landets ansträngningar att stå emot den ryska aggressionen.

Med anledning av Rysslands invasionskrig mot Ukraina och de sanktioner som EU infört som svar på detta, ser utskottet skäl till att särskilt uppmärksamma att rådet i sina slutsatser om utvidgningen från december 2021 betonar unionens förväntningar på de anslutande länderna att bättre anpassa sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, särskilt i frågor där större gemensamma intressen står på spel, såsom restriktiva åtgärder och hanteringen av hybridhot (rådets dokument 15033/21).

Utskottets uppfattning är att EU redan nu behöver göra ett tydligt, långsiktigt och omfattande åtagande om stöd till återuppbyggnaden av ett fritt och demokratiskt Ukraina. Mot bakgrund av det välkomnar utskottet kommissionsordförandens besked till Europaparlamentet den 4 maj 2022 om att kommissionen ska inleda arbetet med att utforma ett ambitiöst återhämtningspaket som kan lägga grunden för en hållbar långsiktig tillväxt och bereda vägen för en ukrainsk framtid inom EU (Speech/22/2785). Utskottet välkomnar även aviseringen av förvaltningsfonden för solidaritet med Ukraina i samband med den givarkonferens som Polen och Sverige stod värd för den 5 maj 2022 och i enlighet med uppdraget från Europeiska rådets möte den 24–25 mars 2022. Utskottet noterar förvaltningsfondens tredelade inriktning på humanitärt stöd, löpande likviditetsstöd och långsiktigt stöd för återuppbyggnad. Vidare noterar utskottet kommissionens inledande förslag om hur återuppbyggnadsarbetet kan organiseras och finansieras (COM(2022) 233). Vad utskottet i det föregående sagt om ett tydligt medlemskapsperspektiv för Ukraina som potentiellt kandidatland gäller även för Georgien och Moldavien, enligt vad som framförts i utskottets utlåtande 2021/22:UU17 om granskningen av de tre ländernas ansökningar om medlemskap i EU.

När det gäller behandlingen av motionsyrkandet konstaterar utskottet sammanfattningsvis att Ukrainas medlemskapsansökan är föremål för en skyndsam behandling i kombination med ett omfattande stöd. Utskottet ser därför inte anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om detta till regeringen. Därmed avstyrks motion 2021/22:3996 (L) yrkande 16 i denna del.

När det gäller anslutningsprocessen för Turkiet konstaterar utskottet att denna sedan ett par år i praktiken har avstannat. Utskottet anser att processen inte bör återupptas förrän Turkiet visar en uppriktig vilja att engagera sig för ett EU-medlemskap genom att uppvisa konkreta och påtagliga förändringar när det gäller den negativa utvecklingen i fråga om demokrati, rättsstatens

principer och de mänskliga rättigheterna. Som utskottet anförde i betänkande 2020/21:UU10 har Sverige en viktig uppgift i att rikta EU:s uppmärksamhet mot att vända den allvarliga negativa utvecklingen i Turkiet. Enligt utskottet måste EU agera kraftfullt, tydligt och enigt genom olika åtgärder, som bör inkludera överväganden om sanktioner. Utskottet vidhåller uppfattningen att en förutsättning för att förmå Turkiet att vända utvecklingen är att hålla olika kommunikationsvägar öppna och att EU bör sträva efter att upprätthålla en dialog som rymmer såväl skarp kritik som samarbete. Att upprätthålla medlemskapsperspektivet är ett av EU:s mest kraftfulla reforminstrument, och utskottet noterar att utrikesministern i ett interpellationssvar den 25 januari 2022 uttryckte sig i linje med detta (ip. 2021/22:181, prot. 2021/22:58). Vidare anser utskottet att EU:s förmedlemskapsstöd är en viktig del av EU:s engagemang för kandidatländernas och de potentiella kandidatländernas reformarbete men att stödet måste vara ett styrmedel som återspeglar ländernas ansträngningar och reformvilja. Utskottet välkomnar att föranslutningsstödet för perioden 2021–2027 är tydligt kopplat till mottagarländernas reformresultat i fråga om rättsstaten, grundläggande rättigheter och demokrati. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motionerna 2021/22:2572 (SD) yrkande 6, 2021/22:3777 (M) yrkande 8, 2021/22:3883 (KD) yrkande 12, 2021/22:3996 (L) yrkande 16 i denna del samt 2021/22:4471 (V) yrkandena 7 och 8.

Utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, beslutsordningen inom utrikes- och säkerhetspolitiken, sanktioner och EU:s säkerhets- och försvarspolitik.

Jämför reservation 9 (M), 10 (C), 11 (M, C, KD, L), 12 (SD), 13 (C) och 14 (M).

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelsen för prioriteringarna i arbetet med genomförandet av den globala strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik under 2021 (avsnitt 20.1). Inom säkerhet och försvar har det omfattat framtagandet av en strategisk kompass för det fortsatta samarbetet på området. Under året inrättades även den europeiska fredsfaciliteten för finansiering av militära krishanteringsinsatser och kapacitetshöjande stöd till tredjeländer. Regeringen uppmärksammar också framsteg i genomförandet av den civila GSFP-pakten och de slutsatser som rådet godkände med framåtblickande prioriteringar för arbetet (avsnitt 20.2.1). Vidare redogör regeringen för EU:s militära och civila GSFP-insatser, vilka bl.a. omfattar en rådgivande insats i Ukraina med inriktning på den civila säkerhetssektorn, en civil observatörsinsats i Georgien för att övervaka eldupphöravtalet från 2008 och en militär krishanteringsinsats

i Medelhavet för att bidra till efterlevnaden av FN:s vapenembargo mot Libyen (avsnitt 20.2.3). I samarbetet med Nato framgår av skrivelsen att bl.a. hybridfrågor, operativt samarbete, cyberfrågor och förmågeutveckling har stått i fokus för det fortsatta genomförandet av de 74 aktiviteter och samarbetsområden som omfattas av den s.k. Warszawadeklarationen från 2016 (avsnitt 20.2.4).

När det gäller det internationella arbetet för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer beskriver regeringen att EU bedrivit detta såväl gentemot specifika länder som utifrån tematiska frågor. Rådet godkände slutsatser om EU:s agerande i FN:s forum för mänskliga rättigheter och om en rättighetsbaserad återhämtning från covid-19-pandemin. En första strategisk dialog mellan EU och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter genomfördes, och under våren beslutade rådet om de första listningarna inom EU:s nya sanktionsregim mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna (avsnitt 20.5). Om sanktioner anges vidare att EU under det gångna året har förstärkt, förlängt eller på annat sätt justerat ett stort antal av de befintliga geografiska och tematiska sanktionsregimerna samt beslutat om en ny sanktionsregim med anledning av situationen i Libanon (avsnitt 20.9).

Motionerna

Utrikes- och säkerhetspolitik

I partimotion 2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om ett mer geopolitiskt EU. I yrkande 14 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om Sveriges samarbete med likasinnade länder.

I kommittémotion 2021/22:3774 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att Sveriges utrikes- och handelspolitik ska prioritera internationellt samarbete för att öka flödessäkerheten.

I kommittémotionerna 2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 1 och 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att stärka EU som utrikespolitisk aktör. I motionernas yrkanden 12 respektive 21 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att den europeiska utrikestjänsten stärks och ges bättre förutsättningar att stärka EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, framför allt i frågor om Kina, Ryssland och internationell norm- och standardsättning. Vidare föreslås i de båda motionernas yrkanden 13 respektive 22 ett tillkännagivande om att verka för att utrikestjänsten ges mandat och resurser att arbeta med strategisk kommunikation i förhållande till Ryssland och Kina. I kommittémotion 2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 14 föreslås dessutom ett tillkännagivande om att Sverige bör sträva efter att posten som EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska innehållas av en person med tillräcklig kompetens, erfarenhet, ledningsförmåga och diplomatisk tyngd

för att på ett trovärdigt sätt kunna representera unionen i internationella sammanhang.

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 29 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska arbeta för att stärka EU:s röst gentemot auktoritära stater.

Beslutsordningen i utrikes- och säkerhetspolitiken

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska driva på för att utrikespolitiken inom EU ska beslutas genom majoritetsbeslut.

Ett liknande förslag framförs av Lars Adaktusson m.fl. (KD) i kommittémotion 2021/22:3883 yrkande 5 där tillkännagivandet gäller att Sverige inom EU ska verka för att enskilda medlemsländers vetorätt slopas inom utrikespolitiken, exempelvis när det gäller ställningstaganden som rör mänskliga rättigheter.

På samma tema föreslår Joar Forssell m.fl. (L) i kommittémotion 2021/22:3996 yrkande 14 ett tillkännagivande om EU:s inriktning i utrikespolitiken och ändring av beslutsförfarandet inom dessa frågor. Motionärerna anser att EU bör ta steg mot att avskaffa enskilda länders veton inom utrikes- och säkerhetspolitiken, i första hand när det gäller sanktionsbeslut mot länder som begår brott mot de grundläggande fri- och rättigheterna.

Sanktioner

I kommittémotion 2021/22:2568 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att frysa tillgångar som tillhör illegitima regimer.

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om att svenska Magnitskijsanktioner också ska omfatta korruption och penningtvätt.

Säkerhets- och försvarspolitik

I kommittémotion 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att stärka partnerskapet mellan EU och Nato. I yrkande 35 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att Sverige fortsatt ska bidra till EU:s civila och militära insatser, i synnerhet i Sveriges närområde.

Bakgrund

Mål för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Enligt artikel 3.5 i EU-fördraget ska unionen i sina förbindelser med den övriga världen bekräfta och främja sina värderingar och intressen samt bidra till skydd av sina medborgare. Den ska bidra till fred, säkerhet, hållbar

utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i FN-stadgan.

Av fördragets artikel 21 framgår att unionens åtgärder i internationella sammanhang ska utgå från de principer som har legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning. Målen för unionens internationella förbindelser är att

- skydda sina värden, sina grundläggande intressen, sin säkerhet, sitt oberoende och sin integritet
- konsolidera och stödja demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheterna och folkrätten
- bevara freden, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet, i enlighet med ändamålen och principerna i Förenta nationernas stadga samt principerna i Helsingforsavtalets slutakt och målen i Parisstadgan, inklusive dem som avser de yttre gränserna
- främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i utvecklingsländerna med det primära syftet att utrota fattigdom
- främja integreringen av alla länder i världsekonomin, även genom gradvis avskaffande av restriktioner för internationell handel
- bidra till utformningen av internationella åtgärder för att bevara och förbättra miljön och för en hållbar förvaltning av jordens naturresurser i syfte att garantera en hållbar utveckling
- bistå befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor
- främja ett internationellt system som bygger på fördjupat multilateralt samarbete och ett gott globalt styre.

Beslutsordning inom utrikes- och säkerhetspolitiken

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska enligt artikel 24 i EU-fördraget omfattas av särskilda regler och förfaranden, vilket bl.a. innebär att den ska fastställas och genomföras av Europeiska rådet och rådet med enhällighet om inget annat anges och att antagandet av lagstiftningsakter ska undantas.

I EU-fördragets artikel 31 finns kompletterande bestämmelser om möjligheten för en medlemsstat att avstå från att rösta utan att blockera ett beslut och möjligheter för rådet att i vissa fall besluta med kvalificerad majoritet. Enligt artikeln kan Europeiska rådet med enhällighet även besluta att utöka möjligheterna för rådet att fatta beslut med kvalificerad majoritet till andra fall än de angivna, förutsatt att det inte är frågor med militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Den höga representanten och Europeiska utrikestjänsten

Enligt artikel 18 i EU-fördraget ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet och med godkännande av kommissionens ordförande utse unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Till denna artikel har medlemsstaterna lämnat en förklaring (nr 6) som anger att det vid tillsättningen av ordförandena för Europeiska rådet och kommissionen och av den höga representanten bör tas vederbörlig hänsyn till behovet av att respektera de geografiska och demografiska skillnaderna inom unionen och dess medlemsstater.

Av artikel 18 i EU-fördraget framgår vidare att den höga representanten ska vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor och vara en av kommissionens vice ordföranden. Inom kommissionen ska den höga representanten ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder.

Den höga representanten ska enligt artikel 27 i EU-fördraget bidra till utformning av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och se till att antagna beslut genomförs. Den höga representanten ska företräda unionen i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och på unionens vägnar föra den politiska dialogen med tredje part och framföra unionens ståndpunkt i internationella organisationer. Den höga representanten ska stödja sig på en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Bestämmelser om hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta meddelas i rådets beslut 2010/427/EU, i vilket avdelningen benämns Europeiska utrikestjänsten.

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

Artikel 42 i EU-fördraget anger att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska utgöra en integrerad del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och tillföra unionen en operativ kapacitet som stöder sig på civila och militära resurser. Dessa resurser ska tillhandahållas av medlemsstaterna och användas utanför unionen för att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten.

Den globala strategin

I juni 2016 presenterade den höga representanten en global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik (rådets dokument 10715/2/16). I strategin anges fem breda prioriteringar för unionens yttre åtgärder i syfte att främja gemensamma intressen. De fem prioriteringarna är

- en stärkt säkerhets- och försvarssektor
- motståndskraft hos stater och samhällen i öster och söder
- en integrerad strategi för konflikter och kriser
- samarbetsgrundade regionala ordningar
- en ändamålsenlig global styrning grundad på folkrätten.

För genomförandet av den globala strategin framhålls vikten av trovärdighet, handlingskraft och samordning i utrikespolitiken.

Rådet ställde sig i oktober 2016 bakom de prioriterade områdena för genomförandet av strategin. I sina slutsatser konstaterar rådet att den globala strategin utgör EU:s gemensamma vision och ramen för enade och ansvarsfulla yttre åtaganden i partnerskap med andra i syfte att främja EU:s värderingar och intressen (rådets dokument 13202/16).

Den strategiska kompassen

Rådet godkände i juni 2020 slutsatser om säkerhet och försvar, i vilka rådet underströk behovet av att göra framsteg med alla initiativ och uppgifter som inlets i uppföljningen av EU:s globala strategi. Som ett led i detta uppmanade rådet den höga representanten att lägga fram en omfattande analys av hot och utmaningar som ett underlag för ett strategiskt kompassdokument som ska förbättra och styra genomförandet av den ambitionsnivå som man enats om inom ramen för EU:s globala strategi. Rådet anförde vidare att den strategiska kompassen kan bidra till att ytterligare utveckla den gemensamma säkerhets- och försvarskulturen genom att fastställa politiska riktlinjer och specifika mål och syften på områden som krishantering, motståndskraft, förmågeutveckling och partnerskap. Rådet ansåg också att den strategiska kompassen bör utgöra en enhetlig vägledning för pågående säkerhets- och försvarsinitiativ (rådets dokument 8910/20).

Europeiska rådet ställde sig vid sitt möte den 24–25 mars 2022 bakom den strategiska kompassen för säkerhet och försvar, som hade godkänts av rådet några dagar tidigare. Kompassen anger en strategisk vision för EU:s säkerhets- och försvarspolitik för de kommande fem till tio åren med mål och tidsatta åtgärder inom samarbetsområdena handling, säkerhet, investeringar och partnerskap. Grunden för den strategiska kompassen är en gemensam analys av hot och utmaningar som ska förnyas åtminstone vart tredje år. En årlig uppföljning av framstegen ska göras av Europeiska rådet på grundval av en rapport från den höga representanten (rådets dokument 7371/22).

Sanktioner

Enligt artikel 29 i EU-fördraget ska rådet i beslut ange unionens inställning till en särskild fråga av geografisk eller tematisk karaktär. Av artikeln följer också att medlemsstaterna ska se till att deras nationella politik överensstämmer med unionens ståndpunkter. Med stöd av bestämmelsen kan rådet inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken anta restriktiva åtgärder antingen som autonoma EU-sanktioner eller för att genomföra sanktioner beslutade av FN:s säkerhetsråd.

Sanktioner som innebär att de ekonomiska och finansiella förbindelserna med ett tredjeland helt eller delvis ska avbrytas omfattas av EU:s befogenheter. Samma sak gäller vid sanktioner riktade mot fysiska och juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater. Rådet behöver i dessa fall fatta beslut

på grundval av artikel 215 i EUF-fördraget om de åtgärder från unionens sida som krävs för genomförandet. Åtgärderna fastställs i form av förordningar som är bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat. Av artikel 215 i EUF-fördraget framgår också att de akter som rådet antar ska innehålla nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier.

För närvarande har EU ett fyrtiotal sanktionsregimer, varav fyra är tematiskt inriktade på spridning och användning av kemiska vapen, cyber-attacker, kränkningar och brott mot de mänskliga rättigheterna samt bekämpning av terrorism.

Strategisk kommunikation

Europeiska rådet underströk vid sitt möte den 19–20 mars 2015 behovet av att motverka Rysslands pågående desinformationskampanjer. För att göra detta uppmanades den höga representanten, medlemsstaterna och EU:s institutioner att utarbeta en handlingsplan för strategisk kommunikation och som ett första steg inrätta en kommunikationsgrupp. En handlingsplan antogs i juni samma år (Ares(2015)2608242). Handlingsplanen syftade till att

- effektivt kommunicera EU:s politiska inriktning och värden gentemot det östra grannskapet
- stärka medielandskapet genom bl.a. stöd till oberoende medier och att höja medvetenheten om desinformationsaktiviteter
- stärka EU:s förmåga att föregripa och reagera på sådana aktiviteter.

I samband med handlingsplanen etablerades inom utrikestjänsten en avdelning för strategisk kommunikation med verksamhet riktad mot det östra grannskapet och senare även mot det södra grannskapet och västra Balkan.

Genom den höga representantens och kommissionens gemensamma meddelande om en ram för att motverka hybridhot inleddes åtgärder för att ytterligare samordna EU:s kapacitet att tillhandahålla strategisk kommunikation (JOIN(2016) 18, utl. 2016/17:FöU2). Arbetet har därefter tagits vidare genom en strategi för bekämpning av desinformation online (COM(2018) 236), en åtgärdsplan mot desinformation (JOIN(2018) 36) och en särskild plan för åtgärder med inriktning på att bemöta desinformation kopplad till covid-19-pandemin (JOIN(2020) 8).

Europeiska revisionsrätten granskade i juni 2021 relevansen i och resultaten av åtgärdsplanen mot desinformation från 2018. Revisionsrättens samlade slutsats är att åtgärdsplanen var relevant men ofullständig och att vissa resultat inte har uppnåtts. Bland annat påpekar revisionsrätten att åtgärdsplanen inte har uppdaterats trots utvecklingen när det gäller desinformationstaktik, aktörer och teknik. Den påpekar också att verksamheterna inom utrikestjänstens avdelning för strategisk kommunikation har förbättrat EU:s kapacitet att förutse och reagera på desinformation i grannländerna men att verksamheten saknar tillräckliga resurser och att uppdraget inte täcker vissa framväxande hot (särskild rapport 09/2021).

I juli 2021 antog rådet slutsatser om revisionsrättens särskilda rapport (rådets dokument 10968/21). Efter att ha uppmärksammat att delar av åtgärdsplanen mot desinformation har uppdaterats genom handlingsplanen för demokrati (COM(2020) 790) uppmanar rådet kommissionen och den höga representanten att tillsammans med medlemsstaterna bl.a. fortsätta att stärka utrikestjänstens avdelning för strategisk kommunikation, inbegripet dess personalresurser. Vidare anser rådet att uppdraget för utrikestjänstens avdelning för strategisk kommunikation bör ses över och eventuellt utökas med hänsyn tagen till den föränderliga hotbilden och framväxten av nya aktörer, samtidigt som verksamhetens inriktning ska fortsätta att vara riskbaserad och styras av tydliga politiska mål.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om den strategiska kompassen och vissa andra frågor om EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik senast i betänkande 2021/22:UU11. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:82, rskr. 2021/22:187).

I anslutning till behandlingen av regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2020 behandlade utskottet motionsyrkanden om sanktioner. Utskottet föreslog att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om en breddning av EU:s sanktionslagstiftning mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. Utskottet anförde (bet. 2020/21:UU10 s. 41–42, res. S, MP):

Utskottet noterar att Europaparlamentet i en resolution den 29 april 2021 uppmanade EU och medlemsstaterna att anta ett EU-system för sanktioner mot korruption (P9_TA(2021)0159). Utskottet sympatiserar med detta och anser att det utan en sådan sanktionsgrund finns en påtaglig risk för att EU kan bli en fristad för personer som genom storskalig korruption och penningtvätt bidrar till finansieringen av auktoritära system och brott mot de mänskliga rättigheterna. Utskottet ser det därför som angeläget att regeringen aktivt tillsammans med likasinnade medlemsstater driver på för att bredda EU:s sanktionslagstiftning mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna genom att införa storskalig systematisk korruption och penningtvätt som ett separat listningskriterium. Av den information inför utrikesrådets möte som utskottet fick vid sammanträdet den 6 maj 2021 framgick att regeringen nyligen tagit ett initiativ i denna riktning i rådets arbetsgrupp för mänskliga rättigheter. Utskottet anser att detta arbete behöver fortsätta och att riksdagen bör tillkänna detta för regeringen.

I sammanhanget föreslog utskottet även ett tillkännagivande om en nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter. Utskottet anförde (bet. 2020/21:UU10 s. 42, res. S, V, MP):

Utvecklingen i Belarus, Ryssland och Kina är enligt utskottet omständigheter som visat att Sverige behöver ett nationellt sanktionsverktyg. Regeringen bör enligt utskottet tillsätta en utredning i syfte att utarbeta ett förslag till en nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter. I

utredningen bör det enligt utskottet ingå att ta lämpliga initiativ för att pröva förutsättningarna för att inom ramen för Nordiska rådet eller i kretsen av de nordisk-baltiska länderna samla en koalition av likasinnade och villiga länder bakom en likartad lagstiftning i syfte att utforma ett gemensamt system för hur MR-sanktioner kan genomföras nationellt av de olika länderna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358).

Regeringen anger i skrivelse 2021/22:75 med anledning av riksdagens tillkännagivanden att Sverige har lyft frågan om sanktioner mot korruption vid ett flertal tillfällen och på olika nivåer inom EU och att detta arbete fortgår. Vidare anger regeringen att tillkännagivandet om en nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter bereds inom Regeringskansliet.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden beskriver i sitt yttrande att det i samrådet inför utrikesrådet i februari 2021 framfördes en avvikande ståndpunkt (SD, C och L) i fråga om en breddning av EU:s Magnitskijlagstiftning, som avser sanktioner mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna, till att även omfatta systematisk korruption och penningtvätt.

Vidare har EU-nämnden i diskussioner om återhämtning efter pandemin och om unionens resiliens bl.a. behandlat uppdateringen av den nya industristrategin för Europa och betydelsen av att trygga tillgången till råvaror av avgörande betydelse. Det fanns stöd för regeringens ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från ett parti.

I yttrandet anges också att regeringen har samrått med EU-nämnden om den strategiska kompassen inför såväl utrikesrådet som Europeiska rådet och att det sammantaget har funnits majoritet för regeringens position, med avvikande ståndpunkter från några partier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska plattform och att svenska ståndpunkter genom EU kan få genomslag på ett sätt som annars inte skulle vara möjligt. Utskottet vidhåller att EU ska vara en stark röst för frihet och en stark kraft för fred. EU behöver stå upp för demokrati, rättsstatens principer och de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet var än de hotas. Sverige har ett ansvar för att i europeisk samverkan bidra till fred, säkerhet och utveckling såväl i närområdet som globalt.

Ett starkt samarbete inom Europa med EU som kärna är alltiämt avgörande för den gemensamma svenska och europeiska säkerheten. Behovet av att värna och stärka sammanhållningen, samarbetet, solidariteten och integrationen inom EU har blivit ännu tydligare genom Rysslands oprovocerade, olagliga och oförsvarliga angrepp på Ukraina. Rysslands utvidgade krig mot ett

demokratiskt grannland i Europa innebär ett brott mot den etablerade europeiska säkerhetsordningen. I detta nya och känsliga säkerhetsläge framhåller utskottet vikten av samordning med övriga nordiska länder, inom EU och med Nato. Utöver detta allmänt hållna uttalande hänvisar utskottet till resultatet av de överläggningar som förts mellan regeringen och riksdagens partier om det nya säkerhetspolitiska läget och vad det innebär för Sveriges säkerhetspolitiska vägval (Ds 2022:7). Fortsättningen på denna process bör enligt utskottet inte riksdagen föregripa genom något tillkännagivande om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

När det gäller motionsyrkandet om flödssäkerhet noterar utskottet att detta är en fråga som intar en framträdande plats i kommissionens översyn av handelspolitiken, där den är kopplad till EU:s öppna strategiska oberoende och engagemanget för en öppen och rättvis handel med väl fungerande, diversifierade och hållbara globala värdekedjor (COM(2021) 66, utl. 2020/21:NU28). Av meddelandet om översynen av handelspolitiken framgår bl.a. att EU har gett kraftfullt stöd till globala ansträngningar för att övervaka kritiska leveranskedjor, hålla dem öppna och ostörda samt säkerställa rättvis och jämlik tillgång till särskilt viktiga varor. Vidare noterar utskottet att behovet av att säkra tillgången till resurser för den gröna omställningen även omhändertas i den nya industristrategin, där kommissionen förutser att klimatomställningen kan leda till ett beroende av råvaror som till stor del hämtas från länder utanför EU i en allt hårdare konkurrens, vilket enligt strategin innebär att EU:s öppna strategiska oberoende inom dessa sektorer även i fortsättningen måste bygga på diversifierad och ostörd tillgång till globala marknader för råvaror (COM(2020) 102, uppdaterad genom COM(2021) 350). Samtidigt har kommissionen föreslagit åtgärder för att på sikt öka den interna försörjningen för att minska importberoendet av råvaror av avgörande betydelse, även kallade kritiska råvaror (COM(2020) 474). Motståndskraftiga och diversifierade värdekedjor ges även en framträdande plats i den strategi som antogs under 2021 för EU:s samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet (rådets dokument 7914/21, gemensamt meddelande JOIN(2021) 24). Utskottet noterar vidare att EU-nämnden i sitt yttrande beskriver att regeringen har haft ett brett stöd när frågor om industristrategin och tillgången till råvaror har behandlats. Utskottet, som förvisso kan konstatera att frågor om globala försörjningskedjor och anskaffning av råvaror fick ny aktualitet under pandemin och blivit än mer trängande genom Rysslands krig mot Ukraina, bedömer ändå att något uttalande från riksdagens sida i frågan inte är påkallat.

Utskottet har i tidigare behandlingar av motionsyrkanden om att stärka den europeiska utrikestjänsten framhållit att utrikestjänsten är ett viktigt verktyg för en samlad och effektiv utrikespolitik och att en stark och väl fungerande utrikestjänst ger förutsättningar för ökad samstämmighet i EU:s globala agerande och ökade möjligheter att tydligare samordna de instrument som står till förfogande (bet. 2018/19:UU10). Utskottet vidhåller denna uppfattning och konstaterar att det av utrikestjänstens årsrapporter för 2020 framgår att det vid det årets slut fanns drygt 4 600 medarbetare och att det vid delegationerna

därutöver arbetade omkring 3 700 utstationerade tjänstemän från kommissionen. Vidare framgår att utrikestjänstens administrativa budget för 2021 ökade med 5 procent för att bl.a. medge förstärkningar av avdelningen för strategisk kommunikation i genomförandet av åtgärdsplanen mot desinformation. Utskottet noterar att rådet i sina slutsatser om revisionsrättens granskning av åtgärdsplanens resultat har gett kommissionen och den höga representanten i uppdrag att tillsammans med medlemsstaterna förstärka arbetet med strategisk kommunikation.

Utnämningen av den höga representanten ingår som en del av ett paket med flera befattningar på hög nivå där ett antal olika hänsyn ska balanseras. Enligt utskottet får det förutsättas att medlemmarna i Europeiska rådet, inklusive Sveriges statsminister, vid dessa utnämningar inte åsidosätter de höga krav som ställs på de tilltänkta personernas kvalifikationer i syfte att nå en överenskommelse. Utskottet ser med hänvisning till detta inte skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om den europeiska utrikestjänsten eller om utnämningen av den höga representanten.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3246 (C) yrkande 29, 2021/22:3774 (M) yrkande 2, 2021/22:3775 (M) yrkandena 1 och 12–14, 2021/22:3776 (M) yrkandena 10, 21 och 22 samt 2021/22:4039 (M) yrkandena 12 och 14.

När det gäller motionsyrkandena om att frångå kravet på enhällighet för beslut inom EU:s utrikes- och säkerhetspolitik har utskottet vid tidigare behandlingar av liknande förslag förutsatt att regeringen fortsätter att arbeta med denna fråga i enlighet med den ståndpunkt som förankrades vid en överläggning med utskottet den 28 januari 2020. Ståndpunkten innebär att regeringen bör titta på möjligheten att i frågor om mänskliga rättigheter och internationella konflikter gå över från krav på enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet, utan att göra avkall på varje medlemsstats rätt att själv besluta om sin säkerhetspolitiska linje och enligt en ordning som är effektiv för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet vidhåller uppfattningen att EU behöver handlingsförmåga och att Sverige har ett tydligt intresse av en stark och väl fungerande gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Enigheten mellan medlemsstaterna är en styrka och en förutsättning för att EU ska kunna agera kraftfullt och trovärdigt, men det finns en risk för att kravet på enhällighet leder till en svag politik, vilket är särskilt bekymmersamt när enskilda medlemsstater motsätter sig uttalanden till stöd för EU:s grundläggande värden. Utskottet noterar att statsministern fick förnyat stöd i EU-nämnden för att ta upp frågan om ett effektivare beslutsfattande i diskussionen om EU:s roll i världen vid det informella mötet mellan Europeiska rådets medlemmar den 5 oktober 2021. Statsministern informerade i samband med samrådet med EU-nämnden om att regeringen drivit på för att EU ska kunna fatta vissa beslut på utrikesområdet med kvalificerad majoritet men att det finns ett motstånd mot en sådan reform från flera medlemsstater. Utskottet uppskattar att regeringen fortsätter att arbeta med frågan och ser inte skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om det. Utskottet avstyrker

följaktligen motionerna 2021/22:3246 (C) yrkande 31, 2021/22:3883 (KD) yrkande 5 och 2021/22:3996 (L) yrkande 14.

Utskottet uppmärksammar att det majoritetsförhållande i frågan om en breddning av EU:s Magnitskijlagstiftning i februari 2021 som EU-nämnden beskriver i sitt yttrande förhållandevis kort därefter ändrades och att riksdagen i juni 2021 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att lagstiftningen bör breddas till att omfatta även storskalig systematisk korruption och penningtvätt (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358). Samtidigt gjorde riksdagen ett tillkännagivande om en nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter. I en motion föreslås nu ett tillkännagivande om att även en sådan nationell sanktionslagstiftning ska omfatta korruption och penningtvätt. Utskottet har tagit del av informationen i regeringens skrivelse 2021/22:75 om att frågan om en nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att i ytterligare ett tillkännagivande närmare ange vad en sådan sanktionslagstiftning ska omfatta. Inte heller ser utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsförslaget om att frysa illegitima regimers tillgångar. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2021/22:2568 (SD) yrkande 1 och 2021/22:3246 (C) yrkande 22.

Med anledning av motionsyrkandena om EU:s säkerhets- och försvarspolitik uppmärksammar utskottet sitt uttalande i behandlingen av vissa säkerhetspolitiska frågor i betänkande 2021/22:UU11 om att regeringen bör verka för att den transatlantiska länken och samarbetet mellan EU och Nato stärks. Därutöver noterar utskottet att främjandet av samarbetet mellan EU och Nato finns med som ett prioriterat område i rådets 18-månadersprogram, och att det i Versaillesförklaringen från stats- och regeringschefernas informella möte den 10–11 mars 2022 framhålls att de transatlantiska förbindelserna och samarbetet mellan EU och Nato är avgörande för den övergripande säkerheten.

Utskottet konstaterar också att regeringen i budgetpropositionen för 2022 i politikens inriktning inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan angav att Sverige ska fortsätta att bidra till internationell civil och militär krishantering och fredsfrämjande insatser. Av budgetpropositionen framgår även att Sverige under 2020 deltog i 16 av EU:s 17 civila och militära krishanteringsinsatser och lämnade ett av de största personalbidragen till den civila krishanteringen. Utskottet vill därutöver även i denna del hänvisa till resultatet av de överläggningar som förts mellan regeringen och riksdagens partier om det nya säkerhetspolitiska läget och vad det innebär för Sveriges säkerhetspolitiska vägval (Ds 2022:7). Utskottet konstaterar att regeringen den 16 maj 2022 beslutade att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato (UD2022/07845) och att en medlemskapsansökan lämnades in två dagar senare. Mot bakgrund av detta ser inte utskottet anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande enligt de förslag som har framförts. Därmed avstyrks motion 2021/22:3776 (M) yrkandena 32 och 35.

EU som global utvecklingspolitisk aktör

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s utvecklingspolitiska inriktning och om konfliktmineral.

Jämför reservation 15 (M), 16 (KD), 17 (L), 18 (KD) och 19 (MP) samt särskilt yttrande 2 (C), 3 (V) och 4 (MP).

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelsen för finansieringsprogrammet Global Europe med en budget på nära 79,5 miljarder euro för grannskapspolitik, utvecklings-samarbete och annat internationellt samarbete under perioden 2021–2027. Programmet består av en geografisk del, en tematisk del och en del för snabbinsatsåtgärder samt en buffert för nya utmaningar och prioriteringar. Vidare beskriver regeringen hur team Europa-ansatsen, som etablerades för EU:s globala svar på covid-19-pandemin, har utvecklats till en helomfattande strategisk ansats för ett EU-gemensamt politiskt och finansiellt engagemang på utvecklingsområdet. Regeringen uppmärksammar även rådets slutsatser om arkitekturen för utvecklingsfinansiering och den nya konnektivitetsstrategin Global Gateway med ambitionen att mobilisera upp till 300 miljarder euro till 2027 för bl.a. infrastruktursatsningar i utvecklingsländer (avsnitt 22.1). Regeringen beskriver även att ett arbete har inletts för att bättre samordna EU:s och medlemsstaternas demokratibistånd för att öka genomslaget av detta (avsnitt 20.5).

Vidare redogör regeringen för rådets slutsatser om klimat- och energidiplomati med syftet att förstärka EU:s gröna giv med en extern dimension. I slutsatserna framhålls bl.a. att EU behöver fortsätta sitt internationella klimat-arbete (avsnitt 22.3). Inför FN:s klimattoppmöte COP 26 i oktober 2021 antogs även rådsslutsatser om klimatfinansiering (avsnitt 24.5). Vidare uppmärksammas rådets slutsatser till följd av kommissionens meddelande om EU:s humanitära insatser, som bl.a. föreslår åtgärder för att möta ett ökat humanitärt behov och förbättra efterlevnaden av internationell humanitär rätt (avsnitt 22.4).

I arbetet för global hälsa uppmärksammar regeringen att kommissionen har befast sin position som en viktig aktör under pandemin och särskilt i frågor om vaccintillgång, där EU bidragit med ekonomiska bidrag och donationer av vaccindoser genom främst Covax. EU har också agerat för ett initiativ inom Världshälsoorganisationen att förhandla fram ett globalt pandemifördrag. Regeringen beskriver också i avsnitt 22.5 att EU mot bakgrund av ett ökat globalt motstånd har fortsatt att finansiera och förespråka arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

Vidare redogör regeringen för EU:s arbete med hållbart företagande som under 2021 avvaktade kommissionens initiativ om tillbörlig aktsamhet i

globala leverantörskedjor och hållbar bolagsstyrning. I inledningen av året genomförde kommissionen ett förberedande samråd, som regeringen svarade på efter att ha överlagt med civilutskottet i frågan (avsnitt 21.3). I skrivelsen redovisas även arbetet med att omhänderta den reguljära migrationens bidrag i utvecklingspolitiken (avsnitt 35.7.3), kommissionens meddelande om kritiska råmaterial (avsnitt 41.2) och ett direktivförslag om företagens hållbarhetsrapportering (avsnitt 41.8).

Motionerna

Utvecklingspolitisk inriktning

I partimotion 2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU ska prioritera klimatbistånd i den gemensamma biståndspolitiken.

I likhet med detta föreslår Johan Pehrson m.fl. (L) i partimotion 2021/22:4199 yrkande 18 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU:s bistånd till klimatåtgärder ökar i omfattning.

I kommittémotion 2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om EU:s utvecklingsbistånd och återvändande-arbete.

I kommittémotion 2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att balansera Kinas påverkan på det civila samhället i utvecklingsländer.

Konfliktmineral

I kommittémotion 2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om handeln med konfliktmineral och en klassificering av kobolt som konfliktmineral.

Frågan om konfliktmineral tas även upp av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) i motion 2021/22:4076 yrkande 6, där de föreslår ett tillkännagivande om att Sverige ska vara en stark röst i EU för en skarpare konfliktmineralförordning.

Bakgrund

Unionen ska enligt artikel 21.3 i EU-fördraget sörja för samstämmigheten mellan de olika områden som omfattas av dess yttre åtgärder och mellan dessa och övrig politik.

Enligt artikel 4.4 i EUF-fördraget ska unionen när det gäller utvecklings-samarbete och humanitärt bistånd ha befogenhet att vidta åtgärder och en gemensam politik i den mån det inte leder till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

Artikel 208 i EUF-fördraget anger att unionens politik på området för utvecklingssamarbete ska föras inom ramen för principerna och målen för

unionens yttre åtgärder. Av artikeln framgår vidare att unionens och medlemsstaternas politik för utvecklingssamarbete ska komplettera och förstärka varandra, att det främsta målet för unionens politik på området ska vara att minska och på sikt utrota fattigdom samt att unionen ska ta hänsyn till målen för utvecklingssamarbetet vid genomförande av politik som kan påverka utvecklingsländerna. I artikeln anges också att unionen och medlemsstaterna ska uppfylla de åtaganden och beakta de mål som de har godkänt inom ramen för FN och andra behöriga internationella organisationer.

Europeiskt samförstånd om utveckling

I juni 2017 antog rådet, medlemsstaterna, Europaparlamentet och kommissionen en gemensam förklaring om ett nytt europeiskt samförstånd om utveckling, som ram för en gemensam utvecklingspolitisk strategi och för genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling (EUT 2017/C 201/01). I samförståndet klargörs att EU och medlemsstaterna ska föra en konsekvent politik för utveckling och beakta målen för utvecklingssamarbetet i all extern och intern politik. De förbinder sig också att förbättra samarbetet för att åstadkomma en större samstämmighet mellan medlemsstaterna och EU-institutionerna.

I samförståndet upprepas några centrala åtaganden. Det gäller bl.a. åtagandet att lägga minst 20 procent av det offentliga utvecklingsbiståndet på social delaktighet och människors utveckling, att anslå 0,7 procent av bni till offentligt utvecklingsbistånd inom tidsramen för Agenda 2030 samt att öka mobiliseringen av klimatfinansiering och stå för unionens del av industriländernas mål att fram t.o.m. 2025 mobilisera 100 miljarder dollar per år. Ett annat åtagande som ägnas särskild uppmärksamhet är tillämpningen av principerna för utvecklingseffektivitet med fokus på resultat, öppenhet, ömsesidig ansvarsskyldighet, nationellt egenansvar och inkluderande utvecklingspartnerskap.

Instrumentet Europa i världen

I juni 2021 antog Europaparlamentet och rådet förordning (EU) 2021/947 som inrättar instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen – inklusive Europeiska fonden för hållbar utveckling plus (EFHU+) och garantin för yttre åtgärder för perioden 2021–2027. Instrumentets allmänna mål är enligt förordningens artikel 3 att

- slå vakt om och främja unionens värden, principer och grundläggande intressen i hela världen
- bidra till att främja multilateralism och till att uppfylla de internationella åtaganden och mål som unionen har ställt sig bakom, särskilt målen för hållbar utveckling, Agenda 2030 och Parisavtalet
- främja starkare partnerskap med tredjeländer.

De specifika målen framgår av samma artikel och grupperas i geografiska och tematiska mål samt förmågan till snabbt ingripande vid t.ex. kriser och konflikter. Minst 93 procent av utgifterna ska uppfylla Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings biståndskommittés (OECD-Dac) kriterier för offentligt utvecklingsbistånd. I förordningens skälsatser 21 och 22 anges att instrumentet bör bidra till det gemensamma unionsmålet att avsätta 0,7 procent av bni till offentligt utvecklingsbistånd inom tidsramen för Agenda 2030 och att 0,15–0,20 procent av unionens samlade bni ska anslås som offentligt utvecklingsbistånd till de minst utvecklade länderna på kort sikt och nå 0,20 procent av bni inom tidsramen för Agenda 2030. I skälsats 49 anges att åtgärder som rör klimatmål förväntas utgöra 30 procent av den totala finansieringsramen.

Enligt artikel 5 ska genomförandet av instrumentet säkerställa konsekvens, samstämmighet, synergier och komplementaritet med alla områden av unionens yttre åtgärder. Det följer av artikel 6 att finansieringsramen för perioden 2021–2027 ska vara 79,462 miljarder euro, varav 60,388 miljarder euro är viktade för de geografiska programmen. Denna del av finansieringsramen omfattar även EFHU plus och garantin för yttre åtgärder (artikel 31.1). Målet för EFHU plus är att stödja investeringar och öka tillgången till finansiering som ett sätt att bidra till att uppnå instrumentets mål och allmänna principer. Garantin för yttre åtgärder ska stödja insatser inom EFHU plus som omfattas av budgetgarantier.

Årsrapport om EU:s mål för utvecklingsbiståndet

Rådet utarbetar sedan 2011 en rapport till Europeiska rådet om EU:s och medlemsstaternas åtaganden i fråga om offentligt utvecklingsbistånd och om hur dessa åtaganden uppfylls. Av årsrapporten 2021 framgår bl.a. att EU:s kollektiva offentliga utvecklingsbistånd under 2020 uppgick till 66,8 miljarder euro, vilket är en ökning med 15 procent från 2019 (Storbritannien undantaget) och motsvarade 0,5 procent av EU:s bni. EU och medlemsstaterna är därmed världens främsta givare och står för 46,2 procent av det totala offentliga utvecklingsbiståndet. Sverige, Luxemburg, Danmark och Tyskland är de enda medlemsstater som överträffade målet om ett utvecklingsbistånd på 0,7 procent av bni (rådets dokument 9549/21).

I årsrapporten uttrycker rådet allvarlig oro över att EU fortfarande inte har uppnått sitt kollektiva mål för utvecklingsbistånd till de minst utvecklade länderna, och rådet framhåller att insatserna omgående behöver öka för att uppnå målet att gemensamt tillhandahålla 0,20 procent av bni till de minst utvecklade länderna senast 2030. Rådet framhåller också att det är brådskande att EU och medlemsstaterna vidtar konkreta och verifierbara åtgärder för att uppfylla åtagandet att tillhandahålla 0,7 procent av bni som utvecklingsbistånd senast 2030.

Global Gateway

Rådet godkände den 12 juli 2021 slutsatser om ett globalt sammanlänkat Europa (rådets dokument 10629/21). I slutsatserna anger rådet ramar för en konnektivitetsstrategi baserad på de mänskliga rättigheterna och den regelbaserade världsordningen.

Som uppföljning till rådets slutsatser antog den höga representanten och kommissionen i december 2021 ett gemensamt meddelande om Global Gateway i syfte att stödja hållbar utveckling genom att erbjuda ett positivt alternativ till finansiering av infrastruktursatsningar enligt rättvisa och gynnsamma villkor för att begränsa risken för skuldsättningsproblem (JOIN(2021) 30). Ambitionen är att mobilisera investeringar på upp till 300 miljarder euro under perioden 2021–2027 genom att sammanföra resurserna från EU (främst EFHU plus), medlemsstaterna, Europas finansinstitut och nationella institutioner för utvecklingsfinansiering i enlighet med Team Europa-ansatsen.

Prioriteringarna för investeringarna ligger i sektorerna för digitalisering, klimat och energi, transporter, hälso- och sjukvård samt utbildning och forskning.

Vid det sjätte toppmötet mellan EU och Afrikanska unionen den 17–18 februari 2022 lanserades ett investeringspaket inom Global Gateway som omfattar minst 150 miljarder euro med inriktning på infrastrukturinvesteringar, grön och digital omställning, hållbar tillväxt och sysselsättning, energi och transporter samt mänsklig utveckling. Kompletterande paket ska utarbetas för hälsa och utbildning.

Konfliktmineralförordningen

I maj 2017 antog Europaparlamentet och rådet förordning (EU) 2017/821 om fastställande av skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan för unionsimportörer av tenn, tantal och volfram, malmer av dessa metaller, samt guld med ursprung i konflikttrabbade områden och högriskområden. Syftet med den s.k. konfliktmineralförordningen är enligt artikel 1 att hindra finansieringen av väpnade grupper och säkerhetsstyrkor genom att skapa insyn och säkerhet när det gäller unionsimportörers samt smältverks och raffinaderiers anskaffning av råvaror från konflikttrabbade områden och högriskområden. I förordningens första skälsats konstateras att det är av avgörande betydelse att bryta sambandet mellan konflikter och olaglig exploatering av mineral för att garantera fred, utveckling och stabilitet i dessa områden.

Konfliktmineralförordningen började tillämpas fullt ut den 1 januari 2021 och dess tillämpning och ändamålsenlighet ska ses över senast den 1 januari 2023. I regeringens förordning (2020:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s konfliktmineralförordning anges bl.a. att Sveriges geologiska undersökning är behörig myndighet i enligt konfliktmineralförordningen.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om EU:s utvecklingspolitik behandlades av utskottet senast i anslutning till regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2020. Utskottet avstyrkte yrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar den senaste årsrapporten om EU:s utvecklingsbistånd och välkomnar rådets uppmaning att öka insatserna för att nå de kvantitativa målen för den övergripande nivån på utvecklingsbiståndet och för biståndet till de minst utvecklade länderna. Utskottet upprepar att EU:s utvecklingspolitik ska respektera de kriterier som man kommit överens om i OECD-Dac och principerna om biståndseffektivitet. I det sammanhanget noterar utskottet att rådet i årsrapporten bekräftar att utvecklingssamarbetet även i fortsättningen kommer att vara inriktat på de områden där behovet är som störst och där det kan få störst effekt, särskilt i de minst utvecklade länderna och i länder som befinner sig i instabila situationer eller som drabbats av konflikter.

Utskottet har tagit del av slutsatserna om EU:s klimatdiplomati som rådet godkände den 21 februari 2022 (rådets dokument 6120/22). I slutsatserna beklagar rådet att industriländernas kollektiva åtagande att mobilisera 100 miljarder US-dollar per år till 2020 inte har uppfyllts och rådet uppmanar industriländerna att i enlighet med genomförandeplanen för klimatfinansiering från COP 26 bidra till att nå mobiliseringsmålet på 100 miljarder US-dollar senast 2023. I slutsatserna konstaterar rådet att EU och medlemsstaterna är den största givaren av offentlig klimatfinansiering och att de kommer att fortsätta ansträngningarna för att öka klimatfinansieringen. I detta sammanhang noteras att kommissionen utöver det utgiftsmål på 30 procent som fastställdes i instrumentet Europa i världen anslagit ytterligare 4 miljarder euro till klimatfinansiering fram till 2027, vilket motsvarar ett utgiftsmål på 35 procent för klimatfinansiering. Vidare uppmanar EU andra parter att öka klimatfinansieringen. Utskottet noterar även att rådet i sina slutsatser från oktober 2021 om klimatfinansiering åtagit sig att på ett konstruktivt sätt delta i överläggningar om ett nytt kollektivt kvantifierat mål på minst 100 miljarder US-dollar per år för perioden efter 2025, med beaktande av utvecklingsländernas behov och prioriteringar (rådets dokument 12203/21). Det är enligt utskottet välkommet att EU fortsätter att arbeta för att öka mobiliseringen av den internationella klimatfinansieringen. Mot bakgrund av de åtgärder som redovisats ser inte utskottet behov av att riksdagen gör något tillkännagivande om detta till regeringen.

I en motion väcks frågan om kopplingen mellan bistånd och återvändande. Med anledning av det uppmärksammar utskottet att frågan om återvändande-arbete inom ramen för det svenska utvecklingsbiståndet behandlades i betänkande 2021/22:UU6. Utskottet hänvisade då till att biståndsdirektören i

ett svar på en skriftlig fråga om bistånd som påtryckningsmedel (fr. 2021/22:691) bl.a. anfört att det är en folkrättslig förpliktelse att återta sina egna medborgare och att det är en grundläggande princip i svensk utrikespolitik att folkrätten ska följas, vilket regeringen ständigt arbetar för i dialog med andra länder. Vidare anförde ministern att regeringen använder de verktyg, såväl nationellt som inom ramen för EU-samarbetet, som är mest ändamålsenliga för att nå resultat på återvändandeområdet. Utskottet hade inga invändningar mot detta men påminde om att allt bistånd ska hanteras enligt det regelverk som anges av OECD-Dac. Utskottet vidhåller denna uppfattning och anser därmed inte att riksdagen ska göra något tillkännagivande enligt motionens förslag.

Det behov som uppmärksammas i en motion av att balansera en osund kinesisk påverkan på utvecklingsländer är enligt utskottet angeläget att tillgodose. Med anledning av det välkomnar utskottet lanseringen av konnektivitetsstrategin Global Gateway, som genom ett samstämmigt agerande mellan EU och medlemsstaterna i Team Europa-ansatsen har stor potential att ge ett substantiellt bidrag till en global hållbar utveckling. Utskottet noterar också de slutsatser om en övergripande strategi för att påskynda genomförandet av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling som rådet godkände i juni 2021 (rådets dokument 9850/21). I slutsatserna understryker rådet vikten av effektivitet i utvecklingssamarbetet i alla dess former och rådet uppmanar kommissionen att säkerställa att genomförandet av instrumentet Europa i världen och EFHU plus aktivt bidrar till framstegen mot målen för hållbar utveckling, i linje med EU:s politiska ram, och att EU stöder civilsamhällesorganisationer som arbetar med Agenda 2030 som helhet. Med hänvisning till detta konstaterar utskottet att EU vidtagit åtgärder för att kunna erbjuda ett attraktivt alternativ i finansieringen av investeringar för en hållbar utveckling.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det inte finns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande om utvecklingspolitikens inriktning på EU-nivå. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3971 (L) yrkande 9, 2021/22:4030 (M) yrkande 12, 2021/22:4199 (L) yrkande 18 och 2021/22:4214 (KD) yrkande 31.

När det gäller motionsyrkanden om EU:s konfliktmineralförordning noterar utskottet att denna började tillämpas fullt ut den 1 januari 2021 och att kommissionen ska se över förordningens tillämpning och ändamålsenlighet senast den 1 januari 2023. De frågeställningar som motionsyrkandena väcker är komplexa. Den gröna och den digitala omställningen, liksom den europeiska industrins konkurrenskraft, kräver tillgång till vissa mineral som inte utvinns inom EU. Importen av dessa mineral har potential att gynna utvecklingen i utvinningsländerna, men det förutsätter att värdekedjorna kringgärdas av system som kan säkerställa att de är hållbara och att produktionen av mineralråvaror är ansvarsfull och etisk.

Utskottet noterar att frågan om kobolt berörts av näringsutskottet i dess yttrande till miljö- och jordbruksutskottet över regeringens proposition om en klimatpolitisk handlingsplan (yttr. 2019/20:NU6y). Näringsutskottet anförde

då att kobolt är en viktig mineral för batteritillverkning, och således för klimat- och energiomställningen, som utvinns i vissa länder som har undermåliga arbetsvillkor och där det förekommer kränkningar av de mänskliga rättigheterna, korruption, penningtvätt och barnarbete. Näringsutskottet framhåller att regeringen under flera år har finansierat OECD:s arbete med ansvarsfulla försörjningskedjor av olika mineral, vilket har ett bredare angreppssätt än konfliktmineralförordningen och som därför kan tillämpas på utvinningen av kobolt. Enligt näringsutskottet är det viktigt att företagen tillämpar riktlinjerna och identifierar och hanterar risker i sina leverantörskedjor så att importen av kobolt och andra mineral inte underblåser en negativ utveckling i de områden där utvinning sker.

Utskottet instämmer i vad näringsutskottet framfört i sitt yttrande. Vidare noterar utskottet att kommissionen i februari 2022 antog ett direktivförslag om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet i syfte att begränsa de negativa konsekvenserna för de mänskliga rättigheterna och miljön i företagens värdekedjor. Riksdagen beslutade den 18 maj 2022 att lämna ett motiverat yttrande till EU:s institutioner om att de bestämmelser i förslaget som rör bolagsstyrning i vissa delar strider mot subsidiaritetsprincipen (COM(2022) 71, utl. 2021/22:NU28, rskr. 2021/22:312). Utskottet noterar även att förhandlingarna om det ändrade direktivet om företagens hållbarhetsrapportering är i ett slutskede och att regeringen har gett Utredningen om skattetransparens och några redovisningsfrågor (Ju 2021:06) i uppdrag att lämna förslag för Sveriges genomförande av direktivet (dir. 2022:34).

Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3882 (KD) yrkande 8 och 2021/22:4076 (MP) yrkande 6.

EU:s bilaterala och regionala förbindelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s bilaterala och regionala förbindelser, bl.a. i fråga om det östliga partnerskapet, de transatlantiska förbindelserna, Ryssland och Kina.

Jämför reservation 20 (M), 21 (SD), 22 (C), 23 (V), 24 (KD), 25 (L), 26 (M), 27 (V), 28 (V), 29 (SD), 30 (C), 31 (V), 32 (M), 33 (C), 34 (L), 35 (V), 36 (M) och 37 (L).

Skrivelsen

Östliga partnerskapet

I skrivelsen redogör regeringen för toppmötet mellan EU och länderna i det östliga partnerskapet den 15 december 2021, då arbetet med att formulera nästa steg i partnerskapet slutfördes genom antagandet av en gemensam deklaration och undertecknandet av ett dokument med konkreta åtaganden

(avsnitt 23.2). Vid toppmötet deltog inte Belarus, vars stol lämnades tom. I stället genomförde EU-företrädare informella samtal med representanter för den belarusiska oppositionen dagarna före toppmötet (avsnitt 23.4.4).

När det gäller förbindelserna med de enskilda partnerskapsländerna framhåller regeringen toppmötet som hölls med Ukraina den 12 oktober 2021, då EU upprepade sitt stöd för Ukrainas självständighet, suveränitet och territoriella integritet och välkomnade ansträngningarna i reformarbetet kopplat till associeringsavtalet. Tidigare under året deltog representanter från EU vid Krimplattformens invigning. EU har också förlängt samtliga sanktionsregimer kopplade till Ukraina och beslutat om nya listningar inom sanktionsregimen om landets territoriella integritet (avsnitt 23.4.2).

I fråga om Georgien uppmärksammas EU:s insatser för att medla mellan partierna i den inrikespolitiska krisen efter parlamentsvalen hösten 2020. EU har också fortsatt att ge stöd för Georgiens suveränitet och territoriella integritet liksom landets ansträngningar för att motverka konsekvenserna av konflikterna om utbrytarregionerna Abchazien och Sydossetien, till vilka EU:s observatörsinsats fortfarande inte ges tillträde. Av skrivelsen framgår också att en andra utbetalning till Georgien inom det makrofinansiella stödprogrammet som antogs 2020 för att motverka pandemins konsekvenser inte genomfördes (avsnitt 23.4.3 och 24.7.2).

Situationen i Belarus var kontinuerligt aktuell under det gångna året. Under våren var tvångslandningen av ett Ryanairflyg i Minsk en dominerande fråga som ledde till att EU införde flygförbud för belarusiska flygbolag och utvidgade de ekonomiska sanktionerna. Under våren presenterades också ett stödpaket om 3 miljarder euro som kan aktiveras vid en demokratisk övergång. Under hösten ledde den belarusiska regimens utnyttjande av migranter mot EU:s yttre gräns i politiska syften till ytterligare sanktionsbeslut och att delar av viseringsförenklingsavtalet med landet upphävdes. EU sköt med anledning av det även till medel för humanitär hjälp och för att underlätta återvändande till ursprungsländerna (avsnitt 23.4.4 och 35.5.2).

Vidare uppmärksammar regeringen att partnerskapsavtalet mellan EU och Armenien trädde i kraft den 1 mars 2021 och att förhandlingarna med Azerbajdzjan om ett nytt fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal fortsatte under året, då EU även gav stöd till fredsskapande åtgärder genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) i konflikten om Nagorno-Karabach (avsnitt 23.4.5–23.4.7). Avslutningsvis redogör regeringen för det genomförda associeringsrådet mellan EU och Moldavien samt EU:s budgetstöd till Moldavien till följd av naturgaskrisen under hösten 2021 (avsnitt 23.4.8).

Amerika

Regeringen uppmärksammar deltagandet av USA:s president vid Europeiska rådets informella videomöte den 25 mars 2021 (avsnitt 3). Vidare anges i skrivelsen att den transatlantiska agendan mellan EU och USA rymmer

säkerhets- och utrikespolitiska frågor, terrorismbekämpning och rättsliga och inrikes frågor. Man hade under 2021 ett nära samarbete med kontinuerliga politiska högnivåmöten och konsultationer. Samordning i pandemihanteringen, fördjupat demokratifrämjande samarbete och lanseringen av handels- och teknikrådet (TTC) nämns som konkreta exempel på transatlantisk samverkan (avsnitt 23.7.1). Syftet med TTC är att fördjupa och bredda de transatlantiska handels- och investeringsförbindelserna, undvika nya handels hinder och samarbeta om nya standarder. Av skrivelsen framgår att handelsrelationerna överlag utvecklades i positiv riktning under 2021 och att det bl.a. omfattade överenskommelser om att slopa tullar som införts till följd av handelstvister (avsnitt 23.7.3).

I EU:s förbindelser med Kanada uppmärksammas det toppmöte som hölls i juni 2021 och den deklaration som då antogs med fokus på pandemi hanteringen, klimatarbete, handel, teknologi och innovation samt stärkt samarbete för demokrati, fred och säkerhet (avsnitt 23.7.1).

Vidare framgår av skrivelsen att Latinamerika och Karibien diskuterades, särskilt med fokus på den politiska och ekonomiska utvecklingen och på de samhällseliga konsekvenserna av pandemin. EU uttryckte beredskap att ge stöd till regionen i pandemi hanteringen och att stärka den finansiella motståndskraften genom att fördjupa handelsförbindelserna med de viktigaste partnerländerna, bl.a. Mexiko. Den försämrade politiska och sociala situationen i Nicaragua ledde till att EU beslutade om nya sanktionslistningar och om att förlänga sanktionsregimen med anledning av situationen i Nicaragua. Med Kuba genomförde EU under året flera dialoger inom prioriterade områden i enlighet med avtalet om politisk dialog och samarbete (avsnitt 23.7.2).

Ryssland

I förhållande till Ryssland framgår det av skrivelsen att toppmöten och förhandlingar om viseringsfrihet och frihandel var fortsatt suspenderade med anledning av aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim. Europeiska rådet bekräftade ramarna för EU:s balanserade och principiella Rysslandspolitik enligt de fem principerna (avsnitt 23.4.1).

Det försämrade läget för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Ryssland och landets agerande i närområdet, särskilt Ukraina och Belarus, präglade diskussionerna och ledde till förlängningar av sanktionerna med anledning av konflikten i östra Ukraina och den illegala annekteringen av Krim samt att ryska medborgare fördes upp på sanktionslistan för allvarliga kränkningar av eller brott mot de mänskliga rättigheterna.

Av skrivelsen framgår även att EU förde samtal med Ryssland inom ramen för olika regionala samarbeten.

Centralasien

I skrivelsen redogör regeringen för EU:s Centralasienstrategi som fokuserar på institutionellt stöd och regional samverkan liksom på demokrati, mänskliga

rättigheter och rättsstatens principer. Under 2021 ägnades utvecklingen i Afghanistan och dess konsekvenser för regionen särskild uppmärksamhet och EU drev frågan om att etablera en regional plattform för grannländerna Turkmenistan, Uzbekistan och Tadzjikistan. Av skrivelsen framgår också att EU påbörjat en långsiktig översyn av utvecklingssamarbetet med Centralasien och att förhandlingarna med Uzbekistan om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal fortsatte (avsnitt 23.3).

Iran

Redogörelsen i skrivelsen om förbindelserna med Iran uppehåller sig främst vid överenskommelsen om landets kärntekniska program (JCPOA) som EU verkar för att bevara, bl.a. genom medlingsinsatser för att USA ska återtillträda överenskommelsen och att Iran ska återgå till full efterlevnad av sina åtaganden. Rådet har även berört Iran i en diskussion om EU:s arbete för att främja regional dialog och nedtrappning i Gulfen. Av skrivelsen framgår även att EU antagit ett flerårigt indikativt program för utvecklingssamarbete med Iran under 2021–2027. Under 2021 förlängde rådet sanktionerna med anledning av kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Iran och i fråga om icke-spridning av massförstörelsevapen (avsnitt 20.7.1 och 23.6.3).

Kina

I förhållande till Kina framgår det av skrivelsen att pandemin även 2021 hindrade ett fysiskt toppmöte men att den höga representanten och Kinas utrikesminister i september genomförde den elfte s.k. strategiska dialogen med fokus på klimatfrågor, mänskliga rättigheter, pandemihanteringen och olika regionala frågor som Afghanistan och Myanmar. Vid sidan av detta genomfördes också en andra högnivådialog om miljö- och klimatfrågor (avsnitt 23.9.2).

Regeringen redogör även för att EU-processen för att ratificera det investeringsavtal som EU och Kina nådde en principöverenskommelse om i december 2020 avbrutits till följd av de motsanktioner som Kina antog efter att EU infört sanktioner med anledning av brott mot de mänskliga rättigheterna i Xinjiang (avsnitt 21.2).

Motionerna

Östliga partnerskapet

I kommittémotionerna 2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2 och 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att prioritera EU:s östliga partnerskap och grannskapspolitik. I kommittémotion 2021/22:3776 yrkandena 3–5 föreslås även tillkännagivanden om att Sverige bör verka för ett starkt europeiskt och transatlantiskt samarbete för att bemöta Rysslands aggression mot Ukraina, mot Georgien och mot Moldavien. Vidare föreslås i motionens yrkande 45 ett

tillkännagivande om att svenska myndigheter som exempelvis beviljar lån till verksamheter i auktoritära stater som Belarus antingen ska göra en säkerhetspolitisk bedömning själva eller inhämta bedömningar från andra myndigheter.

Hans Wallmark m.fl. (M) föreslår även i kommittémotion 2021/22:3777 yrkande 5 ett tillkännagivande om att Sverige aktivt bör arbeta för att den politiska oppositionen i Belarus ska frigges och att den belarusiska regimen ska leva upp till sina internationella åtaganden.

I kommittémotion 2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör uttala att den inte erkänner Belarus nuvarande regering och verka för att få till stånd en blockering av tillträdet till Belarus konto för särskilda dragningsrätter för Aleksandr Lukasjenko och hans regim genom att frysa medlen.

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 41 föreslås ett tillkännagivande om Ukraina och Georgien. I yrkande 42 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att EU behöver utveckla det östliga partnerskapssamarbetet och suspendera Belarus till dess det har hållits nya friare och rättvisare val. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 44 ett tillkännagivande om att sanktionerna mot Belarus ska breddas till att omfatta systematisk penningtvätt och korruption samt vara träffsäkra och riktas mot dem som är ansvariga för övergreppen.

I kommittémotion 2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska arbeta för att EU ska utse en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för fred, stabilitet och rättsstatlighet. Ett förslag på liknande tema framförs av Joar Forssell m.fl. (L) i kommittémotion 2021/22:3996 yrkande 26, där motionärerna anser att regeringen bör driva på för att EU ska tillsätta ett särskilt sändebud för Krim.

I kommittémotion 2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om östliga partnerskapet, som motionärerna anser behöver stärkas. I yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör stötta det belarusiska koordineringsrådet. Ett likalydande förslag framförs även av Lars Adaktusson m.fl. (KD) i kommittémotion 2020/21:2776 yrkande 12.

I kommittémotion 2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att stärka civilsamhället och de demokratiska krafterna i Belarus.

Transatlantiska förbindelser

I kommittémotionerna 2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 7 och 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att EU ska fördjupa sitt samarbete med USA och med andra internationella aktörer och organisationer.

I kommittémotion 2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige aktivt tillsammans med andra

länder i EU ska verka för att närma sig USA i den allians av demokratier som president Biden sagt sig vilja knyta närmare USA.

I kommittémotion 2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige i kontakter med Kanada bör verka för att landet ska subventionera förnybara energikällor i stället för fossila bränslen.

Centralamerika

I kommittémotion 2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i Mexiko. I yrkande 13 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att Sverige som medlem i EU bör agera för att frågor om fackliga rättigheter, ursprungsbefolkningens rättigheter och hållbart nyttjande av naturresurser lyfts inom ramen för den politiska dialogen i EU:s associeringsavtal med Centralamerikas länder. Vidare föreslås i yrkande 17 ett tillkännagivande om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör stärka stödet till civilsamhällesorganisationer som är verksamma i Guatemala. I yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att EU:s bistånd till Honduras ges under tillräckligt lång tid för att de uppsatta målen ska kunna nås. Avslutningsvis föreslår motionärerna i yrkande 20 ett tillkännagivande om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att organisationer från det civila samhället snarast ska få möjlighet att vara verksamma i Nicaragua.

Kuba

I kommittémotion 2021/22:2575 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om skarpa sanktioner mot Kuba. I yrkande 2 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om en gemensam Kubapolitik med USA och demokratiska länder i Latinamerika. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att säga upp det politiska dialog- och samarbetsavtalet mellan EU och Kuba (PDCA).

Avtalet mellan EU och Kuba är även föremål för ett tillkännagivande som Kerstin Lundgren m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2021/22:3246 yrkande 30. Motionärerna anser att Sverige bör återta ratificeringen av avtalet till dess det har genomförts en utvärdering av om det har lett till nödvändiga förändringar på Kuba.

I kommittémotion 2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige tydligt bör fördöma USA:s ekonomiska blockad mot Kuba och kräva att man omgående upphäver densamma.

Ryssland

I kommittémotion 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör värna en samlad europeisk hållning i Rysslandspolitiken och att nuvarande principer för politiken bör ligga fast.

I kommittémotion 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 24 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att EU bör överväga att rikta sanktioner mot rysk energisektor.

Att regeringen ska verka för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska utvidgas till att omfatta energisektorn föreslås även av Joar Forssell m.fl. (L) i kommittémotion 2021/22:3998 yrkande 5. I denna motions yrkande 12 föreslås dessutom ett tillkännagivande om att verka för en EU-gemensam utbildningsplattform för diplomater som ska verka i Ryssland.

Centralasien

I kommittémotion 2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska verka inom EU för att unionen ska utforma tydliga kriterier vid handel med Centralasien för att stärka fackliga rättigheter. I motionens yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige inom EU:s program i Kazakstan bör främja en diversifierande och inkluderande ekonomisk utveckling. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 15 ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att EU:s stöd till civilsamhällesorganisationer i Kirgizistan stärks. Motionärerna föreslår i yrkande 18 även ett tillkännagivande om att Sverige inom EU:s strategi för Centralasien bör utöka fokuset på att bromsa miljöförstörande verksamheter. Slutligen föreslås i yrkande 20 ett tillkännagivande om att Sverige, som enskilt land såväl som inom EU och FN, bör stödja de länder som hamnar i en beroendeställning till Kina på grund av infrastrukturprojektet Belt and Road Initiative.

Iran

I kommittémotion 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige i internationella sammanhang bör agera för att påtala Irans destabiliserande inflytande i regionen. I yrkande 48 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att tillsammans med andra, inte minst inom det europeiska samarbetet, sätta reell press på Iran att avsluta stödet till terrorism.

Kina

I kommittémotionerna 2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 13 och 2020/21:3241 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör bidra till att koordinera den internationella insatsen mot kinesisk maktspridning. I yrkande 17 i respektive motion föreslås ett

tillkännagivande om att verka mot det kinesiska informationssamlandet genom deras produkter och artificiell intelligens.

Bakgrund

EU:s förbindelser med andra länder och organisationer

Enligt artikel 8 i EU-fördraget ska unionen utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välbefinnande och god grannsamhet som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete. För ändamålet får unionen ingå särskilda avtal med de berörda länderna. Dessa avtal får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjligheten att genomföra åtgärder gemensamt.

Vidare framgår av EU-fördragets artikel 21 att unionen ska sträva efter att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredjeländer och regionala eller globala internationella organisationer som delar de principer som legat till grund för unionens tillblivelse, utveckling och utvidgning. Unionen ska främja multilaterala lösningar på gemensamma problem, särskilt inom ramen för FN.

Bestämmelser om unionens befogenhet att ingå internationella avtal finns i EUF-fördragets artikel 216 som anger att unionen får ingå avtal med ett eller flera tredjeländer om det är nödvändigt för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen. Avtal som ingås av unionen ska vara bindande för unionens institutioner och för medlemsstaterna. Vidare framgår av artikel 217 att unionen får ingå avtal med ett eller flera tredjeländer som innebär en associering med ömsesidiga rättigheter och förpliktelser, gemensamt uppträdande och särskilda förfaranden. Avtal förhandlas fram och ingås enligt de bestämmelser som anges i artikel 218 med undantag för vissa särskilda bestämmelser som gäller för handelsavtal och som framgår av fördragets artikel 207.

Särskilda representanter och unionens delegationer

Med stöd av artikel 33 i EU-fördraget får rådet utse en särskild representant med mandat för särskilda politiska frågor. Mandatet ska utövas under ledning av den höga representanten. Beslut om att utse en särskild representant ska enligt fördragets artikel 31.2 fattas med kvalificerad majoritet. Särskilda representanter finns för närvarande för

- Afrikas horn
- Bosnien och Hercegovina
- Centralasien
- dialogen mellan Belgrad och Pristina och för andra regionala frågor som rör västra Balkan
- fredsprocessen i Mellanöstern
- Kosovo

- mänskliga rättigheter
- Sahel
- Sydkaukasien och krisen i Georgien.

Av artikel 221 i EUF-fördraget följer att unionens delegationer i tredjeländer och vid internationella organisationer ska representera unionen. Delegationerna lyder under den höga representanten och ska verka i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.

Östliga partnerskapet

Det östliga partnerskapet är en specifik östlig dimension av EU:s grannskapspolitik. Partnerskapet lanserades på svenskt och polskt initiativ 2009 för att stärka de politiska och ekonomiska förbindelserna mellan EU och de sex partnerskapsländerna Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina, med det övergripande syftet att skapa ett gemensamt område med demokrati, välstånd och stabilitet. I slutet av juni 2021 avbröt Belarus sitt deltagande i det östliga partnerskapet som en reaktion på de sanktioner som EU infört (se nedan).

Den höga representanten och kommissionen presenterade i mars 2020 ett gemensamt meddelande om utvecklingen av det östliga partnerskapet efter 2020 (JOIN(2020) 7). I meddelandet angavs ökad resiliens som överordnad policyram och ett huvudmål för de kommande åren. Särskilt betonades resiliensen när det gäller hållbara och integrerade ekonomier, ansvarsskyldiga institutioner, rättsstatsprincipen och säkerhet, miljö och klimat, digital omställning samt rättvisa och inkluderande samhällen. Rådet välkomnade meddelandet i slutsatser som godkändes i maj 2020 (rådets dokument 7510/1/20).

Inriktningen på stärkt resiliens bekräftades vid det sjätte toppmötet inom det östliga partnerskapet som hölls i Bryssel den 15 december 2021. I den gemensamma förklaringen från toppmötet framhålls att arbetet med att stärka resiliensen ska inriktas på att stärka rättsstaten, upprätta en effektiv, transparent och ansvarsskyldig offentlig förvaltning på alla förvaltningsnivåer, bekämpa bedrägerier, korruption och ekonomisk brottslighet, bekämpa organiserad brottslighet och stärka säkerheten samt cyberresiliensen, vilket omfattar cyberhot och hybridhot. I förklaringen betonas också att EU:s stöd kommer att följa en villkorlighets- och incitamentsbaserad strategi och att ett villkor för stödet är att överenskomna reformer genomförs (rådets dokument 14964/21).

Stöd till Ukraina och Moldavien på grund av Rysslands aggressioner

Morgonen den 24 februari 2022 inledde Ryssland ett oprovocerat och omotiverat anfallskrig mot Ukraina. Senare samma dag fattade Europaparlamentet och rådet beslut om att tillgängliggöra makroekonomiskt stöd i form av lån till ett belopp av högst 1,2 miljarder euro för att stödja Ukrainas ekonomiska stabilisering och omfattande reformagenda (beslut (EU)

2022/313). En första överföring av stöd genomfördes den 11 mars 2022 och den 20 maj 2022 gjordes en avslutande utbetalning. I anslutning till det aviserade kommissionen ett kommande förslag om ytterligare 9 miljarder i makroekonomiskt stöd till Ukraina.

Den 28 februari 2022 fattade EU beslut om ett stöd till den ukrainska försvarsmakten om 500 miljoner euro genom den europeiska fredsfaciliteten. Stödet omfattar bl.a. militär utrustning för dödligt våld (beslut (Gusp) 2022/338, beslut (Gusp) 2022/339). Genom ändringar av besluten den 23 mars 2022, den 13 april 2022 och den 23 maj har stödet fyrdubblats till 2 miljarder euro.

Kommissionen lade i två meddelanden under mars 2022 fram en politik för solidaritet med flyktingar och välkomnande av människor som flyr från kriget i Ukraina (COM(2022) 107 och COM(2020) 131). Den 4 mars 2022 fastställde rådet att det föreligger en massiv tillströmning till unionen av fördrivna personer som har tvingats lämna Ukraina till följd av en väpnad konflikt (genomförandebeslut (EU) 2022/382). I och med det aktiverades det s.k. massflyktsdirektivet 2001/55/EG om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta.

För att bistå medlemsstaterna i mottagandet av flyktingar från Ukraina har EU beslutat att frigöra medel inom EU:s struktur- och investeringsfonder och inom fonderna på det rättsliga och inrikes området, bl.a. asyl-, migrations- och integrationsfonden (förordning (EU) 2022/562, förordning (EU) 2022/585 och förordning (EU) 2022/613). Kommissionen har även föreslagit ytterligare budgetförstärkningar för ändamålet (COM(2022) 262). Vidare har kommissionen uppmanat medlemsstaterna att underlätta erkännandet av yrkeskvalifikationer för att säkerställa att yrkesverksamma med tillfälligt skydd ska få tillträde till arbeten som motsvarar deras kvalifikationsnivå (rekommendation (EU) 2022/554). Rådet har också antagit en rekommendation om att fördrivna personer från Ukraina ska erbjudas samma villkor när de växlar hrvniasedlar till värdmedlemsstatens valuta oavsett vilken medlemsstat de befinner sig i (EUT 2022/C 166/01).

För att underlätta handeln har rådet gett kommissionen mandat att förhandla om tillfälliga avtal med Ukraina och Moldavien om vägtransporter i syfte att underlätta export och import av varor (rådets dokument 8467/22 och 8468/22). EU har även beslutat att tillfälligt upphäva tullar och andra handelspolitiska skyddsinstrument för varor i förhållande till Ukraina (förordning (EU) 2022/870). Vidare har kommissionen presenterat en handlingsplan för att underlätta Ukrainas export av spannmål och andra jordbruksprodukter genom att införa alternativa optimerade logistikkedjor i s.k. solidaritetsfiler (COM(2022) 217).

EU:s rådgivande uppdrag för reform av den civila säkerhetssektorn i Ukraina (EUAM Ukraina) har fått tillfälliga uppgifter att underlätta flödet av

flyktingar från Ukraina till angränsande medlemsstater och införseln av humanitärt bistånd till Ukraina. EUAM Ukraina har också fått i uppdrag att ge stöd till ukrainska myndigheter i utredningen och lagföringen av krigsförbrytelser (beslut (Gusp) 2022/638). EU har även gett Eurojust ett uppdrag att bevara, analysera och lagra bevis på folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser (förordning (EU) 2022/838).

Moldavien är det land som har tagit emot flest flyktingar från Ukraina i förhållande till sin befolkningsstorlek. Till stöd för Moldaviens förmåga att hantera situationen har EU beslutat om budgetstöd inom ramen för instrumentet Europa i världen och genom ytterligare makroekonomiskt stöd om sammanlagt drygt 200 miljoner euro. Därutöver tillhandahåller EU humanitärt stöd och insatser inom civilskyddsmekanismen till såväl Ukraina som Moldavien. Operativt stöd tillhandahålls genom Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) och EU:s gränsförvaltningsmission (EUBAM). Ett långsiktigt stöd för återhämtning och resiliens tillhandahålls genom investeringsplanen för det östliga partnerskapet (SWD(2021) 186, kommissionens pressmeddelande IP/22/2272, beslut (EU) 2022/563).

Sanktioner mot Belarus

EU har haft sanktioner mot Belarus sedan 2004. Sanktionsregimen omfattade inledningsvis förbud mot att sälja vapen och annan utrustning som kan användas för internt förtryck samt inreseförbud, frysning av tillgångar och förbud mot att tillgängliggöra medel för listade personer och enheter i Belarus. Till följd av lättnader i den belarusiska regimens förtryck skalades sanktionerna ned 2016. Efter det fuskpräglade presidentvalet i Belarus i augusti 2020 och den belarusiska regimens förnyade förtryck av och våld mot civilbefolkningen har EU successivt utökat sanktionslistorna.

Till följd av de belarusiska myndigheternas tvångslandning av ett Ryanair-flyg i Minsk den 23 maj 2021 införde EU ett flygförbud för belarusiska lufttrafikföretag (beslut (Gusp) 2021/908) och beslut fattades om ytterligare sanktionslistningar. Vidare skärptes restriktionerna i fråga om export för produkter med dubbla användningsområden och för utrustning, teknik och mjukvara för övervakning eller avlyssning av internet och telekommunikationer. Dessutom infördes handelsrestriktioner inom vissa ekonomiska sektorer av strategisk betydelse (beslut (Gusp) 2021/1031).

Under hösten 2021 inledde den belarusiska regimen en hybridattack mot EU:s yttre gränser genom att underlätta migrationsströmmar. EU utvidgade till följd av detta sanktionerna ytterligare genom listningar enligt ett nytt kriterium med sikte på de som deltar i Lukasjenkoregimens verksamhet som underlättar olaglig passage av unionens yttre gränser (beslut (Gusp) 2021/1990).

Till följd av Belarus inblandning i Rysslands aggression mot Ukraina beslutade EU i mars 2022 om ytterligare handelsrestriktioner med sikte på bl.a. tobaks-, trä- och stålindustrierna (beslut (Gusp) 2022/356). I ett andra steg infördes ytterligare restriktiva åtgärder relaterade till den finansiella sektorn genom bl.a. förbud mot transaktioner med Belarus centralbank och mot att

tillhandahålla specialiserade finansiella kommunikationsmeddelanden (Swift) till vissa belarusiska banker (beslut (Gusp) 2022/399). Företrädare för det belarusiska försvarsministeriet och för de väpnade styrkorna listades under sanktionerna mot åtgärder som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende (beslut (Gusp) 2022/354). Den 8 april 2022 infördes ytterligare sanktioner, bl.a. i form av ett förbud för belarusiska vägtransportföretag att utföra godstransporter inom EU (beslut (Gusp) 2022/579).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet granskade våren 2020 den höga representantens och kommissionens gemensamma meddelande om det östliga partnerskapet efter 2020. Utskottet redovisade granskningen i utlåtande 2019/20:UU16.

I april 2019 behandlade utskottet ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal med Armenien. Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna avtalet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 2018/19:63, bet. 2018/19:UU13, rskr. 2018/19:197).

Hösten 2014 behandlade utskottet EU:s associeringsavtal med Georgien, Moldavien och Ukraina. Associeringsavtalen utgör en långsiktig plattform för framtida bilaterala förbindelser mellan EU och de tre länderna. Genom associeringsavtalen upprättas också ett djupgående och omfattande frihandelsområde som möjliggör en gradvis integrering i EU:s inre marknad. Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna de tre associeringsavtalen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 2013/14:249, bet. 2014/15:UU7, rskr. 2014/15:18, prop. 2013/14:250, bet. 2014/15:UU6, rskr. 2014/15:17 och prop. 2013/14:251, bet. 2014/15:UU5, rskr. 2014/15:16).

Våren 1997 behandlade utskottet ett avtal om partnerskap och samarbete med Azerbajdzjan. Avtalet utgör alltjämt plattform för den bilaterala förbindelsen mellan EU och Azerbajdzjan. Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna avtalet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 1996/97:77, bet. 1996/97:UU18, rskr. 1996/97:181).

Våren 1996 behandlade utskottet ett partnerskaps- och samarbetsavtal med Belarus (då kallat Vitryssland). Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna avtalet, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 1995/96:139, bet. 1995/96:UU21, rskr. 1995/96:255). Flera medlemsstater och EU har inte ratificerat avtalet, som därför inte har trätt i kraft.

Transatlantiska förbindelser

USA och Kanada

I april 2019 antog rådet direktiv för kommissionen att inleda förhandlingar med USA om ett avtal om att avskaffa tullar på industrivaror (rådets dokument 6052/19). Rådet konstaterade i direktiven att USA meddelat sin avsikt att dra sig ur Parisavtalet och att EU enbart förhandlar om djupgående och omfattande frihandelsavtal med parter i Parisavtalet. Rådet konstaterade också att

förhandlingsdirektiven för det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP), som legat till grund för förhandlingar sedan 2013, måste anses vara föråldrade och inte längre relevanta.

I december 2020 lade den höga representanten och kommissionen fram ett gemensamt meddelande om en ny agenda mellan EU och USA för globala förändringar, i vilket inledande steg föreslogs för att bygga upp samarbetet med den nya amerikanska administrationen (JOIN(2020) 22). Rådet följde upp meddelandet i slutsatser om förbindelserna mellan EU och USA, där rådet understryker sitt intresse av att inleda en regelbunden dialog med USA för att diskutera den strategiska inriktningen för all politik av gemensamt intresse (rådets dokument 13724/20). En gemensam transatlantisk agenda beskrevs sedan i det uttalande som antogs vid toppmötet mellan EU och USA i Bryssel den 15 juni 2021. I agendan sätts fokus på hållbar global återhämtning efter pandemin, grön tillväxt, stärkt samarbete om handel, investeringar och teknik samt främjande av demokrati, fred och säkerhet i världen. Parterna bekräftade också åtagandet att upprätthålla den regelbaserade världsordningen med FN som kärna.

Toppmötet med USA föregicks av ett toppmöte den 14 juni 2021 mellan EU och Kanada där parterna uppmärksammade att det har gått fem år sedan undertecknandet av avtalen om ekonomi och handel (Ceta) och om strategiskt partnerskap. För att ge nya impulser till sitt samarbete enades de om att fokusera på en hållbar global återhämtning efter pandemin, klimat och miljö, handel, teknik och innovation och på att främja demokrati och internationell fred och säkerhet. I det gemensamma uttalandet från toppmötet anges bl.a. att EU och Kanada ska fördjupa sitt samarbete med inriktning på energiomställning, vilket bl.a. omfattar frågor om förnybar energi.

Centralamerika

I juni 2012 undertecknade EU och medlemsstaterna ett associeringsavtal med Centralamerika, dvs. Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama. Avtalets handelsbestämmelser tillämpas provisoriskt i avvaktan på att samtliga parter ska ratificera avtalet. Avtalet ska ge en rättslig ram för alla aspekter av EU:s förbindelser med Centralamerika genom en associering som vilar på tre grundläggande och ömsesidigt beroende delar om politisk dialog, samarbete och handel. De allmänna principer som ligger till grund för avtalet omfattar respekten för de demokratiska principerna, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. Även främjande av en hållbar utveckling och en god samhällsstyrning anges som vägledande principer vid tillämpningen av avtalet. Associeringsavtalet kommer vid ikraftträdandet att ersätta avtalet mellan EU och Centralamerika om politisk dialog och samarbete, som undertecknades 2003 och trädde i kraft 2014 (EUT 2014/L 111/6).

I oktober 2019 fattade rådet beslut om restriktiva åtgärder med anledning av situationen i Nicaragua. Sanktionerna vidtogs mot bakgrund av försämringen av situationen i Nicaragua i fråga om de mänskliga rättigheterna,

demokratien och rättsstatsprincipen (beslut (Gusp) 2019/1720, förordning (EU) 2019/1716).

I oktober 2000 började ett avtal gälla om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete mellan EU och Mexiko. Det s.k. ramavtalet syftar till stärkta förbindelser genom en institutionaliserad politisk dialog, liberalisering av handeln och sektorsvist samarbete om bl.a. energi, kultur och miljö. I april 2020 slutfördes förhandlingarna om ett uppdaterat handelsavtal.

Kuba

I december 2016 undertecknade EU, medlemsstaterna och Kuba ett avtal om politisk dialog och samarbete. Avtalet tillämpas provisoriskt sedan november 2017 i avvaktan på att samtliga medlemsstater ska ratificera det. Avtalet ger en ram för förbindelserna mellan EU och Kuba genom att konsolidera redan existerande förbindelser och skapa ett instrument som underlättar för EU att stödja reformprocesser i landet och främja europeiska värderingar och intressen. Avtalet ger möjlighet till samarbeten och dialog på en rad olika områden, bl.a. om demokrati, mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning, utvecklingssamarbete, jämställdhet och handel.

Den 29 juli 2021 gjorde den höga representanten ett uttalande på unionens vägnar om utvecklingen i Kuba med anledning av myndigheternas repressiva åtgärder mot demonstrationer. I uttalandet ger EU stöd för kubanska medborgares rätt att fredligt uttrycka sina åsikter, ställa krav på förändring och delta i sammankomster för att ge uttryck för sina åsikter. EU uppmanar även den kubanska regeringen att respektera mänskliga rättigheter och att frige alla godtyckligt frihetsberövade demonstranter. I uttalandet betonas också att det krävs interna ekonomiska reformer för att bemöta det kubanska folkets missnöje och att utrikeshandel och utländska investeringar är avgörande för att leda in Kuba på vägen mot modernisering, politiska och ekonomiska reformer och hållbar tillväxt, vilket också kan bidra till att övervinna de ekonomiska svårigheterna i landet. Avslutningsvis framhålls att det i detta avseende kan vara till hjälp att lätta på externa restriktioner, bl.a. för penningöverföringar och resor (rådets pressmeddelande 635/21). I ytterligare ett uttalande den 30 mars 2022 upprepade den höga representanten kritiken på EU:s vägnar med anledning av de oproportionerligt hårda domar som utfärdats mot demonstranterna och hur rättegångarna som ledde fram till domarna genomfördes (rådets pressmeddelande 338/22).

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2018 behandlade utskottet två avtal om ekonomi och handel (Ceta) och om strategiskt partnerskap mellan EU och dess medlemsstater och Kanada. Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna avtalen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 2017/18:60, bet. 2017/18:UU19, rskr. 2017/18:194).

Våren 2014 behandlade utskottet associeringsavtalet mellan EU, dess medlemsstater och Centralamerika. Utskottet föreslog att riksdagen skulle

godkänna avtalet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 2013/14:167, bet. 2013/14:UU24, rskr. 2013/14:286).

I juni 2000 godkände riksdagen en överenskommelse om liberalisering av handeln med tjänster, investeringar och skydd av immateriella rättigheter som slutits inom ramavtalet om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete mellan EU och Mexiko (prop. 1999/2000:108, bet. 1999/2000:UU14, rskr.1999/2000:264). Själva ramavtalet underställdes inte riksdagen för godkännande inför regeringens ratificering av det.

Hösten 2019 behandlade utskottet ett avtal om politisk dialog och samarbete mellan EU, medlemsstaterna och Kuba. Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna avtalet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prop. 2018/19:156, bet. 2019/20:UU3, rskr. 2019/20:51).

Ryssland

EU formulerade 2016 fem principer för sitt förhållningssätt till Ryssland. De handlar om principfasthet mot Rysslands brott mot folkrätten med krav på Minskavtalens genomförande som ett nyckelvillkor, stöd till länderna i det östliga partnerskapet och andra grannar (bl.a. i Centralasien), förmåga att stå emot ryska påverkansoperationer i fråga om t.ex. energisäkerhet och strategisk kommunikation, möjlighet till selektivt samarbete i frågor av intresse för EU samt ökade direkta mellanfolkliga kontakter och stöd till det ryska civilsamhället.

År 2014 införde EU tre sanktionsregimer med anledning av Rysslands agerande i Ukraina. Den första gäller personer som är ansvariga för åtgärder som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende (beslut 2014/145/Gusp, förordning (EU) 269/2014). Sanktionerna består av reserestriktioner, frysning av tillgångar och förbud mot att tillgängliggöra medel för listade personer och enheter. Den andra sanktionsordningen infördes med anledning av den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol (beslut 2014/386/Gusp, förordning (EU) 692/2014). Sanktionerna förbjuder bl.a. import av varor med ursprung i Krim eller Sevastopol till EU. Den tredje sanktionsordningen infördes med hänsyn till Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina (beslut 2014/512/Gusp, förordning (EU) 833/2014). Sanktionerna innebär förbud mot handel med investeringstjänster, vapen, tjänster och finansiering som rör militär verksamhet, varor och teknik med dubbla användningsområden samt varor och tjänster kopplade till Rysslands oljeindustri.

Vid sitt möte den 24–25 maj 2021 fördömde Europeiska rådet Rysslands olagliga, provokativa och omstörtande verksamhet mot EU, dess medlemsstater och andra länder. Vidare bekräftade Europeiska rådet relevansen i de fem principerna för politiken gentemot Ryssland. Vid sitt möte den 24–25 juni 2021 återkom Europeiska rådet till frågan med underlag i ett gemensamt meddelande från den höga representanten och kommissionen om förbindelserna mellan EU och Ryssland (JOIN(2021) 20). Europeiska rådet

bekräftade på nytt giltigheten av de fem principerna och gav vägledning för det fortsatta arbetet med uppdrag till den höga representanten och kommissionen att lägga fram alternativ till ytterligare restriktiva åtgärder, utarbeta konkreta förslag för samarbete i frågor som klimat och miljö samt lägga fram förslag om EU-stöd till det ryska civilsamhället.

Vid mötet den 16 december 2021 betonade Europeiska rådet att Ryssland utan dröjsmål måste minska spänningarna till följd av den militära uppbyggnaden vid gränsen till Ukraina och den aggressiva retoriken. Europeiska rådet framhöll att ytterligare militär aggression mot Ukraina kommer att få omfattande konsekvenser och medföra stora kostnader för Ryssland och att det kommer att inbegripa restriktiva åtgärder som samordnas med likasinnade partner.

Den 24 januari 2022 godkände utrikesrådet slutsatser om det europeiska säkerhetsläget (rådets dokument 5591/22). I slutsatserna fördömde rådet Rysslands fortsatta aggressiva åtgärder och hot mot Ukraina. Vidare bekräftade rådet att EU till fullo står bakom de centrala principer som utgör grunden för den europeiska säkerheten och som särskilt omfattar staters suveräna likställighet och territoriella integritet, gränsernas okränkbarhet, avståndet från hot om eller bruk av våld samt staters frihet att själva välja eller ändra sina säkerhetsarrangemang. Dessa principer är inte förhandlingsbara och ska inte heller ändras eller omtolkas, framhöll rådet, som konstaterade att Rysslands kränkning av principerna hindrar ett gemensamt och odelbart säkerhetsområde i Europa och hotar freden och stabiliteten i vår världsdelen. Rådet upprepade att ytterligare militär aggression mot Ukraina kommer att få omfattande konsekvenser och medföra stora kostnader för Ryssland, däribland en lång rad av sektorsvisa och individuella restriktiva åtgärder som skulle antas i samordning med partner.

Den 17 februari 2022 höll Europeiska rådet ett informellt möte för att understryka enighet mellan medlemsstaterna och med Nato i stödet till Ukraina och för de diplomatiska ansträngningarna för att förmå Ryssland att trappa ned situationen.

Den 21 februari 2022 erkände Ryssland de icke regeringskontrollerade ukrainska länen Donetsk och Luhansk som självständiga, och ryska väpnade styrkor beordrades till dessa områden. Till följd av detta antog EU den 23 februari 2022 nya sanktioner, dels genom en ny sanktionsordning som bl.a. förbjuder import av varor från de icke regeringskontrollerade områdena (beslut (Gusp) 2022/266, förordning (EU) 2022/263), dels genom en utvidgning av två av de befintliga sanktionsordningarna från 2014.

Till följd av det ryska anfallet mot Ukraina morgonen den 24 februari 2022, och med vägledning från ett extra möte i Europeiska rådet senare den dagen, beslutade EU den 25 februari 2022 om ytterligare sanktioner. Därefter införde EU utökade sanktioner den 28 februari 2022, den 2 mars 2022, den 9 mars 2022, den 15 mars 2022, den 8 april 2022 och den 21 april 2022. Sanktionerna syftar till att undergräva Kremels förmåga att finansiera kriget mot Ukraina, påföra tydliga ekonomiska och politiska kostnader för personer i Rysslands

politiska elit som är ansvariga för invasionen och minska Rysslands ekonomiska bas. Sanktionerna innebär bl.a.

- frysning av tillgångar och inreseförbud för sammanlagt 1 093 personer, däribland Rysslands president och utrikesminister, ett antal s.k. oligarker, propagandister och affärspersoner, bl.a. Wagnergruppens grundare och inofficiella chef, samt deras familjemedlemmar
- frysning av tillgångar för sammanlagt 80 enheter, bl.a. banker och företag med koppling till militärindustrin
- begränsningar i tillträdet till finans- och kapitalmarknader i EU
- flygförbud inom EU för ryska luftfartsbolag
- förbud mot alla transaktioner med den ryska centralbanken
- sändningsförbud för mediekanalerna Russia Today och Sputnik
- förbud mot att tillhandahålla specialiserade finansiella meddelandetjänster (Swift) till vissa ryska banker
- förbud mot att överföra sedlar i euro eller någon medlemsstats valuta till Ryssland
- förbud mot transaktioner med vissa ryska statsägda bolag
- förbud mot nya investeringar i den ryska energisektorn
- importförbud för järn, stål, träprodukter, cement, gödningsmedel, kol m.m. från Ryssland
- exportförbud för lyxvaror, flygbränsle, kvantdatorer, halvledare m.m. till Ryssland
- förbud för hamnar i EU att ta emot ryskflaggade fartyg
- förbud för ryska och belarusiska vägtransportföretag att verka inom EU.

Den 4 maj 2022 presenterade den höga representanten och kommissionen förslag till ytterligare sanktioner. Enligt förslagen ska bl.a. ett förbud mot import och transport av rysk råolja och raffinerade oljeprodukter införas stegvis till utgången av 2022. Europeiska rådet enades vid sitt möte den 30–31 maj 2022 om ett uppdrag till rådet att införa ett sådant importförbud men med ett tillfälligt undantag för råolja som importeras via rörledningar.

Vid sidan av sanktionerna har EU upphävt viseringsförenklingsavtalet med Ryssland i den del förenklingsarna gäller ryska statsföreträdare och affärsresenärer (beslut (EU) 2022/333). EU har också tagit ställning för ett uttalande inom Världshandelsorganisationen om att upphäva åtaganden gentemot Ryssland med hänvisning till skyddet av väsentliga säkerhetsintressen. Det kan t.ex. handla om att neka till att hantera ryska varor och tjänster enligt principen om mest gynnad nation.

Tidigare riksdagsbehandling

I utskottets behandling av motionsyrkanden om vissa säkerhetspolitiska frågor i betänkande 2021/22:UU11 föreslog utskottet att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om Sveriges relationer till Ryssland. Utskottet anförde i betänkandet (s. 19) att regeringen, mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och brott mot den europeiska säkerhetsordningen, ska

utarbete ett nytt förhållningssätt gentemot Ryssland. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:82, rskr. 2021/22:187).

I anslutning till skrivelsen om verksamheten i Europeiska unionen under 2020 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om bl.a. sanktioner mot Ryssland. Kammaren biföll utskottets förslag (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358).

Hösten 1997 behandlade utskottet ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Ryssland. Behandlingen avsåg det anpassningsprotokoll genom vilket Sverige och de två andra nya medlemsstaterna Finland och Österrike trädde in som parter i avtalet (prop. 1996/97:177, bet. 1997/98:UU5, rskr. 1997/98:1). EU och Ryssland inledde 2008 förhandlingar om ett nytt grundläggande avtal. EU avbröt dessa förhandlingar 2014 efter Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol.

Centralasien

I juni 2019 godkände rådet slutsatser om den nya EU-strategin för Centralasien, som omfattar förbindelserna med Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan (rådets dokument 10221/19). Strategin är inriktad på att främja resiliens, välbefinnande och regionalt samarbete i Centralasien på grundval av fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtal med de länder i regionen som är intresserade av ett sådant avtal. I rådets slutsatser framhålls att rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och en gynnsam miljö för det civila samhället måste behålla en central plats i förbindelserna mellan EU och Centralasien. Vidare betonas kvinnors rättigheter, barnets rättigheter och stödet till Internationella arbetsorganisationens (ILO) agenda för anständigt arbete för en rättvis globalisering.

I slutsatserna efterlyser rådet även ett ökat samarbete med de centralasiatiska länderna för att främja en hållbar, heltäckande och regelbaserad konnektivitet med högkvalitativ infrastruktur för energi, transporter och digital konnektivitet som kan leda till förbättrad ekonomisk, social, finanspolitisk och miljömässig hållbarhet. Vidare understryker rådet vikten av effektiva åtgärder för att ta itu med klimatförändringarna i linje med Parisavtalet och av att stötta regionens övergång till en koldioxidsnål ekonomi.

Rådets slutsatser utgör tillsammans med den höga representantens och kommissionens gemensamma meddelande om EU och Centralasien (JOIN(2019) 9) en politisk ram för EU:s engagemang med de centralasiatiska länderna. I det gemensamma meddelandet anges ett fyrtiotal initiativ inom de tre prioriterade områdena resiliens, välbefinnande och regionalt samarbete.

Vid utvecklingsministrarnas möte i utrikesrådet den 19 november 2021 diskuterades förvaltningen av vattenresurser inom EU:s yttre förbindelser, med fokus på Centralasien. Diskussionen omfattade bl.a. ett Team Europa-initiativ om vatten, energi och klimat i Centralasien, som en förberedelse inför ett ministermöte mellan EU och de centralasiatiska länderna i Tadzjikistan i

juni 2022. I anslutning till diskussionerna godkände rådet slutsatser om vatten-dimensionen i EU:s yttre åtgärder (rådets dokument 14108/21).

Vidare diskuterade utrikesrådet vid mötet den 13 december 2021 förstärkningar av EU:s engagemang i Centralasien. Grön och hållbar återhämtning efter pandemin genom t.ex. Global Gateway-projekt, hantering av effekterna efter situationen i Afghanistan och andra säkerhetsrelaterade frågor angavs som tänkbara områden för ett utvecklat samarbete. Andra viktiga frågor som framhölls var handel, investeringar, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2016 behandlade utskottet ett avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan EU och Kazakstan (prop. 2015/16:112, bet. 2015/16:UU20, rskr. 2015/16:245).

Våren 2006 behandlade utskottet ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Tadzjikistan (prop. 2005/06:71, bet. 2005/06:UU21, rskr. 2005/06:184).

Våren 1999 behandlade utskottet ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Turkmenistan (prop. 1998/99:58, bet. 1998/99:UU7, rskr. 1998/99:182). Avtalet har inte godkänts av Europaparlamentet och har därför inte trätt i kraft. I avvaktan på detta har ett interimsavtal om handel och handelsrelaterade frågor slutits som grund för de bilaterala förbindelserna. Interimsavtalet är till skillnad från partnerskaps- och samarbetsavtalet inte ett blandat avtal som förutsätter godkännande av medlemsstaterna.

Våren 1997 behandlade utskottet ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Uzbekistan (prop. 1996/97:79, bet. 1996/97:UU20, rskr. 1996/97:183). Förhandlingar om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal inleddes 2019.

Våren 1996 behandlade utskottet ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kirgizistan (prop. 1995/96:137, bet. 1995/96:UU20, rskr. 1995/96:254). Avtalet är avsett att ersättas med ett fördjupat avtal om partnerskap och samarbete, vilket slutförhandlades 2019.

Iran

Förbindelserna mellan EU och Iran grundar sig på ett gemensamt uttalande från april 2016 om sektorsvist samarbete under villkor av ett fullständigt genomförande av JCPOA. Samarbetsområdena omfattar politisk dialog, mänskliga rättigheter, ekonomi, handel och investeringar, jordbruk, transporter, energi och klimatförändringar, civilt kärntekniskt samarbete, miljö, civilskydd, vetenskap, forskning och innovation, utbildning, kultur, narkotika, migration och regionala och humanitära frågor (Statement/16/1441).

I februari 2019 godkände rådet slutsatser i vilka rådet uttryckte allmänt stöd för utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Iran i enlighet med det gemensamma uttalandet. I huvudsak uppehåller sig slutsatserna emellertid vid genomförandet av JCPOA efter USA:s frånträde, Irans roll i de ökande

spänningarna i regionen och i konflikterna i Syrien och Jemen samt situationen för mänskliga rättigheter i Iran (rådets dokument 5744/19).

EU har infört sanktioner mot Iran kopplade till landets kärntekniska program och med anledning av allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran (beslut 2010/413/Gusp och beslut 2011/235/Gusp).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om Iran och mänskliga rättigheter senast i betänkande 2021/22:UU15. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena (prot. 2021/22:104, rskr. 2021/22:256).

Irans inblandning i olika konflikter i Mellanöstern berördes i motionsyrkanden som utskottet behandlade i betänkande 2020/21:UU15. Kammaren avslag motionerna i enlighet med utskottets förslag (prot. 2020/21:115).

Kina

EU:s förbindelser med Kina vägleds av den höga representantens och kommissionens gemensamma meddelande om en strategisk hållning i EU:s relation till Kina (JOIN(2019) 5). I det gemensamma meddelandet framhålls att balansen mellan de utmaningar och möjligheter som Kina utgör har förskjutits sedan EU:s föregående Kinastrategi antogs 2016 till följd av att Kinas ekonomiska styrka och politiska inflytande vuxit. Detta har lett till en komplex och mångfasetterad relation där Kina samtidigt är en samarbetspartner inom flera områden där det finns en betydande samsyn om målen, en förhandlingspartner med vilken EU behöver finna en balans mellan olika intressen, en ekonomisk konkurrent om teknikledarskapet och en systemrival som främjar andra statsskick. Detta innebär enligt det gemensamma meddelandet att EU behöver ta ett pragmatiskt helhetsgrepp när det gäller förhållandet till Kina för att med principfasthet kunna försvara sina intressen och värderingar.

Europeiska rådet bekräftade vid sitt möte den 1–2 oktober 2020 det politiska tillvägagångssättet för förbindelserna med Kina som fastställs i det gemensamma meddelandet. I slutsatserna från mötet betonar Europeiska rådet att balansen måste återställas i de ekonomiska förbindelserna och att ömsesidighet måste uppnås. Kina uppmantras också att ta ett större ansvar för hanteringen av globala problem, i synnerhet klimatet och den biologiska mångfalden. Europeiska rådet understryker också sin oro över människorätts-situationen i Kina, bl.a. i fråga om utvecklingen i Hongkong och behandlingen av personer som tillhör minoriteter.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2019/20:UU4 behandlade utskottet regeringens skrivelse 2019/20:18 Arbetet i frågor som rör Kina. Kammaren lade skrivelsen till handlingarna och avslag i enlighet med utskottets förslag samtliga motionsyrkanden (prot. 2019/20:53, rskr. 2019/20:118).

I anslutning till regeringens skrivelse om verksamheten i EU 2020 behandlade utskottet motionsyrkanden om EU:s förbindelser med Kina. Utskottet avstyrkte yrkandena. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358).

Utskottet behandlade motionsyrkanden om mänskliga rättigheter m.m. i Kina senast i betänkande 2021/22:UU15. Utskottet avstyrkte samtliga yrkanden med undantag för ett antal som rörde relationen till Taiwan. Med tillstyrkande av dessa yrkanden föreslog utskottet att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att förstärka svensk närvaro genom ett s.k. House of Sweden i Taipei. Utskottet anförde i betänkandet (s. 16–17, res. S):

När det gäller frågan om ett s.k. House of Sweden i Taipei konstaterar utskottet att Business Sweden har ett kontor i Taipei. Kontoret erbjuder enligt sin webbplats strategisk rådgivning och tillhandahåller ett brett nätverk av lokala kontakter som hjälper svenska företag att komma igång med sin affärsverksamhet på marknaden. I Taipei har Business Sweden ett utökat uppdrag som innefattar att bistå svenska medborgare med visst konsulärt stöd på plats, vilket samordnas med Sveriges ambassad i Bangkok. Utskottet konstaterar att frågor som rör Business Sweden faller inom ramen för näringsutskottets beredningsområde. I betänkande 2020/21:NU13 avslog näringsutskottet ett yrkande om att Business Swedens mandat i Taipei ska breddas. Utskottet konstaterar även att konstitutionsutskottet inom ramen för utgiftsområde 1 Rikets styrelse behandlar yrkanden om den svenska utrikesförvaltningen och att utrikesutskottet brukar beredas möjlighet att yttra sig till konstitutionsutskottet. Utskottet påminner om vad det flera gånger har framfört till konstitutionsutskottet när det gäller beredningen av utgiftsområde 1 Rikets styrelse (senast i yttr. 2021/22:UU1y), nämligen att det följer av regeringsformen att regeringen beslutar om Regeringskansliets och därmed utrikesförvaltningens organisation och fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen. Enligt utrikesutskottet är detta en lämplig ordning. Däremot förväntas regeringen löpande samråda med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation. Utskottet vill uppmana regeringen att fortsätta utveckla relationerna med Taiwan och verka för att EU gör detsamma, i enlighet med bl.a. EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet (JOIN (2021) 24). Som ett led i att utveckla relationerna och skapa möjligheter för ökade kontakter med Taiwan anser utskottet att svensk närvaro bör förstärkas genom ett ”House of Sweden” i Taipei.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:104, rskr. 2021/22:256).

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden beskriver i sitt yttrande att nämnden inför utrikesrådets möten ingående har diskuterat frågor som aktualiserats av omvärldsutvecklingen. Det har bl.a. gällt Ukraina och Belarus, där Rysslands roll särskilt har lyfts fram.

EU-nämnden har även diskuterat EU:s relation med Ryssland inför såväl utrikesrådet som Europeiska rådet. Vid samrådet inför utrikesrådet i februari 2021 fanns det inte stöd för regeringens ståndpunkt i fråga om Nord Stream 2.

Däremot fanns det stöd för regeringens ståndpunkt i fråga om Ryssland inför Europeiska rådets möte i december.

EU-nämnden har också behandlat handelsförbindelserna med USA, med stöd för regeringens inriktning.

Utskottets ställningstagande

Östliga partnerskapet

Utskottet anförde i betänkande 2020/21:UU10 att en av EU:s viktigaste utrikespolitiska uppgifter är att främja en demokratisk utveckling och ekonomisk integration i sitt närområde och att grannskapspolitiken är det centrala instrumentet för detta. Utskottet vidhåller att Sverige som en av de initiativtagande medlemsstaterna har ett särskilt ansvar för grannskapspolitikens östliga partnerskap och att Sverige behöver agera för att detta hålls högt på EU:s dagordning. Upprepade gånger har utskottet framfört att det i linje med mer-för-mer-principen ska finnas ett tydligt medlemskapsperspektiv för de partnerländer som ligger i Europa och som genomför politiska och ekonomiska reformer.

När det gäller de tre associerade partnerländerna Ukraina, Georgien och Moldavien konstaterar utskottet att de nu har ansökt om medlemskap i EU. Det är utskottets uppfattning att EU bör klargöra medlemskapsperspektivet för dessa länder genom att benämna dem som potentiella kandidatländer till dess att det finns underlag som motiverar att de kan ges status som kandidatländer och att de som potentiella kandidatländer ges tillgång till allt reformstöd som EU har att erbjuda blivande medlemsstater. Detta är enligt utskottet ett uttryck för ett orubbligt stöd för dessa länders suveränitet, territoriella integritet och rätt att självständigt och utan inblandning göra sina utrikespolitiska vägval. Rysslands aggressioner mot de tre länderna, och i synnerhet det fullskaliga invasionskrig som Ryssland inlett mot Ukraina, måste fördömas i de allra starkaste ordalag. Utskottet instämmer i vad som anförts i en motion om vikten av transatlantiskt samarbete för att bemöta dessa aggressioner och konstaterar att den samordning som uppvisats sedan Ryssland inledde sitt invasionskrig gör att ett tillkännagivande från riksdagen om detta inte är behövligt. Att regeringen, som föreslås i två motioner, ska agera för att rådet ska tillsätta en särskild representant för Ukraina eller Krim är enligt utskottet inte något som i detta läge bör ges prioritet genom ett tillkännagivande från riksdagen.

Samtidigt som utskottet förordar att de tre associerade länderna Ukraina, Georgien och Moldavien omfattas av utvidgningspolitiken vill utskottet framhålla betydelsen av att EU håller samman och upprätthåller fokus på det östliga partnerskapet som en plattform för regionalt och bilateralt samarbete med samtliga sex länder inom partnerskapet. Utskottet välkomnar den gemensamma förklaring som antogs vid toppmötet mellan EU och de östliga partnerskapsländerna den 15 december 2021 och de prioriteringar för det fortsatta samarbetet som anges där. Utskottet, som konstaterar att regimen i Belarus beslutat att avbryta sitt deltagande i det östliga partnerskapet, understryker

vikten av att EU upprätthåller förbindelserna med och stödet till medborgarna, civilsamhället och oberoende medier i landet till dess att det finns förutsättningar för en fredlig övergång till demokrati i Belarus, vilket också betonas i förklaringen.

Utskottet noterar att EU inför toppmötet med partnerländerna i december 2021 tillkännagav ytterligare stöd till den belarusiska befolkningen i syfte att stärka dess motståndskraft och kapacitet att få till stånd demokratiska förändringar (kommissionens pressmeddelande IP/21/6794). Utskottet välkomnar även det ekonomiska stödpaket på 3 miljarder euro som kommissionen presenterade i maj 2021 och som ska aktiveras vid en demokratisk utveckling i landet och kombineras med ett erbjudande om ett ramavtal för långsiktiga förbindelser mellan EU och ett demokratiskt Belarus (kommissionens pressmeddelande IP/21/2685). Utskottets uppfattning är att EU måste ha beredskap att vidta ytterligare åtgärder för att sätta press på regimen och för att stödja demokratiska krafter i Belarus, i enlighet med det uttalande som den höga representanten gjorde på EU:s vägar på den första årsdagen av det fuskpräglade presidentvalet (rådets pressmeddelande 642/21). I anknytning till detta ansluter sig utskottet till den oro som utrikestjänstens talesperson uttryckte i ett uttalande den 29 april 2022 efter det belarusiska parlamentets godkännande av en utvidgning av dödsstraffet i Belarus till att även omfatta terrorism. Utskottet har i betänkande 2021/22:UU7 redogjort för sitt principfasta fördömande av dödsstraffet och anser att dess utvidgade användning i Belarus är särskilt problematisk eftersom det får uppfattas vara ett led i repressionen av den politiska oppositionen. Utskottet välkomnar att uttalandet upprepar EU:s krav på regimen att omedelbart och villkorslöst frigge alla politiska fångar.

Vidare noterar utskottet att det östliga partnerskapet är ett viktigt ramverk för det svenska reformsamarbetet med länderna i Östeuropa och att regeringen i december 2021 antog en ny strategi för detta samarbete som omfattar totalt 6,6 miljarder kronor under perioden till 2027 (UD2021/18788). Stödet till Belarus ska enligt strategin inriktas på aktörer som har vilja och förutsättningar att bidra till en demokratisk utveckling, ökad öppenhet och stärkt respekt för de mänskliga rättigheterna. Stöd ska inte ges till statliga aktörer, och samarbete med offentliga institutioner bör undvikas om de inte bedöms bidra till att främja reformer och demokratisk utveckling.

När det gäller stödet till Ukraina hänvisar utskottet till sin behandling av frågor om det internationella utvecklingsbiståndet i betänkande 2021/22:UU6. Utskottet konstaterade där att Ukraina är det största mottagarlandet inom strategin för det svenska reformsamarbetet, och utskottet underströk vikten av att regeringen fortsätter att följa utvecklingen och vid behov vidtar åtgärder för att ge ytterligare stöd till Ukraina.

Med anledning av motionsförslagen om sanktioner mot Belarus konstaterar utskottet att EU:s sanktioner mot Belarus är omfattande och att de har utvidgats med anledning av Belarus inblandning i Rysslands aggression mot Ukraina. I sanktionerna ingår förbud mot inresa och frysning av tillgångar för

bl.a. personer som allvarligt undergräver demokratin eller rättsstatsprincipen i Belarus eller som drar nytta av eller stöder Lukasjenkoregimen. Sanktionerna förbjuder också transaktioner relaterade till den belarusiska centralbankens reserver och tillgångar.

Utskottet ser mot bakgrund av detta inte anledning för riksdagen att ta något initiativ på grundval av de i motionerna framförda förslagen om det östliga partnerskapet och förhållningssättet till Belarus. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2020/21:2776 (KD) yrkande 12, 2021/22:2554 (SD), 2021/22:3246 (C) yrkandena 41, 42 och 44, 2021/22:3775 (M) yrkande 2, 2021/22:3776 (M) yrkandena 3–5, 11 och 45, 2021/22:3777 (M) yrkande 5, 2021/22:3883 (KD) yrkandena 10 och 11, 2021/22:3996 (L) yrkande 26, 2021/22:3998 (L) yrkande 8 och 2021/22:4471 (V) yrkande 1.

Transatlantiska förbindelser

Utskottet välkomnar att EU i december 2020 gav den tillträdande administrationen i USA en tydlig signal om sin beredskap att förnya den transatlantiska agendan och underströk den strategiska betydelsen av EU:s partnerskap med USA (rådets dokument 13724/20). Utskottet noterar att regeringen i sin utrikesförklaring, som utrikesministern lämnade i riksdagen den 16 februari 2022, framhåller det positiva i USA:s återinträde på den globala arenan som en konstruktiv partner för fortsatta och fördjupade samarbeten på bl.a. klimat-, demokrati- och jämställdhetsområdena samt att samarbetet med USA är centralt inom säkerhets- och försvarspolitiken, inom handel och på teknikområdet.

President Bidens initiativ att samla världens demokratier inom en gemensam agenda för demokratisk vitalisering och för att bemöta hoten mot demokratin är enligt utskottet högst lovvärt, och utskottet anser i likhet med vad som framförs i en motion att Sverige och EU bör engagera sig i detta arbete, som inleddes med toppmötet för demokrati den 9–10 december 2021. Utskottet konstaterade i betänkande 2021/22:UU7 att Sverige stöder USA:s demokratiinitiativ, och utskottet noterar att statsministern och utrikesministern vid demokratitoppmötet i december 2021 bidrog i värdskapet för evenemang om jämställdhet, kvinnors politiska deltagande och hbtqi-personers rättigheter. Utskottet noterar också att EU vid toppmötet representerades av Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande. Rysslands fullskaliga angrepp på Ukraina understryker enligt utskottet det angelägna i att världens demokratier sluter leden och även strävar efter att engagera andra länder för en demokratisk utveckling. Utskottet förutsätter att såväl Sverige som EU fortsätter att bidra till detta.

Med anledning av motionsyrkandet om att främja förnybara energikällor i kontakterna med Kanada uppmärksammar utskottet rådets slutsatser om klimatdiplomati med prioriteringar för att påskynda genomförandet av resultaten från COP 26 i Glasgow (rådets dokument 6120/22). I slutsatserna uppmanar rådet den höga representanten och kommissionen att intensifiera

arbetet och de internationella utåtriktade insatserna för att stoppa miljöskadliga subventioner av fossila bränslen. Därtill noterar utskottet att EU och Kanada vid toppmötet i juni 2021 enades om att fördjupa samarbetet om energiomställning, vilket omfattar frågor om förnybar energi, och att omställningen till nettonollutsläpp i energiproduktionen även framhålls i ett gemensamt uttalande av kommissionens ordförande och Kanadas premiärminister i samband med deras möte i Bryssel den 23 mars 2022 (Statement/22/1989).

Utskottet konstaterar att de förslag som förts fram i motionerna i huvudsak ligger i linje med den förda politiken och att något tillkännagivande från riksdagen därför inte är påkallat. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2021/22:2589 (V) yrkande 8, 2021/22:3775 (M) yrkande 7, 2021/22:3776 (M) yrkande 15 och 2021/22:3777 (M) yrkande 15.

Centralamerika

Med anledning av motionsyrkandena om Centralamerika konstaterar utskottet att länderna i regionen har omfattande samhällsutmaningar som förstärkts genom pandemin. Vidare konstaterar utskottet att EU i juni 2021 antog instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen – och att den övergripande politiska ramen för genomförandet av instrumentet är de avtal som unionen ingått om förbindelserna med partnerländerna. Finansieringsramen för det geografiska programmet för Nord- och Sydamerika samt Karibien är 3 395 miljoner euro. Bland samarbetsområdena för de geografiska programmen ingår demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter, utrotande av fattigdom och bekämpande av ojämlikhet.

I frågorna som gäller civilsamhällets utrymme, fackliga rättigheter och minoriteters rättigheter hänvisar utskottet även till sin behandling av motioner om mänskliga rättigheter i betänkande 2021/22:UU7. I betänkandet betonar utskottet vikten av att stödja civilsamhällets organisationer och aktörer för att främja demokratin och människors deltagande. Utskottet konstaterade också att respekt för fackliga rättigheter är centralt för ett demokratiskt samhälle och för minskad fattigdom och ojämlikhet. Vidare underströk utskottet att det är av stor vikt att urfolk kan delta aktivt i beslut som berör dem, och utskottet konstaterade att Sverige i flera samarbetsstrategier lyfter fram frågan om urfolks rättigheter.

Dessa uttalanden äger fortsatt giltighet och utskottet anser mot bakgrund av dem att riksdagen inte bör ta något initiativ enligt motionens förslag. Följaktligen avstyrks motion 2021/22:2589 (V) yrkandena 9, 13, 17, 19 och 20.

Kuba

Utskottet ser skäl till stark oro inför utvecklingen i Kuba med en försämrad situation för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstaten. Det ger utskottet anledning att påminna om att det i samband med sitt förslag till riksdagen att

godkänna avtalet om politisk dialog och samarbete mellan EU och Kuba underströk det angelägna i att främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter är vägledande för Sveriges och EU:s relationer med Kuba och att avtalet inte ska ses som en belöning utan att trycket på den kubanska regeringen att främja demokrati och mänskliga rättigheter måste upprätthållas (prop. 2018/19:156, bet. 2019/20:UU3, rskr. 2019/20:51).

Utskottet har tagit del av den resolution om tillslag mot protester och medborgare i Kuba som Europaparlamentet antog den 16 september 2021 (P9_TA(2021)0389). I resolutionen beklagar Europaparlamentet att det demokratiska läget i Kuba inte har förbättrats trots avtalet om politisk dialog och samarbete, och att försämringen av människorättssituationen har blivit värre. Utskottet noterar att Europaparlamentet även uppmanar rådet att anta sanktioner mot dem som gjort sig skyldiga till kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Kuba.

Vidare noterar utskottet att utrikesministern sommaren 2021 besvarade ett antal skriftliga frågor om Kuba (fr. 2020/21:3351, fr. 2020/21:3371 och fr. 2020/21:3444). I svaren framhåller utrikesministern att Sverige är en av de främsta förespråkarna för att EU ska vara tydlig och aktiv i dialogen med Kuba och att regeringens politik gentemot Kuba innefattar en kontinuerlig och principfast dialog med kubanska regeringsföreträdare om respekten för mänskliga rättigheter. Med hänvisning till EU:s tidigare verkningslösa försök med politiska sanktioner mot Kuba anför utrikesministern att regeringen även fortsättningsvis anser att öppenhet och kontakt är att föredra framför isolering och att den främsta möjligheten att bidra till en nödvändig förändring i Kuba är genom rak och tydlig dialog. Vidare anför utrikesministern att hon inte kommer att verka för att EU ska säga upp det politiska dialog- och samarbetsavtalet eftersom det ger instrument för att främja en demokratisk utveckling och värna de mänskliga rättigheterna i Kuba.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2021/22:2575 (SD) yrkandena 1–3, 2021/22:2589 (V) yrkande 12 och 2021/22:3246 (C) yrkande 30.

Ryssland

Utskottet påminner inledningsvis om att de motionsyrkanden om Ryssland som behandlas i detta betänkande väcktes under hösten 2021. De rör förhållningssättet till Ryssland och EU-sanktionernas inriktning. Motioner om situationen för de mänskliga rättigheterna i Ryssland behandlade utskottet i betänkande 2021/22:UU15. Utskottet konstaterade då bl.a. att förtrycket av civilsamhället, oberoende medier, journalister och människorättsförsvarare har intensifierats till följd av invasionen av Ukraina. Vidare hänvisar utskottet till sitt betänkande 2021/22:UU11 där vissa säkerhetspolitiska frågor behandlades i ljuset av Rysslands invasion av Ukraina. I enlighet med ett av förslagen i betänkandet gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att regeringen bör utarbeta ett nytt förhållningssätt gentemot Ryssland. Vidare genomsyrar

konsekvenserna av Rysslands utvidgade krig mot Ukraina utskottets behandling av frågor om OSSE (skr. 2020/21:170, bet. 2021/22:UU12) och om Europarådet (redog. 2021/22:ER1, bet. 2021/22:UU13).

Utskottet instämmer fullt ut i vad som anförs i en motion om vikten av att EU står enat i Rysslandspolitiken. Utskottet förutsätter att regeringen är av samma uppfattning och även fortsättningsvis agerar enligt detta utan att riksdagen gör ett tillkännagivande om det. Att införa en EU-utbildning för diplomater som är verksamma i Ryssland, som föreslås i en annan motion, anser utskottet emellertid skulle vara att gå för långt i strävan efter en enhetlig Rysslandspolitik.

När det gäller motionsförslagen om sanktioner konstaterar utskottet att de sanktioner som EU införde efter Rysslands olagliga annektering av Krim har utvidgats avsevärt efter att Ryssland inledde sin utvidgade aggression mot Ukraina. Det är enligt utskottet mycket glädjande att EU:s sanktioner nu även börjar riktas mot den ryska energiexporten. Målet bör vara att EU gör sig oberoende av rysk energi så snart som möjligt. Den samsyn som råder om detta framgår tydligt av det tillkännagivande om Sveriges energiförsörjning och import av rysk energi som riksdagen riktade till regeringen den 18 maj 2022 och som bl.a. understryker vikten av att regeringen även fortsättningsvis tydligt och med kraft driver linjen i EU att beroendet av rysk energi, inte minst fossil energi, snarast praktiskt möjligt ska upphöra (bet. 2021/22:NU27, rskr. 2021/22:311).

Utskottet noterar även näringsutskottets granskning av kommissionens REPowerEU-meddelande där bl.a. en accelererad energiomställning med ökade bidrag från alla inhemska fossilfria energikällor och kraftigt ökad energieffektivisering betonas för att frigöra EU från beroendet av rysk energi. Utrikesutskottet vill instämma i vad som framförs i granskningen om vikten av att EU vid utfasningen av ryska källor inte bygger upp ett nytt beroende av leveranser från andra odemokratiska stater (COM(2022) 108, utl. 2021/22:NU24). Utskottet noterar att stats- och regeringscheferna vid sitt informella möte i Versailles den 10–11 mars 2022 gav kommissionen i uppdrag att utarbeta en plan för att fasa ut beroendet av rysk energi, och att kommissionen presenterade en sådan plan den 18 maj 2022 (COM(2022) 230).

Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att arbeta för att sanktionerna utvidgas ytterligare såvida inte Ryssland avbryter blodsutgjutelsen i Ukraina. Det är av största vikt att sanktionerna och åtgärderna till stöd för att Ukraina ska kunna stå emot det ryska angreppet även fortsättningsvis samordnas med internationella partner i möjligaste mån. Det är också avgörande att fortsätta arbetet för att ge sanktionerna globalt genomslag, och utskottet noterar i det sammanhanget den uppmärksamhet som EU gav detta vid toppmötet med Kina den 1 april 2022 (rådets pressmeddelande 350/22). Utskottet betonar också betydelsen av att EU ger stöd till arbetet med att utreda krigsförbrytelser och ställa de ansvariga i den ryska statsledningen och i de väpnade styrkorna till svars.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3246 (C) yrkande 24, 2021/22:3776 (M) yrkande 26 och 2021/22:3998 (L) yrkandena 5 och 12.

Centralasien

Utskottet konstaterar att de centralasiatiska länderna har försatts i en komplicerad och utsatt position i och med Rysslands krig mot Ukraina. Det är därför av stor vikt att EU med förståelse för detta fortsätter att erbjuda de fem länderna ett förstärkt partnerskap och att ge stöd för ett utökad regionalt samarbete mellan länderna.

Motionsyrkandena som behandlas i detta avsnitt tar upp frågor som i hög grad rymms i den nya regionala EU-strategin för Centralasien. Med anledning av frågan om handel och fackliga rättigheter uppmärksammar utskottet även att de centralasiatiska länderna omfattas av EU:s allmänna preferenssystem enligt förordning (EU) nr 978/2012. Den särskilda stimulansordningen för hållbar utveckling och gott styre inom preferenssystemet är villkorad med att länderna har ratificerat vissa FN- och ILO-konventioner om grundläggande mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter, bl.a. konventionerna nr 87 och 89 om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten respektive om tillämpning av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten.

När det gäller yrkandena som särskilt gäller Kazakstan och Kirgizistan noterar utskottet att det indikativa programmet för EU:s utvecklings-samarbete med Kazakstan för perioden 2021–2027 är inriktat på bl.a. hållbar ekonomisk tillväxt, där det t.ex. ingår att främja en mer diversifierad, grön och cirkulär ekonomi, och där inkluderande tillväxt efter principen att ingen ska lämnas utanför är ett övergripande åtagande. I motsvarande program för Kirgizistan framhålls problemet med ett krympande utrymme för det civila samhället och medier som motiv för ett starkt EU-stöd på rättsstatsområdet. Därtill uppmärksammar utskottet det tematiska programmet för det civila samhällets organisationer inom ramen för instrumentet Europa i världen, som omfattar 1,5 miljarder euro för perioden 2021–2027 (kommissionens pressmeddelande IP/21/6792).

Vidare konstaterar utskottet att genomförandet av Parisavtalets klimat-åtaganden och hanteringen av transregionala miljöutmaningar intar en framträdande plats i EU:s Centralasienstrategi, vilket också återspeglas i uppdraget för EU:s särskilda representant för Centralasien (beslut (Gusp) 2021/1013). När det gäller yrkandet om Kinas inflytande i regionen hänvisar utskottet till sitt ställningstagande i avsnittet om EU som global utvecklingspolitisk aktör och utskottets välkomnande av Global Gateway som EU:s erbjudande om ett positivt alternativ i finansieringen av infrastrukturinvesteringar.

Utskottet anser sammanfattningsvis att de förslag som förs fram i motionen tar upp angelägna frågor som i hög grad omfattas av den förda politiken och att det därför inte finns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande

om dessa till regeringen. Med det avstyrker utskottet motion 2021/22:2588 (V) yrkandena 4, 13, 15, 18 och 20.

Iran

När det gäller de frågor om Iran som väckts genom en motion påminner utskottet om att det i betänkande 2020/21:UU15 framförde att Iran är inblandat i flera av Mellanösterns konflikter och därmed har ett ansvar för den regionala utvecklingen. Utskottet uppmärksammade också att de politiska spänningarna mellan Iran och Saudiarabien påverkar hela regionen negativt. Vidare ansåg utskottet att det är essentiellt för den säkerhetspolitiska situationen i Mellanöstern att den kärntekniska överenskommelsen med Iran bevaras och att Iran måste återgå till full efterlevnad, samtidigt som USA återansluter sig.

Utskottet noterar att rådet i sina senaste slutsatser om Iran drar uppmärksamhet till landets stöd till icke-statliga aktörer i länder som Syrien och Libanon, liksom till dess militära inblandning i Syrien och roll i konflikten i Jemen (rådets dokument 5744/19). Utskottet noterar även att frågor om Iran avhandlades vid EU:s och Gulfrådets gemensamma ministermöte i Bryssel den 21 februari 2022 (rådets pressmeddelande 141/22). Vidare hänvisar utskottet till den diskussion om Irans stöd till terroristgrupper som fördes i utskottet och EU-nämnden den 18 maj 2021 i samband med Utrikesdepartementets information respektive samråd inför det extrainsatta videomötet mellan EU:s utrikesministrar senare samma dag med anledning av utvecklingen i Israel och Palestina.

Utskottet anser mot bakgrund av detta att riksdagen inte bör ta något initiativ enligt motionens förslag. Därmed avstyrks motion 2021/22:3776 (M) yrkandena 47 och 48.

Kina

I sin behandling av regeringens skrivelse om verksamheten i EU under 2020 lyfte utskottet fram EU:s förhållningssätt till Kina i ljuset av utvecklingen i bl.a. Hongkong som en fråga av särskild betydelse i bedömningen av utvecklingslinjerna i EU-samarbetet det året (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358). Utskottet konstaterar att detta är aktuellt även i betraktelsen av utvecklingen under 2021 och att det vid sidan av den fortsatt försämrade situationen i Hongkong även finns skäl att särskilt lyfta fram Taiwans tilltagande utsatthet till följd av Kinas hårdnande retorik och ökade militära närvaro i Taiwansundet. Utskottet uppmärksammar de uttalanden om Taiwan och om situationen för mänskliga rättigheter i Hongkong, Tibet, Xinjiang och övriga Kina som gjordes i betänkande 2021/22:UU15. I enlighet med ett förslag i betänkandet gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att fortsätta att utveckla relationerna till Taiwan och som ett led i detta förstärka den svenska närvaron genom ett s.k. House of Sweden i Taipei (rskr. 2021/22:266). Med detta tillkännagivande i åtanke noterar utskottet de ekonomiska sanktioner som Kina införde under

2021 som reaktion på Litauens och Taiwans utvecklade förbindelser och att EU därefter agerat till stöd för Litauen genom att begära att Världshandelsorganisationen ska pröva de diskriminerande handelsrestriktioner som Kina infört (pressmeddelande IP/22/627). EU har även bekräftat de exceptionella omständigheter som handelsrestriktionerna inneburit för den litauiska ekonomin genom att godkänna ett statsstöd till drabbade litauiska företag (pressmeddelande IP/22/2665). Mot bakgrund av detta påminner utskottet om att det i det ovannämnda betänkandet om verksamheten i EU under 2020 avstyrkte ett motionsyrkande om att EU solidariskt ska motverka kinesiska påtryckningar mot enskilda medlemsstater. Yrkandet avstyrktes med hänvisning till ett kommande förslag från kommissionen om skydd mot ekonomiska tvångsåtgärder från tredjeländer. Utskottet noterar att detta förslag lades fram i december 2021 och att regeringen i sin faktapromemoria till riksdagen har redovisat en rad betänkligheter som förslaget har gett upphov till (COM(2021) 775, fakta-PM 2021/22:FPM64). Utskottet uppmärksammar att regeringen fick stöd för sin ståndpunkt till förslaget vid en överläggning med näringsutskottet den 7 april 2022.

Med anledning av de motionsyrkanden som gäller Kina vill utskottet framhålla några av de uttalanden som utskottet gjorde i behandlingen av regeringens skrivelse om arbetet i frågor som rör Kina (skr. 2019/20:18, bet. 2019/20:UU4, rskr. 2019/20:118). Utskottet anförde då att en enad och långsiktig strategisk EU-politik gentemot Kina är avgörande för att säkerställa svenska intressen, och utskottet gav stöd för regeringens avsikt att aktivt verka för en stark och gemensam EU-hållning. Vidare påtalade utskottet att Kina drar nytta av öppenhet i Sverige och många andra länder när det gäller att främja sina mål och att det därför behöver slås fast en balans där gränser sätts för ageranden som är skadliga för Sverige samtidigt som den öppenhet som överensstämmer med svenska värderingar upprätthålls.

Utskottet konstaterade också att det pågår en tyngdpunktsförskjutning av politisk, ekonomisk och militär makt mot Asien och att i synnerhet Kinas snabba utveckling och stärkta roll får allt större betydelse för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. En direkt effekt av Kinas utveckling, konstaterade utskottet, är landets ökade investeringar i Europa i bl.a. strategisk infrastruktur och högteknologiska företag. I anslutning till detta uppmärksammade utskottet Kinas strategi för s.k. civil-militär fusion, vilken innebär att kinesiska privata bolag måste dela med sig av sin teknik till Kinas försvarsmakt. Utskottet delade regeringens uppfattning att de nationella svenska säkerhetsintressena ska vara vägledande i alla aspekter av förbindelserna med Kina som har bäring på Sveriges säkerhet. Utskottet framhöll också vikten av att EU och likasinnade länder samarbetar och agerar gemensamt när det gäller de säkerhets- och försvarsmässiga utmaningar som det ökade kinesiska globala inflytandet innebär.

Utöver detta noterar utskottet att utrikesministern i ett frågesvar i januari 2022 framförde att det är av grundläggande betydelse för Sverige att EU bedriver en gemensam, kraftfull och tydlig Kinapolitik (fr. 2021/22:687).

Utrikesministern angav även i ett frågesvar i oktober 2021 att samarbetet inom EU behöver utvecklas när det gäller frågor som rör teknik, innovationer och digitalisering, såväl för att stärka europeisk konkurrenskraft som för att främja berörda europeiska intressen (fr. 2021/22:98).

Utskottet hänvisar också till revisionsrättens särskilda rapport 03/2022 om utbyggnaden av 5G i EU, där det bl.a. framhålls att det krävs ytterligare insatser för att på ett konsekvent och samordnat sätt ta itu med säkerhetsfrågor i samband med utbyggnaden. Detta behov av samarbete när det gäller 5G-nätens säkerhet och om cybersäkerhet uppmärksammades även av utskottet i det nämnda betänkandet om frågor som rör Kina.

Sammantaget bedömer utskottet att riksdagen inte behöver göra något tillkännagivande enligt förslagen i motionerna eftersom de frågor som berörs redan uppmärksammas inom ramen för den förda politiken. Utskottet avstyrker därför motionerna 2020/21:3241 (L) yrkandena 13 och 17 samt 2021/22:3971 (L) yrkandena 13 och 17.

Skrivelsen och motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:115 till handlingarna och avslår motionsyrkandena i bilaga 2 som har beretts i förenklad ordning.

Yttranden från andra utskott och EU-nämnden

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet välkomnar i sitt yttrande regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2021. Utskottet anser att skrivelsen är ett viktigt instrument för att följa verksamheten inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Finansutskottet konstaterar att frågorna under finansutskottets ansvar framför allt finns i avsnitten om den europeiska planeringsterminen, ekonomi och finans, finansmarknaden, EU:s budget, skydd av finansiella intressen och statistik. I yttrandet redovisas det omfattande arbete som finansutskottet lagt ned på att följa frågorna inom dessa områden genom att bl.a. begära överläggning med och information från regeringen och genom subsidiaritetskontroll och annan ärendebereidning.

Finansutskottet konstaterar i yttrandet att den svenska restriktiva grundhållningen när det gäller EU:s budget är fast förankrad i riksdagen och att den kritiska hållningen till att införa nya egna medel och motståndet mot att överföra beskattningsrätt till EU består. Vidare konstaterar finansutskottet att Sverige inte fått gehör i rådet för sin ståndpunkt om att värna vattenkraften och skogsbrukets villkor inom ramen för den s.k. taxonomin för hållbar finansiering men att regeringen vid en överläggning fått stöd för att fortsätta arbetet

med att samla röster för en invändning mot nästa steg i arbetet, som gäller klassificeringen av investeringar i kärnkraft och naturgas.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden uttrycker i sitt yttrande uppskattning över regeringens skrivelse, som nämnden anser ger en bra översikt över verksamheten i EU under 2021. I yttrandet redovisar EU-nämnden frågor som varit av särskilt intresse för verksamheten under 2021. Bland annat ges exempel från den omfattande behandlingen av frågor som rör kärnkraft, energipriser och taxonomin för hållbar finansiering. Några andra frågor som uppmärksammas i yttrandet är relationen till Storbritannien, 55-procentspaketet med lagstiftning för att klara klimatneutralitetsmålet, reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020, EU:s nya skogsstrategi, förslagen om digitala tjänster och digitala marknader samt förhandlingarna om minimilöner och insyn i lönesättningen.

Utskottets ställningstagande

Skrivelsen

Utrikesutskottet uppskattar finansutskottets och EU-nämndens utförliga redogörelser för behandlingen av de många frågor som tas upp i regeringens skrivelse. I yttrandena framträder ett sammanfallande engagemang för frågor inom EU som på olika sätt berör det svenska skogsbruket. Utrikesutskottet ser därför anledning att något uppehålla sig vid detta och i synnerhet vid EU:s nya skogsstrategi för 2030. Den nya skogsstrategin togs upp av miljö- och jordbruksutskottet i ett yttrande till utrikesutskottet över kommissionens arbetsprogram för 2022 (yttr. 2021/22:MJU3y). Några veckor efter yttrandet justerade miljö- och jordbruksutskottet även ett utlåtande om sin granskning av kommissionens meddelande om skogsstrategin (COM(2021) 572, utl. 2021/22:MJU8). I utlåtandet konstateras att Sveriges linje när det gäller skogspolitiken är klar och tydlig. Skogspolitiken är en nationell kompetens. En gemensam skogspolitik nämns inte i EU:s fördrag och ansvaret för skogarna i unionen ligger hos medlemsstaterna. I de fall EU vidtar skogsrelaterade åtgärder måste dessa alltid respektera subsidiaritetsprincipen och medlemsstaternas behörighet på området. Utrikesutskottet konstaterar att denna svenska linje fick genomslag i de slutsatser om skogsstrategin som rådet godkände i november 2021 och som regeringen hade odelat stöd i EU-nämnden för att godkänna (rådets dokument 13984/21). Utrikesutskottet noterar också att regeringens företrädare i samrådet med EU-nämnden den 12 november 2021 bekräftade regeringens beredskap att bevaka och fortsätta att följa upp de svenska prioriteringarna.

När det mer allmänt gäller skrivelsens utformning och innehåll instämmer utrikesutskottet i finansutskottets och EU-nämndens uppskattande ord. Enligt utskottet är skrivelsen ett värdefullt instrument för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska

samarbetet. Skrivelsen fyller en viktig funktion i riksdagens kontrollmakt, som komplement till den löpande informationen till riksdagen genom regeringens skriftliga återrapporter från rådsmöten och informella ministermöten liksom statsministerns information i riksdagens kammare efter EU-toppmöten. Skrivelsen har enligt utskottet även ett stort värde för den offentliga debatten och för möjligheterna att i efterhand följa hur olika frågor har behandlats inom EU. Utskottet välkomnar regeringens strävan efter att upprätthålla balansen mellan fullödighet och tillgänglighet vid utformningen av skrivelsen så att den kan leva upp till de olika ändamål som beskrivits ovan.

I sammanhanget uppmärksammar utskottet den stora mängd faktagromemorior som regeringen hänvisar till i skrivelsen. Dessa hänvisningar illustrerar omfattningen av den information som regeringen löpande ger riksdagen om nya initiativ i EU-samarbetet. Hänvisningarna medger också att redogörelsen för enskilda frågor i skrivelsen kan vara förhållandevis kortfattad och koncentrerad till händelseutvecklingen det gångna året. Samtidigt vill utskottet påminna om att faktagromemorior är avsedda att ge riksdagen tidig information om nya förslag och att informationen i vissa delar därmed kan behöva vara preliminär. Utskottet uppskattar därför de kompletterande hänvisningarna i skrivelsen till senare informations- och förankringsprocesser i utskotten och EU-nämnden. Dessa hänvisningar blir en påminnelse om att läsaren kan behöva ta del av även andra underlag än en faktagromemorior för att skaffa sig en mer aktuell bild av läget i en frågas behandling.

Utskottet vill också framhålla vikten av redovisningarna i skrivelsens bilagor av mål i domstolen av svenskt intresse, överträdelseärenden och rådsbeslut som Sverige inte har stött. Redovisningarna ger ett stort mervärde eftersom det kan vara förknippat med betydande svårigheter att få del av denna information på annat sätt. När det gäller skrivelsens bilaga 3 om rådsbeslut som Sverige inte har stött under året ser utskottet ett eventuellt utrymme att komplettera denna information med uppgifter om uttalanden som Sverige har gjort till rådets protokoll för att framföra för Sverige politiskt viktiga inslag i ett beslut. En genomgång av rådssekretariatets månadsöversikter över antagna rådsakter under 2021 visar t.ex. att Sverige i uttalanden vid upprepade tillfällen har försvarat rätten att ta del av rådets handlingar och även framhållit vikten av att möjliggöra ett brett deltagande i unionens forsknings- och rymdprogram. Utskottet uppmuntrar regeringen att ta detta under övervägande.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2021/22:115 till handlingarna.

Motioner som bereds förenklat

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i ett antal motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 (bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335) och i

enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2018–2022 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2018.

Utskottet har vid en genomgång och beredning noterat att de motioner som finns i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott dessa motioner.

Reservationer

1. Grundläggande värden, punkt 1 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 36 och
2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

EU måste göra mer för att säkerställa att EU-medborgare garanteras samma fri- och rättigheter, oavsett vilket medlemsland man bor i. Flera av EU:s medlemsstater rör sig i en auktoritär och illiberal riktning, och korruptionen ökar. Denna utveckling måste vändas. I förlängningen handlar det om EU:s fortlevnad eftersom dessa medlemsstater hindrar EU från att lösa gemensamma problem. I slutänden underminerar denna utveckling EU-samarbetet och därmed medborgarnas förtroende för det.

Vi vill se mer kraftfulla åtgärder och att ett demokratilås sätts på EU:s budget. Om utvecklingen inte vänder måste regeringen verka för en begränsning av beslutsrätten eller, som en sista utväg, för att utesluta medlemsstater som allvarligt och upprepat åsidosätter respekten för demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption.

2. Sveriges ordförandeskap 2023, punkt 2 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 40.

Ställningstagande

Det roterande ordförandeskapet i rådet ger den enskilda medlemsstaten möjlighet att prioritera de frågor på EU:s dagordning som den anser är mest angelägna. Vi anser att Sverige under ordförandeskapsperioden 2023 bör sätta de stora frågorna som innebär gemensamma långsiktiga utmaningar överst på dagordningen. Det handlar t.ex. om klimatkrisen, en hållbar energiförsörjning och säkerheten i Europa. I hanteringen av dessa frågor bör Sverige som ordförande sträva efter ambitiösa och pragmatiska lösningar. Vi anser följaktligen att regeringen ska vidta förberedelser för att Sverige under det kommande rådsordförandeskapet ska prioritera åtgärder på områden med gemensamma utmaningar och hot och som respekterar den nationella kompetensen och har de gemensamma värderingarna som utgångspunkt.

3. Svenskar i EU:s institutioner, punkt 3 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 15 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 23.

Ställningstagande

Att öka antalet svenskar som arbetar inom EU:s institutioner är en fråga av strategiskt intresse för Sverige som regeringen inte ägnar tillräcklig uppmärksamhet. I synnerhet är det viktigt att öka den svenska närvaron på chefsnivå. Vi anser följaktligen att regeringen bör agera mer aktivt för att fler svenskar ska anställas på kvalificerade tjänster i EU:s institutioner, inklusive i Europeiska utrikestjänsten.

4. Västra Balkan, punkt 4 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 27 och avslår motion

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Sverige behöver vara en drivande kraft för att EU ska upprätthålla ett tydligt medlemskapsperspektiv för länderna på västra Balkan och engagera sig i deras reformarbete. Attraktionskraften i ett framtida medlemskap är en stor tillgång som EU bör använda för att påverka utvecklingen i länderna. Det är reformprocessen fram till ett medlemskap som är det centrala, i synnerhet ländernas förmåga att leva upp till rättsstatens principer. Anslutningsförhandlingarna är i sig inget självändamål. Det är konkreta resultat i reformarbetet som är avgörande. Med hänvisning till detta bör regeringen agera för att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för ett europeiskt engagemang på västra Balkan med ett tydligt reform- och medlemskapsperspektiv.

5. Västra Balkan, punkt 4 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del och avslår motion

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 27.

Ställningstagande

Attraktionskraften i ett EU-medlemskap skapar goda incitament för kandidatländerna att genomföra de reformer som krävs för ett medlemskap. Jag anser att medlemskap ska vara möjligt för de europeiska länder som har ett demokratiskt styre, som värnar om mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och som har en marknadsekonomi. I länder som är villiga att göra de reformer som krävs för ett medlemskap ska EU bistå med aktivt stöd och ställa tydliga och höga krav. Om utvecklingen går åt fel håll ska processen vara möjlig att avbryta. Detta anser jag att regeringen bör ha som utgångspunkt för Sveriges agerande i rådet vid behandlingen av frågor om EU:s utvidgning.

6. Ukraina, punkt 5 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Med hänvisning till Rysslands aggressioner mot Ukraina anser jag att regeringen bör agera för att EU ska behandla Ukrainas ansökan om EU-medlemskap enligt en särskild färdplan i kombination med kraftfulla stödinsatser för återuppbyggnad, demokratibyggnad och ekonomiska reformer.

7. Turkiet, punkt 6 (V)

av Yasmine Posio (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 7 och 8 samt
avslår motionerna
2021/22:2572 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6,
2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8,
2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12 och
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Det är uppenbart att Turkiet i dagsläget inte uppfyller de krav på demokrati och mänskliga rättigheter som ställs på de länder som vill bli medlemmar i EU. Situationen i Turkiet är nu så pass allvarlig att regeringen bör agera för att EU ska frysa förhandlingarna med Turkiet om medlemskap tills vidare. En frysning av medlemskapsförhandlingarna måste innebära att alla de politiska

och ekonomiska förmåner som tillhandahålls Turkiet genom EU:s förmedlemskapsprogram omedelbart dras in.

En försämring av situationen i Turkiet måste bemötas med ytterligare åtgärder. Jag anser därför att regeringen bör agera för att EU ska avbryta förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap om Turkiet upplöser oppositionspartiet HDP eller dömer ledande företrädare för partiet i massrättegångar.

8. Turkiet, punkt 6 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2572 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12 och

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 16 i denna del och avslår motionerna

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8 och

2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Jag anser att medlemskap i EU ska vara möjligt för de europeiska länder som har ett demokratiskt styre, som värnar om mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och som har en marknadsekonomi. Den politiska situationen i Turkiet innebär att landet inte lever upp till detta. Jag anser därför att regeringen bör agera för att EU helt ska avsluta medlemskapsförhandlingarna med Turkiet.

9. Utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 7 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3774 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkandena 1 och 12–14,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 10, 21 och 22 samt
2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 12 och 14 samt
avslår motion
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 29.

Ställningstagande

Omvärldsutvecklingen det senaste decenniet har tydliggjort behovet av att förbättra Europas motståndskraft. Det är mot den bakgrunden som EU-kommissionen uttryckligen strävar efter att vara en geopolitisk kommission. Mot samma bakgrund står nu arbetet med att stärka Europas strategiska autonomi högt på EU:s dagordning. Vi anser att regeringen tydligt ska driva på för ett mer geopolitiskt EU genom en svensk linje som omfattar att EU även fortsättningsvis ska vägledas av multilaterala principer och frihandel, i stället för isolering eller protektionism. Målsättningen bör vara att EU ska axla en större roll som försvarare av det regelbaserade internationella samarbetet när detta utmanas av aktörer som försöker förbigå eller manipulera den multilaterala ordningen i syfte att maximera sin auktoritära politik. Den svenska linjen bör även omfatta ett större europeiskt ansvarstagande för att vårda och fördjupa partnerskapet mellan EU och USA, som är fundamentalt för Europas autonomi.

I strävan efter ett mer geopolitiskt EU bör regeringen även driva på för att stärka EU som utrikespolitisk aktör. Samarbetet inom EU är avgörande för fred, frihet och välfärd i vår del av världen. EU är också Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Det är bara genom EU som Sverige och de andra medlemsstaterna på allvar kan göra skillnad och hävda gemensamma intressen. Regeringen bör agera mer aktivt för att påverka EU:s ställningstaganden och för att EU mer strategiskt och proaktivt ska använda både sin mjuka och hårda makt i enlighet med medlemmarnas intressen och värderingar.

Ett mer geopolitiskt EU med förmåga att agera i utrikespolitiken förutsätter verktyg. Ett viktigt sådant verktyg är den europeiska utrikestjänsten. Det finns dock fortfarande en stor outnyttjad potential i utrikestjänstens funktion inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, i synnerhet i frågor om Kina och Ryssland och när det gäller global norm- och standardsättning. Vi anser att regeringen bör agera för att EU ska stärka utrikestjänsten och säkerställa att den ges förutsättningar att bidra till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Regeringen bör även agera för att utrikestjänsten ska ges mandat och resurser för att arbeta med strategisk kommunikation i förhållande till Ryssland och Kina. Vidare bör regeringen sträva efter att posten som EU:s höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik innehas av en person med tillräcklig kompetens, erfarenhet, ledningsförmåga och diplomatisk tyngd

för att på ett trovärdigt sätt kunna representera unionen i internationella sammanhang.

Vi anser också att regeringen bör säkerställa att Sverige samverkar med likasinnade länder för att upprätthålla kärnvärden som demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och rättsstaten. Särskilt viktigt är det att regeringen säkerställer att Sverige intar en aktiv roll för att värna ett samstämigt förhållningssätt mellan EU och likasinnade länder när det handlar om att stå upp mot auktoritära stater som Kina och Ryssland. Vidare behöver det nordiska samarbetet en nystart, och de nordiska länderna bör även utvidga samarbetet med olika partnerländer inom ramen för EU-samarbetet för att få genomslag för gemensamma frågor inom unionen.

I den svenska utrikes- och handelspolitiken bör regeringen även prioritera internationellt samarbete för ökad flödessäkerhet. Det är av vitalt intresse för ett mindre och starkt handelsberoende land som Sverige att upprätthålla flöden till och från andra länder och regioner. Covid-19-pandemin, grundstötningen i Suezkanalen och den aktuella bristen på halvledare visar på både vikten av dessa flöden och hur känsliga de är för konflikter och andra störningar.

10. Utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 7 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 29 och avslår motionerna

2021/22:3774 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkandena 1 och 12–14,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 10, 21 och 22 samt

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 12 och 14.

Ställningstagande

EU:s utrikespolitik bör försvara och främja demokrati och mänskliga rättigheter, stötta rättstatsuppbyggnad, motverka korruption, stärka kvinnors rättigheter och möjligheter samt stärka samarbetet med andra demokratier.

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena, och EU är mer relevant i dag än på mycket länge. Behovet av en stark gemenskap som är byggd på samarbete, samförstånd och frihet är stort. I takt med att auktoritära, nationalistiska och populistiska krafter vinner mark världen över måste EU ta på sig rollen som vägvisare och föredöme. Genom handling och resultat bör EU visa

på kraften i framtidsorienterade samhällslösningar som bygger på demokrati, mänskliga rättigheter, marknadsekonomi och klimatansvar. För att åstadkomma detta bör Sverige arbeta för att stärka EU:s röst gentemot auktoritära stater.

11. Beslutsordningen i utrikes- och säkerhetspolitiken, punkt 8 (M, C, KD, L)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M), Margareta Cederfelt (M), Gudrun Brunegård (KD), Joar Forssell (L), Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 31,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 14.

Ställningstagande

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena och ska vara en stark röst för fred, mänskliga rättigheter och demokrati. Det är av största vikt att EU är en trovärdig och handlingskraftig utrikespolitisk aktör. För att ta tillvara medlemsstaternas intressen är det väsentligt att EU talar med en gemensam röst i utrikespolitiken. Detta kräver att EU:s medlemsstater eftersträvar en så bred enighet som möjligt i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Samtidigt behöver unionen oftare kunna agera snabbare och mer effektivt. Att Cypern som ensam medlemsstat kunde blockera ett snabbt beslut om sanktioner mot regimen i Belarus efter det fuskpräglade valet 2020 och det hårdnande förtrycket av civilbefolkningen i anslutning till detta är ett allvarligt misslyckande och ett av flera exempel som understryker vikten av att ändra beslutsreglerna i rådet.

Vi anser därför att regeringen ska agera för att beslut inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik ska fattas genom majoritetsbeslut och att enskilda medlemsstaters vetorätt i dessa beslut således avskaffas, t.ex. när det gäller sanktionsbeslut och ställningstaganden som rör mänskliga rättigheter.

12. Sanktioner, punkt 9 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Aron Emilsson (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2568 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 22.

Ställningstagande

Enligt Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser (SÖ 1967:1) upprättas diplomatiska relationer mellan stater genom ömsesidigt samtycke. Det är den sändande staten som utser sina diplomater, och det är enbart de personer som den sändande staten har anmält till den mottagande staten som omfattas av Wienkonventionen.

Om ett land väljer att de facto betrakta styret i ett annat land som illegitimt, öppnar det emellertid för att också betrakta en annan regering som legitim för detta land. Det skulle då vara möjligt att frysa tillgångar som tillhör auktoritära ledare och överlåta fysisk egendom till oppositionella demokrater som erkänts som legitima företrädare för staten. Vi anser att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över möjligheten för Sverige att frysa tillgångar som tillhör illegitima regimer.

13. Sanktioner, punkt 9 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 22 och
avslår motion

2021/22:2568 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns ett väl dokumenterat samband mellan korruption och brott mot mänskliga rättigheter. Därför behöver en Magnitskijlagstiftning även omfatta korruptionsbrott. För att inte riskera att EU blir en fristad för personer som begått systematiska korruptions- och penningtvättsbrott har riksdagen tillkännagett för regeringen att den ska driva att EU:s Magnitskijlagstiftning ska breddas till att omfatta systematisk korruption och penningtvätt. Samtidigt tillkännagav riksdagen att regeringen bör utarbeta ett förslag till en svensk Magnitskijlagstiftning (skr. 2020/21:115, bet. 2020/21:UU10, rskr. 2020/21:357–358). Vi anser att regeringen ska inkludera korruption och penningtvätt som listningskriterier i sitt förslag till en svensk Magnitskijlagstiftning.

14. Säkerhets- och försvarspolitik, punkt 10 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 32 och 35.

Ställningstagande

Även om Nato fortsätter att garantera säkerheten i Europa behöver de europeiska länderna ta ett större ansvar. Ett militärt starkare EU kan också bidra till att stärka Nato. Regeringen bör därför agera för ett stärkt partnerskap mellan EU och Nato. Detta partnerskap bör fortsätta att utvecklas utifrån principerna i den gemensamma deklarationen. Att EU inte ska duplicera det Nato gör bör vara en grundprincip, och EU bör fokusera på sina komparativa fördelar. Kompetens för att hantera t.ex. hybridhot, strategisk kommunikation och cybersäkerhet bör dock finnas både hos EU och Nato.

Vi anser att beslut om Sveriges deltagande i internationella insatser bör vägledas av överväganden om hur största möjliga nytta med tillgängliga resurser kan uppnås, hur ett deltagande påverkar det svenska försvaret och i vilken grad en insats främjar svenska intressen. Regeringen bör därför säkerställa att Sverige även i fortsättningen ska bidra till EU:s civila och militära insatser, i synnerhet i Sveriges närområde.

15. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 och avslår motionerna

2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 9,

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18 och

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 31.

Ställningstagande

Vi anser att biståndspolitiken i högre utsträckning än i dag ska användas till insatser för att långsiktigt minska utsläppen av växthusgaser genom att minska beroendet av fossil energi. EU är världens största biståndsgivare och ger över 50 miljarder euro om året i bistånd för att motverka fattigdom och skynda på den globala utvecklingen. Regeringen bör använda Sveriges trovärdighet i biståndsfrågor och agera för att EU ska prioritera klimatbistånd i den gemensamma biståndspolitiken.

16. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (KD)

av Gudrun Brunegård (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 31 och avslår motionerna

2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 9,

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 och

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Ett fungerande återvändande är centralt för asylrättens legitimitet och för att upprätthålla förtroendet för en reglerad migration. Det är också en förutsättning för att Sverige långsiktigt ska kunna fortsätta att erbjuda skydd för dem som har skyddsskäl. En utlännings som fått avslag på en ansökan om asyl eller som begått brott ska lämna Sverige, förutsatt att det är förenligt med grundläggande principer som t.ex. non-refoulement. För detta ändamål är det viktigt att EU sluter fler återtagandeavtal med transit- och ursprungsländer. Jag anser därför att regeringen bör agera för att EU ska kunna använda sig av utvecklingsbistånd och andra ekonomiska verktyg i syfte att sluta fler återtagandeavtal och säkerställa att de efterlevs. Regeringen bör också agera för att EU ska använda sitt utvecklingsbistånd som incitament för ursprungsländer att ta emot sina medborgare i fall där utvisningsbeslut inte varit möjliga att verkställa.

17. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 9 och

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18 och

avslår motionerna

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 och

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 31.

Ställningstagande

Det är viktigt att EU fortsätter att investera i miljövänlig teknik i länder utanför unionen. Klimatbiståndet ska inriktas på insatser som ger stor effekt per satsad euro och som ger bestående förbättringar. Klimatfrågan är också en fråga om solidaritet. Genom klimatbistånd och tekniköverföring kan Europa göra stora insatser för en hållbar utveckling i utvecklingsländer med växande ekonomier. Regeringen bör därför agera för att EU:s bistånd till klimatåtgärder ska öka i omfattning.

Biståndets betydelse som utrikespolitiskt verktyg har vuxit i Kina. Genom sitt bistånd har Kina fått ett ökat inflytande i många utvecklingsländer, inte minst i Afrika. Det kinesiska biståndet skiljer sig från traditionella biståndsaktörers, framför allt genom att inte följa Parisagendans riktlinjer om biståndets effektivitet. Kina ställer inte samma krav som många andra

biståndsgivare när det gäller t.ex. mänskliga rättigheter, demokratiska institutioner och jämställdhet, vilket ses som en fördel av en del mottagarländer. Jag anser att regeringen ska agera för att balansera Kinas påverkan på det civila samhället i utvecklingsländer.

18. Konfliktmineral, punkt 12 (KD)

av Gudrun Brunegård (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 8 och avslår motion

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Handeln med konfliktmineraler och denna handels negativa inverkan på barns och kvinnors hälsa och välbefinnande är ett stort hinder mot en hållbar utveckling. EU antog 2017 en förordning som reglerar användningen av guld, tenn, tantal och volfram med ursprung i konflikttrabbade områden. Förordningen omfattar dock inte handel med kobolt, som är en viktig komponent i de litiumjonbatterier som finns i bl.a. mobiltelefoner, bärbara datorer och bilar. Detta är en stor brist. Jag anser därför att regeringen bör agera för att EU ska inkludera även kobolt bland de mineraler som regleras i konfliktmineralförordningen. Regeringen bör även prioritera arbetet med att motverka handel med konfliktmineraler inom ramen för politiken för global utveckling och dra nytta av den viktiga roll som civilsamhället kan spela i detta arbete.

19. Konfliktmineral, punkt 12 (MP)

av Maria Ferm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 6 och avslår motion

2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 8.

Ställningstagande

Sverige importerar i dag i princip alla metaller av avgörande betydelse för innovativ teknik. Detta importberoende behöver reduceras men det tar tid att minska konsumtionen, öka återvinningen och skärpa kraven på nya gruvverksamheter i EU. Det är därför viktigt att parallellt med detta arbeta för att förbättra respekten för mänskliga rättigheter och skyddet av miljön i de länder där de importerade mineralerna utvinns. Detta arbete måste bedrivas i flera spår. Det handlar om bistånd för kapacitetsuppbyggnad och krav på EU-företag som är verksamma i utvinningsländerna, men också om en effektiv kontroll av handeln med konfliktmineraler. Med tanke på det sistnämnda anser jag att regeringen bör agera för en skärpning av EU:s konfliktmineralförordning.

20. Östliga partnerskapet, punkt 13 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45 samt
2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5 och
avslår motionerna
2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,
2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD),
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44,
2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26,
2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

EU:s grannskapspolitik och det östliga partnerskapet ska fortsätta att vara centrala svenska prioriteringar i EU-politiken. Grannskapspolitiken och det östliga partnerskapet främjar demokrati, grundläggande friheter och rättsstatsprincipen i närområdet. Målet är att skapa välstånd och säkerhet, men också

att förhindra irreguljär migration och att bekämpa människosmuggling och terrorism. Regeringen bör prioritera EU:s östliga partnerskap och grannskapspolitik.

Den europeiska säkerhetsordningen är satt under stark press av Ryssland som inte accepterar andra länders territoriella suveränitet och rätt att själva göra sina säkerhetspolitiska vägval. Den illegala annekteringen av Krim och den fortsatta aggressionen mot Ukraina samt det ryska agerandet i Georgien och Moldavien visar att Ryssland har en låg tröskel för militär våldsanvändning. Det enda sättet att hantera Rysslands konfrontationspolitik är att aldrig backa från de grundläggande principer som den europeiska säkerhetsordningen bygger på. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa spelar en viktig roll i detta sammanhang. Ett starkt och sammanhållet EU som arbetar tillsammans med Nordamerika är emellertid den enskilt viktigaste kraften för att säkerställa att Rysslands försök att etablera en ny säkerhetsordning inte vinner mark. Regeringen bör därför agera för ett europeiskt och transatlantiskt samarbete för att bemöta Rysslands aggression mot Ukraina, Georgien och Moldavien.

Belarus är sedan presidentvalet 2020 en alltmer hårdför diktatur som inte skyr några medel för att nå sina syften. Människor fängslas, torteras och avrättas, flygplan tvingas ned och flyktingar utnyttjas för att regimen ska behålla makten. EU måste tillämpa kraftfulla sanktioner mot de ansvariga i syfte att driva fram en övergång till demokrati med respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vid sidan av detta bör regeringen arbeta aktivt för att den politiska oppositionen i Belarus ska frigges och att den belarusiska regimen ska leva upp till sina internationella åtaganden.

För att stoppa det inhemska förtrycket i Belarus är det viktigt att Sverige intar en tydlig officiell hållning och agerar på ett konsekvent sätt i enlighet med denna. Regeringen bör därför säkerställa att svenska myndigheter som t.ex. beviljar lån till verksamheter i auktoritära stater som Belarus baserar sina beslut på en säkerhetspolitisk bedömning som de antingen gjort på egen hand eller som de inhämtat från andra myndigheter. Detta är särskilt viktigt om det handlar om verksamheter i Sveriges närområde eller verksamheter som är kopplade till viktiga sektorer som energisektorn.

21. Östliga partnerskapet, punkt 13 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Aron Emilsson (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD) och

avslår motionerna

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44,
2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45,
2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5,
2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26,
2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Den 2 augusti 2021 godkände styrelsen för Internationella valutafonden (IMF) en allmän tilldelning av särskilda dragningsrätter (SDR) motsvarande 650 miljarder dollar för att öka den globala likviditeten. Medlen fördelas till IMF-länderna i proportion till deras ägarandelar i fonden.

I dag är medlen frysta för Venezuela, Myanmar och Afghanistan. Anledningen är att de flesta IMF-länder inte erkänner dessa länders regeringar. Lukasjenkos regim i Belarus anses av de flesta vara illegitim. Det är dock inte ett juridiskt begrepp, och därför kan Lukasjenkoregimen fortsätta att fungera, vilket inkluderar att få tillgång till IMF-medel.

Vi anser att regeringen bör uttala att Sverige inte erkänner Belarus nuvarande regering och verka för att Aleksandr Lukasjenko och hans regim blockeras från Belarus SDR-konto genom att frysa medlen.

22. Östliga partnerskapet, punkt 13 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44 samt
avslår motionerna
2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,
2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD),
2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45,
2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5,
2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26,

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Ryssland har genom propaganda, korruption och hybridkrigföring under en lång tid destabiliserat öst- och centraleuropeiska länder i syfte att försöka hindra dem från att närma sig EU. Det gäller inte minst länderna inom det östliga partnerskapet. När strategin inte lyckats har Rysslands satt in militär. Det blev först tydligt i Georgien och sedan i Ukraina som nu är skådeplats för ett fullskaligt ryskt erövringskrig. Regeringen bör agera för att EU upprepat ska påminna Ryssland om att omvärlden ser vad Ryssland gör i Ukraina och även i andra delar av Europa, och att EU inte kommer att mildra kraven på eller sanktionerna mot Ryssland på grund av hot.

Östliga partnerskapet är en viktig del i EU:s grannskapspolitik som erbjuder en fördjupad relation till Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien och Ukraina. EU behöver utveckla det östliga partnerskapssamarbetet, och det bör regeringen verka för. I praktiken har Belarus dragit sig ur det östliga partnerskapet. Vi anser dock att regeringen ska agera för att EU officiellt ska frysa Belarus medverkan i det östliga partnerskapet till dess ett friare och mer rättvist val har hållits i landet.

Korruption äter upp hela samhällen och göder maktmissbruk på bekostnad av medborgarnas väl och ve. Regeringen bör därför driva på för att EU ska bredda sina sanktioner mot Belarus så att de även omfattar systematisk penningtvätt och korruption. Regeringen bör även verka för att sanktionerna är träffsäkra och att de riktas mot dem som är ansvariga för övergreppen.

23. Östliga partnerskapet, punkt 13 (V)

av Yasmine Posio (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motionerna

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,

2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD),

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45,

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26 och
2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats och försämrats. Rysslands anfallskrig mot Ukraina är folkrättsvidrigt och en humanitär katastrof. Det ställer nya krav på Europas länder att agera för folkrätten och alla länders rätt att försvara sig. Den ryska invasionen av Ukraina är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär ett stort mänskligt lidande för det ukrainska folket. Det är en attack mot Europas fred och rådande säkerhetsordning. För närvarande har enligt FN närmare 10 miljoner ukrainare tvingats lämna sina hem. Många är kvar i hemlandet, medan andra har sökt sig vidare till andra europeiska länder. Att ett grannland till EU befinner sig i krig innebär nya utmaningar för unionens medlemsstater.

Stödet från EU till Ukraina behöver vara omfattande och långsiktigt. Regeringen bör som en del i detta arbeta för att EU ska utse en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för fred, stabilitet och rättsstatlighet.

24. Östliga partnerskapet, punkt 13 (KD)

av Gudrun Brunegård (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12 och
2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11 samt
avslår motionerna
2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD),
2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44,
2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45,
2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5,
2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26,
2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Det östliga partnerskapet är ett uttryck för EU:s vilja att erbjuda de fem östliga grannarna djupare samarbete med unionen i syfte att öka integrationen med EU och stärka närmandet till unionens värdegrund, regelverk och lagstiftning. Målet är att minska handelshinder, underlätta för resor och förbättra infrastrukturen för energi. Förhoppningen är att ett ökat samarbete med EU även ska kunna stärka partnerländernas rättssystem och på så sätt minska förekomsten av korruption. De östliga grannländernas utveckling till vitala demokratier och marknadsekonomier som är fria att själva göra sina utrikespolitiska vägval är central för säkerheten och stabiliteten i hela Europa. Rysslands krig mot Ukraina understryker vikten av att utveckla det östliga partnerskapet. Regeringen bör därför verka för att EU ska stärka samarbetet med grannländerna i Östeuropa och Kaukasus genom det östliga partnerskapet.

Belarus har valt att lämna det östliga partnerskapet som svar på EU:s sanktioner mot regimen övergrepp mot civilbefolkningen. Sanktioner mot den belarusiska diktaturen är nödvändiga men det är också nödvändigt att bredda den politiska och ekonomiska hjälpen till demokratikämpar och till civilsamhället. Det handlar om att uttala stöd för oppositionen och ställa tydliga krav på att Lukasjenko lämnar ifrån sig makten. Regeringen bör mot bakgrund av detta agera för att det belarusiska koordineringsrådet även fortsättningsvis ska få moraliskt och ekonomiskt stöd så att det kan fortsätta sitt arbete för ett fredligt maktskifte i Belarus.

25. Östliga partnerskapet, punkt 13 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 26 och

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkande 8 och

avslår motionerna

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 12,

2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD),

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 41, 42 och 44,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 3–5, 11 och 45,

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5,

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11 samt

2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Rysslands illegala annektering av Krim och fortsatta krig mot Ukraina kränker folkkrätten och utmanar grunderna för den europeiska säkerhetsordningen. Rysslands försök att med vapenmakt ändra gränserna i Europa får inte vara framgångsrikt. Regeringen bör därför agera för att EU ska tillsätta ett särskilt sändebud för Krim som kan arbeta aktivt för att stödja de människor där som försvarar sig mot de ryska styrkorna.

Den belarusiska regimen slår skoningslöst ned på befolkningen i Belarus. De demokratiska förkämparna i landet måste få allt tänkbart stöd så att fria och rättvisa val kan hållas. Om demonstranterna i Belarus kan tvinga fram en förändring i landet är det inte bara deras egen framtid som de förändrar. Det kan också inspirera till liknande folkresningar i Ryssland och i andra länder inom den ryska intressesfären. Sverige och EU behöver göra mer för att stödja den hårt ansatta befolkningen i Belarus. Regeringen bör därför agera för att stärka civilsamhället och de demokratiska krafterna i Belarus, bl.a. genom att driva på för att EU ska inrätta ett särskilt sändebud för Belarus och etablera ett visumprogram som underlättar för den kvarvarande belarusiska oppositionen och för de som är aktiva inom det civila samhället att lämna Belarus för ett EU-land.

26. Transatlantiska förbindelser, punkt 14 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 7,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15 och

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15 och
avslår motion

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Partnerskapet med USA är fundamentalt för Europas autonomi. Det måste emellertid värnas och fördjupas genom ett större europeiskt ansvarstagande. Bidenadministrationen skapar nya förhoppningar och förutsättningar för ett

bättre transatlantiskt samarbete i frågor om säkerhet, demokrati, mänskliga rättigheter, frihandel, klimatomställning och nya teknologier.

Såväl president Biden som utrikesminister Blinken har tydligt deklarerat att USA är tillbaka och vill skapa gemensam säkerhet med allierade. Sverige och Europa behöver nu svara upp mot det återuppvaknade amerikanska intresset för samarbete och ta fram en gemensam agenda. Att bygga allianser mellan fria demokratiska länder utgör en bra grund för att stärka respekten för mänskliga rättigheter i världen. De mänskliga rättigheterna och individens frihet tillgodoses bäst genom demokratin och dess institutioner. Ska de liberala demokratierna kunna stå upp mot säkerhetsutmaningarna från auktoritära länder som Ryssland och Kina måste ansträngningarna samordnas. Vi anser därför att regeringen ska arbeta för att Sverige tillsammans med andra länder i EU aktivt ska närma sig USA i den allians av demokratier som president Biden sagt sig vilja knyta samman.

En stark amerikansk militär närvaro i Europa förstärker den transatlantiska länken och bidrar till säkerhet och stabilitet på den europeiska kontinenten. Det bästa sättet att säkra ett fortsatt amerikanskt engagemang för Europas säkerhet är att skapa ett bättre och mer balanserat transatlantiskt partnerskap där Europa tar ett större ansvar för sin egen säkerhet genom ökade satsningar på försvaret och genom att utveckla en starkare militär förmåga. Med detta som utgångspunkt bör regeringen agera för att EU ska fördjupa samarbetet med USA och med andra internationella aktörer och organisationer.

27. Transatlantiska förbindelser, punkt 14 (V)

av Yasmine Posio (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 8 och avslår motionerna

2021/22:3775 av Jessica Roswall m.fl. (M) yrkande 7,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15 och

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Klimatförändringarnas effekter gör sig akut påmind. Ändå vidtar inte Kanada åtgärder som är nödvändiga för att minska utsläppen av växthusgaser. Landet bedöms ha den svagaste klimatpolitiken av alla G7-länder. Det är anmärkningsvärt eftersom det i Kanada finns ett starkt folkligt stöd för en kraftfull

klimatpolitik. I stället subventionerar Kanada exempelvis s.k. frackning för att utvinna fossilgas. Frackning har visat sig medföra allvarliga miljöföroreningar och stora utsläpp av växthusgaser. Världen behöver bryta det rådande fossilberoendet för att klara Parisavtalet. Jag anser därför att regeringen i kontakterna med Kanada bör verka för att Kanada ska subventionera förnybara energikällor i stället för fossila bränslen.

28. Centralamerika, punkt 15 (V)

av Yasmine Posio (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 9, 13, 17, 19 och 20.

Ställningstagande

Svenskt bistånd till Mexiko kanaliseras bl.a. genom Sveriges betydande kärnstöd till några av de FN-organisationer som verkar i landet. Med tanke på ojämlikheten och bristen på jämställdhet i Mexiko anser jag att åtgärder behövs för att minska de sociala och ekonomiska klyftorna, bl.a. genom att stärka sociallagstiftningen. Sverige bör därför som enskilt land såväl som inom EU och FN verka för att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i Mexiko.

Det finns anledning att vara kritisk till EU:s associeringsavtal med Centralamerika eftersom det riskerar att försämra möjligheterna att bekämpa fattigdom och öka riskerna för att småbönder ska slås ut och att naturtillgångar exploateras på ett ohållbart sätt. Att det ingångna avtalet även omfattar Honduras är i sig skäl för kritik eftersom de fackliga rättigheterna är starkt begränsade i Honduras, som under flera år också hört till de länder i världen där det begås flest mord på fackliga aktivister. De som försvarar associeringsavtalet framhåller att det även innehåller bestämmelser om politisk dialog. Denna politiska dialog måste användas för att främja rättvisa och jämlikhet. Regeringen bör därför agera för att EU ska lyfta fram frågor om fackliga rättigheter, ursprungsbefolkningens rättigheter och hållbart nyttjande av naturresurser inom ramen för den politiska dialogen i EU:s associeringsavtal med Centralamerikas länder.

Guatemala är det land i Centralamerika som Sverige har mest utvecklad bilateral kontakt med. Regeringen antog i maj 2021 en femårig strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Guatemala. I strategin anges att samarbetet med civilsamhället ska fördjupas men strategin saknar konkreta

åtgärder för hur det ska genomföras. Guatemala befinner sig i ett kritiskt läge med ett krympande demokratiskt utrymme. Ny lagstiftning ger oro för en utveckling som kan innebära tilltagande begränsningar för civilsamhällesorganisationer och kriminalisering av människorättsförfvarare. Ett riktat och stärkt stöd till civilsamhället i Guatemala bör utgöra en central del av utvecklingsarbetet med landet. Sverige bör därför som enskilt land såväl som inom EU och FN agera för att stärka stödet till civilsamhällesorganisationer som är verksamma i Guatemala.

Sveriges kontakter med Honduras upprätthålls i dag huvudsakligen genom EU:s associeringsavtal med Centralamerika och genom svenska enskilda organisationer som bedriver Sidafinansierade projekt i landet. Europeiska revisionsrätten har granskat EU:s bistånd till prioriterade sektorer i Honduras, vilka är fattigdomsminskning, skogsbruk, säkerhet och rättvisa. I granskningen riktar revisionsrätten bl.a. kritik mot att de prioriterade sektorerna har haft ett för brett fokus och att bistånd inte har getts tillräckligt länge för att nå de uppsatta målen. För Honduras utveckling är det nödvändigt att detta inte uppfattas som att målen behöver sänkas utan att det i stället handlar om att biståndet måste vara uthålligt. Regeringen bör därför verka för att EU ska ge bistånd till Honduras tillräckligt länge för att de uppsatta målen ska kunna nås.

Det auktoritära styret i Nicaragua har tvingat flera biståndsorganisationer att lämna landet med hänvisning till att de inte lever upp till krav på att individer och juridiska personer ska redovisa finansiering från utlandet och registrera sig som utländska agenter. Det är avgörande att svenska och andra utländska biståndsorganisationer får civilt tillträde till Nicaragua. Sverige bör därför som enskilt land såväl som inom EU och FN verka för att organisationer från det civila samhället snarast ska få tillträde till att vara verksamma i Nicaragua.

29. Kuba, punkt 16 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Aron Emilsson (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2575 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 12 och

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

I Kuba är avsaknaden av fria val och yttrandefrihet total. Vidare saknas organisationsfrihet, fria fackföreningar och fria medier. Även försiktig regimkritik bemöts hårdhänt och kan resultera i enorma problem för den enskilde. Utöver det uppenbara behovet av att på olika sätt understödja den demokratiska oppositionen i Kuba måste Kubapolitiken skärpas. Regeringen bör därför agera för att EU ska införa skarpa sanktioner mot Kuba. Sverige bör inom EU även verka för att skapa en gemensam Kubapolitik med USA och demokratiska länder i Latinamerika.

Avtalet mellan EU och Kuba om politisk dialog och samarbete godkändes av riksdagen 2019. Godkännandet innebar en legitimering av den odemokratiska kubanska kommunistregimen och ett svek mot den kubanska politiska oppositionen. Avtalet saknar krav på förändring från Kubas sida, och regimen förtryck av civilsamhället har ökat samtidigt som politisk mångfald och demokrati effektivt motarbetas. Vi anser mot den bakgrunden att regeringen bör agera för att Sverige och EU ska säga upp avtalet om politisk dialog och samarbete mellan EU och Kuba.

30. Kuba, punkt 16 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 30 och avslår motionerna

2021/22:2575 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

För Sverige och EU är det viktigt att alltid stå upp för den liberala demokratin, rättsstatens principer och de universella mänskliga rättigheterna. EU får inte tystna i kritiken mot länder som inte erkänner eller lever upp till dessa fundamentala principer och rättigheter. Ett av syftena med avtalet om politisk dialog och samarbete mellan EU och Kuba är att EU ska bekräfta sitt åtagande att stödja en förändrings- och moderniseringsprocess i Kuba.

Vi anser att det nu fem år efter det provisoriska ikraftträdandet av avtalet mellan EU och Kuba bör genomföras en utvärdering av avtalets innehåll och genomslag liksom av EU:s tillämpning av avtalet för att se om det har uppnått sina syften och lett till nödvändiga förändringar i Kuba. Regeringen bör agera

för att EU ska genomföra en sådan utvärdering samt återta Sveriges ratificering av avtalet i avvaktan på utvärderingens resultat.

31. Kuba, punkt 16 (V)

av Yasmine Posio (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2021/22:2575 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

USA:s imperialistiska ambitioner är tydliga på flera ställen runt om i världen. I Kuba drabbar USA:s blockad hela den kubanska befolkningen hårt, inte minst när det gäller folkhälsan. Blockaden är dessutom i sig en starkt hämmande faktor för demokratiutvecklingen i Kuba. Det är oacceptabelt att en stat beslutar om sanktioner som så uppenbart drabbar en hel befolkning i en annan stat. Jag anser därför att Sverige tydligt bör fördöma USA:s ekonomiska blockad mot Kuba och kräva att USA omgående upphäver denna.

32. Ryssland, punkt 17 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26 och avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 24 och

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 5 och 12.

Ställningstagande

I den säkerhetspolitiska debatten i Europa återkommer med jämna mellanrum förslag om att återetablera en fungerande relation med Moskva. Ofta anförs då också att västvärlden måste bli bättre på att förstå Ryssland. Detta är beklagligt eftersom det finns en betydande risk för att dessa försök att återupprätta förbindelserna med Ryssland legitimerar den ryska regimens brott mot den europeiska säkerhetsordningen och dessutom försvagar sammanhållningen i EU. Varje eftergift till Kreml måste vara utesluten så länge Ryssland fortsätter att kränka den europeiska säkerhetsordningen och inte accepterar Ukrainas suveränitet. Regeringen bör värna en samlad europeisk hållning i Rysslandspolitiken och agera för att nuvarande principer för politiken ligger fast.

33. Ryssland, punkt 17 (C)

av Magnus Ek (C) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 24 och avslår motionerna

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26 och

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 5 och 12.

Ställningstagande

Det fanns goda skäl för EU att införa sanktioner mot den ryska energisektorn redan innan Ryssland inledde invasionskriget mot Ukraina eftersom Ryssland använde energiexporten som ett påtryckningsmedel för att uppnå politiska syften och undergräva Ukrainas självständighet och territoriella integritet. Nu finansierar energiexporten dessutom den ryska statsledningens krig mot Ukraina. Regeringen bör därför agera skyndsamt för att EU ska rikta sanktioner mot den ryska energisektorn, t.ex. i form av importstopp eller importrestriktioner till EU.

34. Ryssland, punkt 17 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 5 och 12 samt avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 24 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

Sanktionerna mot Ryssland bör utvidgas till att innefatta fler företag i energisektorn. Energipolitiken är för Ryssland ett mycket användbart maktmedel, och energiexporten är central i finansieringen av kriget mot Ukraina. Regeringen bör därför verka för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska utvidgas till att också omfatta energisektorn.

Det har visat sig att det ryska narrativet är mycket svårt att hantera för västliga länders diplomater och politiker. Förhandlingar med ryska aktörer präglas av dimridåer, förvanskade sanningar och ibland rena lögnar. Regeringen bör därför agera för att det ska etableras en EU-gemensam utbildningsplattform för diplomater som ska verka i Ryssland.

35. Centralasien, punkt 18 (V)

av Yasmine Posio (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 4, 13, 15, 18 och 20.

Ställningstagande

EU:s uppdaterade strategi för Centralasien lägger stor vikt vid EU:s handel med regionen. Med tanke på begränsningarna av självständig facklig organisering i regionen är det avgörande att EU i strävan efter att öka handeln även utformar kriterier som säkerställer att de fackliga rättigheterna stärks. Annars riskerar arbetstagare i Centralasien att utnyttjas ytterligare till fördel för EU:s medlemsstater. Regeringen bör därför agera för att EU ska utforma tydliga kriterier för handeln med Centralasien för att stärka de fackliga rättigheterna där.

Kazakstans ekonomi är till stor del baserad på olja. Efter den ekonomiska krisen 2014 har den kazakstanska regeringen försökt minska statens oljeberoende, vilket har potential att minska klimatpåverkande utsläpp och främja en mer inkluderande utveckling. Trots en ökande tillväxt har dock inte levnadsstandarden för majoriteten av befolkningen förbättrats. Regeringen bör därför agera för att EU:s program i Kazakstan ska främja en diversifierande och inkluderande ekonomisk utveckling.

Kirgizistan har visat upp ett större mått av politisk pluralism än de övriga centralasiatiska länderna. Det är det enda landet i regionen där parlamentet spelar en politisk huvudroll. Det civila samhället är också relativt starkt och flera internationella och inhemska organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter tillåts verka i landet och bevaka och rapportera om situationen för de mänskliga rättigheterna. Även oberoende medier tillåts i högre utsträckning än i grannländerna. Med tanke på att civila organisationer kan verka relativt ostört i Kirgizistan är det viktigt för landets utveckling att omvärlden stärker stödet till det civila samhället. Regeringen bör därför verka för att EU ska stärka sitt stöd till civilsamhällesorganisationer i Kirgizistan.

EU:s strategi för Centralasien brister när det gäller att åtgärda den miljöförstöring som pågår i regionen. Regeringen bör därför agera för att EU inom strategin för Centralasien ska utöka fokuset på att bromsa miljöförstörande verksamheter.

Kina främjar sina intressen i Centralasien genom infrastrukturprojekt inom Belt and Road Initiative. Detta är inte ett uttryck för en välvillig filantropisk agenda i Centralasien. Snarare agerar Kina som en imperialistisk stormakt med intresse av att utvidga sin ekonomiska dominans genom att tvinga in de centralasiatiska länderna i en beroendeställning till Kina och genom att säkerställa sin egen tillgång till regionens naturresurser. Detta imperialistiska agerande motverkar initiativ till att främja en inkluderande utveckling i Centralasien med respekt för ekonomiska och sociala fri- och rättigheter. Sverige bör därför som enskilt land såväl som inom EU och FN stödja de länder som hamnar i en beroendeställning till Kina på grund av infrastrukturprojektet Belt and Road Initiative.

36. Iran, punkt 19 (M)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 47 och 48.

Ställningstagande

Iran står i centrum för Mellanösterns utmaningar genom den prägel landet sätter på utvecklingen i Syrien, Irak och Jemen. Sedan USA återinförde sanktioner mot Iran i november 2018 har EU och USA saknat ett gemensamt förhållningssätt i Iranpolitiken. Det är beklagligt eftersom det ligger i den fria världens gemensamma intresse att avhålla den islamistiska regimen från att anrika uran och att ytterligare destabilisera regionen. Mot denna bakgrund måste den svenska linjen i förhållande till Iran tydliggöras. Regeringen bör därför i internationella sammanhang agera för att påtala Irans destabiliserande inflytande i regionen, vilket fortsätter att kraftigt påverka säkerhetsläget negativt. Regeringen bör också verka för att tillsammans med andra, inte minst inom det europeiska samarbetet, sätta reell press på Iran att avsluta stödet till terrorism.

37. Kina, punkt 20 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3241 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 13 och 17 samt
2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L) yrkandena 13 och 17.

Ställningstagande

Sveriges utrikespolitik behöver fokusera på Kina genom robusta och konkreta åtgärder för att möta det växande hot som det totalitära Kina utgör. Regeringen bör därför använda Sveriges röst i EU för att öka kraven på Kina och för att bidra till att koordinera de internationella insatserna mot kinesisk makt-spridning.

Kina har byggt upp en infrastruktur som ständigt övervakar medborgarna och samlar in information via mobiler, sociala medier, ansiktsgenkänning m.m. Försök görs med sociala poäng som ges till medborgare, och de som inte sköter sig kan t.ex. nekas att köpa tåg- eller flygbiljetter. Därmed bygger Kina, som är en auktoritär ickedemokratisk enpartistat, upp en enorm databas för att kontrollera sina medborgare och spåra varje tillstymmelse till missnöje. Regeringen bör verka för att hindra det kinesiska informationsinsamlandet genom landets produkter och artificiell intelligens.

Särskilda yttranden

1. Turkiet, punkt 6 (KD)

Gudrun Brunegård (KD) anför:

Ett nära samarbete med ett demokratiskt, framåtblickande och rättssäkert Turkiet är eftersträfvansvärt för EU. Dessvärre har reformviljan inom ramen för medlemskapsförhandlingarna uteblivit, inte minst när det gäller de mänskliga fri- och rättigheterna. Att Turkiet 2021 lämnade Istanbulkonventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, som även innefattar åtgärder för att bekämpa hedersförtryck, är ett tecken på att utvecklingen dessutom går åt fel håll. Detta anser jag i princip borde innebära att EU avslutar medlemskapsförhandlingarna med Turkiet. I detta sammanhang har jag dock valt att inte driva den uppfattningen.

2. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (C)

Magnus Ek (C) och Linda Modig (C) anför:

Vi står bakom utskottets ställningstagande när det gäller den utvecklingspolitiska inriktningen med avslag på motionerna under punkt 11. När det gäller kopplingen mellan bistånd och utveckling är det självklart så att biståndet ska följa OECD-Dacs regelverk. När det gäller koppling mellan bistånd och återvändande tolkar vi avslaget på motionen som att biståndet inte ska användas som ett påtryckningsmedel. Däremot är det otvetydigt så att folkrätten ska gälla. Utifrån dessa grunder ser vi att de mest ändamålsenliga verktygen ska användas.

3. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (V)

Yasmine Posio (V) anför:

Jag står bakom utskottets ställningstagande att avstyrka de behandlade motionsyrkandena om den utvecklingspolitiska inriktningen. Jag vill dock göra ett par kompletterande kommentarer.

EU:s medlemsstater står för nästan 60 procent av världens samlade bistånd och är många fattiga länders största handelspartner. EU-kommissionen är världens fjärde största biståndsgivare, och Sverige kanaliserar årligen drygt 2 miljarder kronor av den nationella biståndsbudgeten genom EU. Därför är det av yttersta vikt att det bistånd som EU-kommissionen ansvarar för följer internationellt överenskomna principer om biståndet, bl.a. att biståndet ska utgå från mottagarnas behov och inte givarnas egenintresse. Därmed faller en del av kommissionens bistånd eftersom delar av det är villkorat med att migranter ska hindras från att komma till EU. Jag anser att Sverige aktivt måste arbeta för att EU slutar att villkora biståndet.

Concord Europa är en plattform för europeiska biståndsorganisationer. De beskriver utvecklingen inom EU:s bistånd i den årliga Aidwatchrapporten. Rapporten för 2021 visar att EU:s mål att EU-ländernas totala bistånd ska ligga på 0,7 procent av BNI närmade sig med en ökning från 0,42 procent 2020 till 0,5 procent 2021. Däremot är delar av det biståndet lån, vilket nästan alltid visat sig bli en skuldfälla för mottagarländerna eftersom de inte haft råd att betala räntan. I år kommer dessutom många länder att använda sig av den regel som OECD-länderna har enats om och som innebär att bistånd får lov att användas till respektive givarlands egen flyktingmottagning. Alltså kommer världens allra fattigaste att få mindre bistånd. Sverige har redan aviserat att 18 procent av det svenska biståndet ska gå till svensk flyktingmottagning. Vad de övriga givarländerna i EU kommer att landa i vet vi inte men detta visar att Sverige måste aktivt arbeta för att OECD-Dacs regler om avräkningar ska ändras. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen yrkat på att Sverige ska verka för att skrivningar i Dacs regelverk som tillåter att biståndspengar används för skuldavskrivningar, utländska studenter vid högskolor i givarländerna och flyktingmottagande ska strykas.

EU har antagit en policy för samstämmighet i utvecklingspolitiken, Policy Coherence for Development, som motsvarar PGU i svensk utvecklingspolitik. Fortfarande finns det dock grundläggande brister i samstämmigheten mellan EU:s olika verksamheter. Unionens handels-, jordbruks- och fiskeripolitik är exempel på verksamheter som försvårar, och i vissa fall helt slår sönder, förutsättningarna för att biståndet ska kunna ge resultat genom att vara utformat utifrån medlemsstaternas behov snarare än för att främja utveckling. Ytterligare en stor utmaning i EU:s utvecklingspolitik är att ett mindre antal medlemsstater med Malta, Ungern och Polen i spetsen har kunnat blockera mycket av arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i unionens bistånd.

Det är bra att EU satsar på klimatbistånd men Vänsterpartiet anser att Sverige bör verka för att EU:s klimatbistånd ska vara additionellt, alltså läggas till redan existerande åtaganden för biståndet. Klimatet är en ödesfråga, och omställningen i den fattiga delen av världen är central. Sverige bör även stoppa de förslag som behandlas inom EU som öppnar för att använda biståndsmedel i militär verksamhet samt vidgar definitionen av privatsektorbistånd. En vidgad definition av privatsektorbistånd riskerar att leda till att biståndet i större utsträckning finansierar företag i givarländer i stället för biståndets verkliga målgrupper. Likaså är det viktigt att klargöra att samstämmigheten inom utvecklingspolitiken är ett överordnat mål. Det finns också ett behov av att tydliggöra det civila samhällets roll för EU:s utvecklingspolitik, bl.a. genom deltagande i beslutsprocesser, och att finansieringen av det civila samhällets verksamhet ökar.

Sverige bör utifrån principerna ovan verka för en ökad samstämmighet och effektivitet i EU:s utvecklingspolitik.

4. Utvecklingspolitisk inriktning, punkt 11 (MP)

Maria Ferm (MP) anför:

Jag står bakom utskottets uppfattning att avstyrka de behandlade motionsyrkandena om den utvecklingspolitiska inriktningen. När det gäller utskottets motivering vill jag förtydliga att jag uppfattar denna på så sätt att utskottet tar avstånd från att utvecklingsbiståndet skulle kunna användas som verktyg för att nå resultat på återvändandeområdet.

5. Konferensen om Europas framtid (M)

Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M) och Margareta Cederfelt (M) anför:

Vi står bakom de uttalanden som utskottet gör om konferensen om Europas framtid i betänkandets inledande avsnitt om EU:s övergripande utveckling. Vi vill dock komplettera detta med några ytterligare kommentarer.

Konferensen om Europas framtid är nu avslutad och det är upp till rådet, kommissionen och parlamentet att hantera dess slutrapport och de rekommendationer som ges där. Framtidskonferensen var från början ifrågasatt såväl till sin form som till sitt innehåll och upplägg. Farhågorna rörde representativiteten, trovärdigheten och orealistiska förhoppningar om resultatet. Många av dessa farhågor har besannats när konferensen till stora delar levt sitt eget liv och förutsättningarna och arbetsmetodikerna har ändrats efter hand. Detta belyses inte minst av att konferensen, som var avsedd att vara en process för att enbart efterhöra medborgarnas rådgivande synpunkter, har resulterat i skarpa förslag av vilka några är så genomgripande att de förutsätter fördragsändringar.

Medborgarpanelerna har förvisso gjort ett förtjänstfullt arbete. De har dock varit alldeles för små för att ens kunna vara i närheten av att kallas representativa för EU:s medborgare och kan i än mindre utsträckning betraktas som ett relevant underlag för genomgripande förändringar av den europeiska unionen.

EU ska självklart utvecklas, och medborgarna ska känna att deras röster blir hörda. Det måste emellertid ske på ett demokratiskt säkerställt sätt. Den bästa folkliga representativiteten fås genom val till parlamentariska församlingar. Att specifika intressen och intressegrupper får oproportionerligt stort inflytande är inte att förstärka demokratin; det är snarare att försvaga och felbalansera densamma. Denna erfarenhet måste beaktas innan det kan bli aktuellt att på nytt iscensätta en liknande konferens.

6. Allmänt om verksamheten i EU (SD)

Markus Wiechel (SD), Aron Emilsson (SD) och Mats Nordberg (SD) anför:

Vi står bakom utskottets förslag i betänkandet med undantag för de punkter i vilka vi reserverat oss, dvs. punkterna 9, 13 och 16. Vi önskar dock i tillägg till detta göra några allmänna kommentarer om verksamheten i Europeiska unionen.

Europeiska unionen är en av Sveriges viktigaste samarbetsorganisationer i dag och samtidigt en överstatlig union som får alltmer makt på en lång rad politikområden. I alla sammanhang, och särskilt då vi behandlar verksamheten i EU, är det för Sverigedemokraterna viktigt att belysa och framhålla att vi ser ett stort behov av att reformera den europeiska unionen till förmån för ökad mellanstatlighet och mindre överstatlighet och att subsidiaritetsprincipen värnas och förstärks i ärenden och frågor som EU behandlar.

Sverigedemokraterna vill belysa behovet av att EU fokuserar mer på handel och på att lösa gränsöverskridande problem. Vårt primära fokus är att arbeta för att minska EU:s utgifter och den svenska avgiften. Sverigedemokraterna har i riksdagen och Europaparlamentet konsekvent röstat för att minska EU:s makt och utgifter. Den inre marknaden kräver ett visst mått av överstatlighet. I övrigt vill emellertid Sverigedemokraterna, med undantag för enstaka frågor om t.ex. yttre gränsskydd och miljö, värna medlemsstaternas självbestämmande på i princip alla politikområden. Eftersom Sverige tillhör toppskiktet av unionens nettobetalarare räknat per capita vill vi att den svenska avgiften till EU ska hållas nere.

Sverigedemokraterna förhåller sig i grunden återhållsamt till fortsatt utvidgning av EU. Den östliga expansionen av EU är emellertid ställd i ett helt nytt ljus sedan den 24 februari 2022, då Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina var ett faktum och flera östeuropeiska länder i skuggan av det allt vidare hotet från den ryska aggressionen har accelererat sina ansträngningar för att bli kandidatländer och i förlängningen medlemmar av EU. En enig riksdag har också besvarat dessa ansträngningar med en positiv andemening. Samtidigt krävs i grunden stora reformer av unionens funktionssätt, att makt återförs till medlemsstaterna och i förlängningen en minskad EU-budget för att en fortsatt utvidgning ska vinna långsiktigt stöd och acceptans. Mot bakgrund av den politiska utvecklingen i Turkiet anser vi i princip att EU borde avsluta medlemskapsförhandlingarna med landet. Frågor om samarbete i andra forum och format förhandlas från fall till fall.

I samband med behandlingen av verksamheten i EU vill vi vidare belysa några aspekter av hur EU:s arbete och överstatliga funktionssätt i dag påverkar Sveriges och andra medlemsstaters möjligheter att föra en nationellt anpassad och väl avvägd politik på en rad kompetensområden. Det gäller den europeiska pelaren för sociala rättigheter som har gett upphov till inskränkningar av medlemsstaternas befogenheter på det sociala området och förslag om minimilöner. Det gäller diskussioner om en utrikes- och säkerhetspolitik som enligt vissa EU-länder ska innebära en ny kollektiv försvars- och säkerhetsförmåga, men där samma förmåga av andra EU-länder ses som överflödiga i förhållande till befintliga och beprövade samarbeten såsom Nato. Det gäller

frågan om att ta in nya ekonomiska egna medel på unionsnivå samt inte minst den gemensamma asylpolitiken.

EU behöver reformeras i grunden, och medlemsstaterna behöver ges största möjliga utbyte och effektiv politisk och ekonomisk nytta.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021.

Följdmotionen

2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU utser en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för fred, stabilitet och rättsstatlighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ska rösta för att upphäva patent på vacciner mot covid-19 inom WTO och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU inför en feministisk budget, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen ska verka för att den europeiska gröna given ska innehålla bindande mål på 70 procent mindre utsläpp till 2030 och nollutsläpp till 2040 samt kompletterande mål för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att alla EU:s handelsavtal ska innehålla bindande miljö- och klimatklausuler samt att inga avtal ska tecknas med länder som inte skrivit under Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för en uppdatering av det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen genom att inkludera ekocid i Romstadgan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU avbryter förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap om landet antingen upplöser HDP eller dömer ledande företrädare i massrättegångar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU fryser förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap tills vidare och att alla de förmåner som förmedlemskapsprogrammet ger, såväl politiskt som ekonomiskt, omedelbart dras in, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU avbryter flyktingavtalet med Turkiet och agerar för att våldet och repressionen mot oppositionella upphör i Turkiet och att alla som fängslats på politisk grund frigges, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utöka stödet till den ryska freds- och demokratirörelsen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU konsekvent står upp för mänskliga rättigheter, folkrätten och demokratin i sina relationer till andra länder och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att inga fler odemokratiska EU-handelsavtal tecknas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU försvarar kvinnors ekonomiska rättigheter och inför en feministisk handelspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU pausar ratificeringen av investeringsavtalet med Kina och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla EU-länder ska ge minst 0,7 procent av BNI i utvecklingsbistånd och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla EU-länder ger minst 0,2 procent av BNI till de minst utvecklade länderna och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att Sverige ska lämna det permanenta strukturerade samarbetet (Pesco) och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och suspendera det nuvarande associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat

- område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att EU inför ett vapenembargo mot Israel och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU kräver Israels ansvar för vaccin mot covid-19 bland civilbefolkningen på Västbanken och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU kräver att den utlovade folkomröstningen om Västsaharas självständighet hålls och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU säkerställer att handelsavtal och fiskeavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens beslut, inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU slutar finansiera den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen ska bygga på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) bör agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU ska tillsätta oberoende utredningar av huruvida Frontex har brutit mot internationell rätt och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att lobbyism begränsas i EU till förmån för nationella parlaments inflytande och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ett regelverk som innebär öppna böcker, minskade förmåner och sänkta politikerarvoden för alla EU-parlamentariker och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU-parlamentet endast ska sammanträda i Bryssel och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:1343 av Helena Antoni m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa den nationella Kinastrategin och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2776 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stötta det belarusiska koordineringsrådet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3241 av Fredrik Malm m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör bidra till att koordinera den internationella insatsen mot kinesisk maktspridning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka mot det kinesiska informationssamlandet genom sina produkter och AI och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:79 av Amineh Kakabaveh (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på inom EU och FN för riktade sanktioner mot personer i den saudiarabiska och iranska statens ledning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:735 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för EU och FN uppmärksamma Turkiets alltmer aggressiva agerande och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:921 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör slå fast att Sverige aldrig som enskilt land eller som medlem i EU ska medverka till att bistånd används för att stoppa människor på flykt och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör verka för att EU och dess medlemsländer snarast tar fram en tydlig färdplan för hur de ska nå sina biståndsmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en ökad samstämmighet och effektivitet i EU:s utvecklingspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att stoppa förslaget att biståndspengar ska kunna användas till militär verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1043 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en granskning av Kinas agerande i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1363 av Åsa Coenraads m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en aktiv svensk Belaruspolitik med inriktning på stöd för demokrati och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1789 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom EU och FN:s säkerhetsråd ska verka för ett ekonomiskt och politiskt stöd till Libanon som syftar till att stärka det säkerhetsfrämjande arbetet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1812 av Lars Püss m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa den nationella Kinastrategin och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2554 av Björn Söder m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uttala att man icke erkänner Belarus nuvarande regering och verkar för att få till stånd en blockering av tillträdet till Belarus SDR-konto för Aleksandr Lukasjenko och hans regim genom att frysa medlen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2568 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att frysa tillgångar tillhörande illegitima regimer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2570 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s institutioner inte ska ha behörighet att föra Sveriges talan inom FN och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2572 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta de turkiska EU-medlemskapsförhandlingarna och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2575 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skarpa sanktioner mot Kuba och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam Kubapolitik med USA och demokratiska länder i Latinamerika och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säga upp det politiska dialog- och samarbetsavtalet mellan EU och Kuba (PDCA) och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2578 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom FN och EU verka för en översyn av de sanktioner som riktas mot Syrien i syfte att ge lindring till civila och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2583 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att ytterligare skärpa EU:s sanktioner mot Ryssland om inte situationen för utsatta grupper förbättras avsevärt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2586 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till Europas närområde snarare ska skötas på EU-nivå än som en del av det svenska biståndet och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs systematisk synkronisering och rolldelning mellan Sverige och EU respektive med andra EU-länder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att unionen utformar tydliga kriterier vid handel med Centralasien för att stärka fackliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU:s program i Kazakstan bör främja en diversifierande och inkluderande ekonomisk utveckling och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s stöd till civilsamhällsorganisationer i Kirgizistan stärks och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU:s strategi för Centralasien bör utöka fokuset på att bromsa miljöförstörande verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land såväl som inom EU och FN, bör stödja de länder som hamnar i en beroendeställning till Kina på grund av infrastrukturprojektet Belt and Road Initiative och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2589 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i kontakter med Kanada bör verka för att landet ska subventionera förnybara energikällor i stället för fossila bränslen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i Mexiko och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör fördöma USA:s ekonomiska blockad mot Kuba och kräva att man omgående upphäver densamma och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som medlem i EU bör agera för att frågor om fackliga rättigheter, ursprungsbefolkningens rättigheter och hållbart nyttjande av naturresurser lyfts inom ramen för den politiska dialogen i EU:s associeringsavtal med Centralamerikas länder och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör stärka stödet till civilsamhällsorganisationer som är verksamma i Guatemala och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s bistånd till Honduras ges tillräckligt länge för att de uppsatta målen ska kunna nås och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att organisationer från det civila samhället snarast ska få tillträde att vara verksamma i Nicaragua och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2787 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att EU:s sanktioner mot regimen i Belarus skärps ytterligare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2988 av Christian Carlsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att förstärka EU:s stöd till afrikanska länder som bekämpar islamistisk terror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3010 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige under det svenska EU-ordförandeskapet 2023 ska resa frågan om hur EU-samarbetets överstatlighet ska kunna frysas eller minska och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3012 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som ordförandeland 2023 ska verka för att frågan om en gränsdragning av EU:s verksamhetsområde och domsago diskuteras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3220 av Magnus Oscarsson och Mikael Oscarsson (båda KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU villkorar biståndet till den palestinska myndigheten som Sverige bidrar till och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt ska upprätthålla och utveckla sanktionspolitiken mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s Magnitskijsanktioner ska breddas till att omfatta systematisk korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska Magnitskijsanktioner också ska omfatta korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör överväga att rikta sanktioner mot rysk energisektor och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s roll och mervärden för att hantera gränsöverskridande utmaningar och kriser och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt behöver kunna hantera en bred palett av hot och utveckla sin säkerhetspolitiska verktygslåda och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att stärka EU:s röst gentemot auktoritära stater och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU–Kuba-avtalet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att utrikespolitiken inom EU ska beslutas genom majoritetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU, som en sista utväg, bör utesluta medlemsländer ur EU som på ett allvarligt och upprepat sätt inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges kommande ordförandeskap ska prioritera åtgärder på områden med gemensamma utmaningar och hot, med respekt för den nationella kompetensen och med de gemensamma värderingarna som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Ukraina och Georgien och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU behöver utveckla det östliga partnerskapssamarbetet och suspenderar Belarus till dess nya val som blir friare och rättvisare har hållits, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska stödja frihets- och demokratiörelserna i de östliga

partnerskapsländerna, inte minst i Belarus, och tillkännager detta för regeringen.

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktionerna mot Belarus ska breddas till att omfatta systematisk penningtvätt och korruption samt vara träffsäkra och riktas mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3504 av Martin Ådahl (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska erkänna Aleksandr Lukasjenko som Belarus rättmätiga president och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktioner riktade mot alla individer som har varit inblandade i utövandet av våld, i fängslandet och tortyr som riktats mot fredliga demonstranter i Belarus bör införas skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en fredlig övergång till demokrati i Belarus och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att, som en sista utväg, utesluta medlemsstater ur EU som allvarligt och upprepat inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3669 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige måste bli aktivare i kampen mot det kinesiska kommunistpartiets ökande globala makt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3701 av John Weinerhall (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för det europeiska samarbetet ska arbeta för ekonomiska sanktioner gentemot Kina med anledning av Tibet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3774 av Hans Wallmark m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utrikes- och handelspolitik ska prioritera internationellt samarbete för att öka flödessäkerheten och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara drivande för att EU solidariskt motverkar påtryckningar från Kina till följd av kinesiska investeringar och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU även bör forma sin Kinapolitik tillsammans med andra, USA, Kanada, Storbritannien, Australien, Nya Zeeland, Sydkorea, Indien och Japan, för att kunna uppnå större tyngd i relationerna med Kina och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka EU som utrikespolitisk aktör och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera EU:s östliga partnerskap och grannskapspolitik och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör fördjupa sitt samarbete med USA och detsamma med andra internationella aktörer och organisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s sanktionsverktyg används riktat och strategiskt samt att sanktionsregimen för mänskliga rättigheter utvidgas till att omfatta korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den europeiska utrikestjänsten stärks och ges bättre förutsättningar att stärka EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, framför allt i frågor om Kina, Ryssland och internationell norm- och standardsättning, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att utrikestjänsten ges mandat och resurser att arbeta med strategisk kommunikation i förhållande till Ryssland och Kina, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör sträva efter att posten som EU:s höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik innehas av en person med tillräcklig kompetens, erfarenhet, ledningsförmåga och diplomatisk tyngd för att på ett trovärdigt sätt kunna representera unionen i internationella sammanhang, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler kvalificerade svenskar får plats i EU:s institutioner, inklusive den europeiska utrikestjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en drivande kraft i EU-kretsen för ett europeiskt engagemang på västra Balkan med ett tydligt reform- och medlemskapsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett starkt europeiskt och transatlantiskt samarbete för att bemöta Rysslands aggression mot Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett starkt europeiskt och transatlantiskt samarbete för att bemöta Rysslands aggression mot Georgien och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett starkt europeiskt och transatlantiskt samarbete för att bemöta Rysslands aggression mot Moldavien och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka EU som utrikespolitisk aktör och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera EU:s östliga partnerskap och grannskapspolitik och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska fördjupa sitt samarbete med USA och med andra internationella aktörer och organisationer och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s sanktionsverktyg används riktat och strategiskt samt att sanktionsregimen för mänskliga rättigheter (s.k. Magnitskijsanktioner) bör utvidgas till att omfatta svår korruption och omfattande penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den europeiska utrikestjänsten bör stärkas och ges bättre förutsättningar att stärka EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, framför allt i frågor som rör Kina, Ryssland och internationell norm- och standardsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge den europeiska utrikestjänsten mandat och resurser att arbeta med strategisk kommunikation i förhållande till Ryssland och Kina och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler kvalificerade svenskar får plats i EU:s institutioner, inklusive den europeiska utrikestjänsten och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör värna en samlad europeisk hållning i Rysslandspolitiken och att nuvarande principer för politiken bör ligga fast och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör inta en aktiv roll i värnandet av ett samstämmigt förhållningssätt mellan EU och likasinnade länder såsom Australien, Kanada, Storbritannien och USA m.fl. i relationerna med Kina och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka partnerskapet mellan EU och Nato och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska bidra till EU:s civila och militära insatser, i synnerhet i vårt närområde och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter som exempelvis beviljar lån till verksamheter i auktoritära stater som Belarus ska antingen göra en säkerhetspolitisk bedömning själva eller inhämta bedömningar från andra myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang bör agera för att påtala Irans destabiliserande inflytande i regionen och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att tillsammans med andra, inte minst inom det europeiska samarbetet, sätta reell press på Iran att avsluta stödet till terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör arbeta för att den politiska oppositionen i Belarus ska frigges och att den belarusiska regimen lever upp till sina internationella åtaganden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör arbeta inom EU i syfte att förmå EU att aktivt arbeta för att den negativa utvecklingen i Turkiet upphör och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s sanktionsregim för mänskliga rättigheter bör utvidgas till att omfatta korrupcion och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt tillsammans med andra länder i EU ska verka för att närma sig

USA i den allians av demokratier som president Biden sagt sig vilja knyta närmare USA och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3882 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handeln med konfliktmineraler och en klassificering av kobolt som konfliktmineral, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för en mer aktiv, samstämmig och handlingskraftig europeisk utrikespolitik där främjandet av demokrati och ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter har absolut prioritet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att enskilda medlemsländers vektorätt slopas inom utrikespolitiken exempelvis vad gäller ställningstaganden rörande mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt utvärdera EU:s globala strategi i syfte att utreda om den uppfyller ändamålen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör initiera en ny översyn av EU:s grannskapspolitik och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner mot Ryssland för att få ett slut på kriget och den allvarliga situationen i östra Ukraina och annekteringen av Krim och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om östliga partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stötta det belarusiska koordineringsrådet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU avslutar medlemskapsförhandlingarna med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör fortsätta att spela en aktiv roll som politisk och ekonomisk partner till Tunisien för att främja demokratisk utveckling och kampen mot terrorism och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska förstärka stödet till afrikanska länder för att bekämpa islamistisk extremism och terror och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en långsiktig färdplan måste ingå i framtida EU-ledda militära interventioner och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-avtal med länder som får del av EU:s handelsvillkor och bistånd ska innehålla en klausul om reformer som syftar till de mänskliga fri- och rättigheternas efterlevnad och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU och FN ska arbeta för sanktioner mot aktörer som begår övergrepp mot religiösa minoriteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU och FN ska verka för sanktioner mot stater som sponsrar och sprider extremism och antisemitism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gemensamt europeiskt förhållningssätt i relationen till Kina och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3971 av Joar Forssell m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska införa Magnitskijsanktioner mot de individer inom Kinas kommunistiska parti (KKP) som står bakom förtrycket i Kina, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka inom EU för att införa Magnitskijsanktioner mot de personer inom KKP som står bakom grova människorättskränkningar i Kina, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att balansera Kinas påverkan på det civila samhället i utvecklingsländer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör bidra till att koordinera den internationella insatsen mot kinesisk maktspridning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka mot det kinesiska informationssamlandet genom deras produkter och AI och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s inriktning i utrikespolitiken och ändring av beslutsförfarandet inom dessa frågor och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt utvidgning av EU och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för att EU bör tillsätta ett särskilt sändebud för Krim och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3998 av Joar Forssell m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta sanktioner mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en svensk Magnitskijlag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom EU verka för att Nord Stream 2 inte tas i bruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom EU verka för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska utvidgas till att också omfatta energisektorn och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhället och de demokratiska krafterna i Belarus och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en EU-gemensam utbildningsplattform för diplomater som ska verka i Ryssland, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU ska prioritera klimatbistånd i den gemensamma biståndspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mer geopolitiskt EU och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges samarbete med likasinnade länder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4076 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst i EU för en skarpare konfliktmineralförordning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU:s bistånd till klimatåtgärder ökar i omfattning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s utvecklingsbistånd och återvändandearbete och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
22. Motioner som bereds förenklat		
2020/21:1343	Helena Antoni m.fl. (M)	
2021/22:79	Amineh Kakabaveh (-)	1
2021/22:735	Magnus Jacobsson (KD)	
2021/22:921	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	13, 17, 18 och 37
2021/22:1043	Magnus Jacobsson (KD)	
2021/22:1363	Åsa Coenraads m.fl. (M)	
2021/22:1789	Robert Halef (KD)	
2021/22:1812	Lars Püss m.fl. (M)	
2021/22:2570	Markus Wiechel m.fl. (SD)	3
2021/22:2578	Markus Wiechel m.fl. (SD)	4
2021/22:2583	Björn Söder m.fl. (SD)	1
2021/22:2586	Mats Nordberg m.fl. (SD)	30 och 46
2021/22:2787	Mikael Oscarsson (KD)	
2021/22:2988	Christian Carlsson (KD)	
2021/22:3010	Staffan Eklöf (SD)	
2021/22:3012	Robert Stenkvist (SD)	
2021/22:3220	Magnus Oscarsson och Mikael Oscarsson ² (båda KD)	
2021/22:3246	Kerstin Lundgren m.fl. (C)	20, 21, 26–28 och 43
2021/22:3504	Martin Ådahl (C)	1, 2 och 4
2021/22:3669	Niels Paarup-Petersen (C)	
2021/22:3701	John Weinerhall (M)	2
2021/22:3774	Hans Wallmark m.fl. (M)	22 och 24
2021/22:3775	Jessika Roswall m.fl. (M)	11
2021/22:3776	Hans Wallmark m.fl. (M)	18 och 27
2021/22:3777	Hans Wallmark m.fl. (M)	10
2021/22:3883	Lars Adaktusson m.fl. (KD)	4, 6, 8, 9, 13–15, 18, 38, 42 och 47
2021/22:3971	Joar Forssell m.fl. (L)	1 och 2

2021/22:3998 Joar Forssell m.fl. (L)

2–4

2021/22:4471 Håkan Svenneling m.fl. (V)

2–6 och 9–30

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets protokollsutdrag

2021/22:42

Utdrag ur
PROTOKOLL **UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2021/22:42**

DATUM 2022-04-19

§ 4 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021

Utskottet fortsatte behandlingen av frågan om yttrande till utrikesutskottet över skrivelse 2021/22:115 och en följdmotion, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet beslutade att yttra sig genom följande protokollsanteckning.

Utskottet yttrar sig över skrivelsen i de delar som berör utskottets berednings-område och över motion 2021/22:4471 (V) yrkandena 28–30. Utskottet hänvisar till vad utskottet anförde i sitt tidigare yttrande till utrikesutskottet över skrivelse 2020/21:115 och följdmotioner (yttr. 2020/21:KU9y s. 10 f.) och anser att utrikesutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

En avvikande mening anmäldes av V-ledamoten som anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motionsyrkandena. V-ledamoten hänvisar till sin avvikande mening i yttr. 2020/21:KU9y.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Vid protokollet
 Satu Saariniemi

Rätt utdraget intygar:
 Satu Saariniemi

Exp. 2022-04-19
 Utrikesutskottet

BILAGA 4

Finansutskottets yttrande 2021/22:FiU4y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2021

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 17 mars att ge övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att senast den 28 april yttra sig över regeringens skrivelse 2021/22:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021 och eventuella följdmotioner i ärendet i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör finansutskottets ämnesområden och över motion 2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3.

Utskottet anser att utrikesutskottet bör föreslå att riksdagen ska avslå motionsyrkandet och lägga skrivelsen till handlingarna.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Utskottets överväganden

Bakgrund

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2021, i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. Skrivelsen inleds med en beskrivning av den övergripande utvecklingen i EU. Frågor som rör finansutskottets ämnesområden finns framför allt under följande avsnitt:

- Den europeiska terminen
- Ekonomi och finans
- Finansmarknaden
- EU:s budget
- Skydd av EU:s finansiella intressen
- Statistik

I bilaga 3 återfinns beslut i rådet under 2021 där Sverige röstat nej eller lagt ned sin röst. Här redogörs bl.a. för att Sverige lade ned sin röst i fråga om ansvarsfrihet för kommissionens genomförande av EU:s budget 2019.

Den europeiska terminen

Skrivelsen

Den elfte europeiska terminen inleddes med att kommissionen i september 2020 presenterade sin årliga hållbara tillväxtstrategi med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU. För 2021 års termin var fokus på uppföljning av medlemsstaternas återhämtning från pandemin inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) och terminen ställdes därför delvis om. Rapportering av åtgärder för att möta upp konsekvenserna av pandemin redovisades främst i den nationella återhämtningsplanen, som ett komplement till det nationella reformprogrammet.

I maj 2021 överlämnade Sverige sina nationella reform- respektive konvergensprogram till kommissionen. Efter att medlemsstaterna överlämnat sina nationella reformprogram, nationella återhämtningsplaner och stabilitets- och konvergensprogram analyserade kommissionen dessa med hänsyn till medlemsstaternas relativa utgångslägen och nationella förutsättningar. De sedvanliga landrapporterna ersattes med en bedömning från kommissionen av de nationella återhämtningsplanerna. Vidare lämnade kommissionen endast landsspecifika rekommendationer på det finanspolitiska området. Rekommendationerna, som inte är rättsligt bindande, antogs på rådet för ekonomiska och finansiella frågor (Ekofinrådet) i juni 2021.

I skrivelsen konstaterar regeringen att kommissionen lämnade följande förslag till rekommendationer till Sverige:

1. Behåll den expansiva finanspolitiska inriktningen över 2022, inklusive den impuls som kommer av faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF). Upprätthåll de offentliga investeringarna.
2. När de ekonomiska förutsättningarna tillåter bör Sverige återgå till en försiktig finanspolitik som garanterar långsiktig hållbarhet, samtidigt som man ökar investeringarna för att öka ekonomins tillväxtpotential.
3. Var särskilt uppmärksam när det gäller de offentliga finansernas sammansättning och kvaliteten på reformerna så att en hållbar och inkluderande återhämtning säkerställs. Prioritera hållbara och tillväxtskapande investeringar, särskilt för att understödja den gröna och digitala omställningen. Prioritera strukturreformer som bidrar till finansiering av prioriterade policyområden och till de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. Stärk täckningen, precisionen och hållbarheten i trygghetssystemen och inom hälso- och sjukvården.

Behandling i utskottet

Den 27 april 2021 informerade statssekreterarna Max Elger och Paula Carvalho Olovsson utskottet om Sveriges nationella reform- respektive konvergensprogram samt den svenska planen för återhämtning och resiliens. Utskottet behandlade dessa i samband med 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100, bet. 2020/21:FiU20, rskr. 2020/21:384). Regeringens bedömning av de landsspecifika rekommendationerna lämnades i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1, bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46).

Ekonomi och finans

Ekonomisk styrning och samordning

Skrivelsen

I oktober 2021 presenterade kommissionen ett meddelande om EU:s ekonomi efter covid-19-pandemin och konsekvenserna för den ekonomiska styrningen. Kommissionen anförde i meddelandet att arbetet med översynen av den ekonomiska styrningen som inleddes 2020 återupptogs och då med uppdaterade förutsättningar i ljuset av pandemin. Kommissionen lämnade inga förslag utan lyfte i stället fram ett antal diskussionsfrågor. Under 2022 avser kommissionen att presentera riktlinjer för finanspolitiken framöver och lägga fram förslag till reformer av den ekonomiska styrningen.

I mars 2021 presenterade kommissionen ett meddelande med förslag till riktlinjer för hur den finanspolitiska samordningen i EU kan utformas under de kommande åren. I meddelandet betonas vikten av att inte dra tillbaka stöd

för tidigt och att ta hänsyn till landsspecifika förutsättningar. Kommissionen konstaterar vidare att aktiveringen av undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten har gett medlemsstaterna utrymme att hantera den ekonomiska krisen och resonerar kring kriterier för när klausulen bör avaktiveras. I maj 2021 bedömde kommissionen att klausulen ska fortsätta att tillämpas under 2022.

Enligt förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom den europeiska terminen presenterade kommissionen i juni djupgranskningar av tolv medlemsstaters ekonomier, däribland Sveriges. Kommissionen bedömde att Sverige fortfarande har makroekonomiska obalanser kopplade till hushållens höga skuldsättning och höga bostadspriser. Ekofinrådet antog slutsatser om de fördjupade granskningarna i juli 2021.

I april 2021 presenterade kommissionen ett meddelande om en strategi för finansieringen av EU:s återhämtningsinstrument (NGEU). I meddelandet redogör kommissionen för hur upplåningen på kapitalmarknaden ska organiseras och skötas. Upplåningen inleddes i juni 2021. Ny nettoupplåning ska avslutas senast vid utgången av 2026.

I februari 2021 antog rådet förordningen om faciliteten för återhämtnings- och resiliens. Under året har arbetet fokuserat på medlemsstaternas ansökningar om medel genom nationella återhämtnings- och resiliensplaner. Bland de villkor som ställs i faciliteten ingår att planerna ska inkludera konkreta och tidsatta mål och delmål för reformer och investeringar. De ska vara förenliga med relevanta landsspecifika rekommendationer, och minst 37 procent av stödet från faciliteten ska gå till klimatomställningen och 20 procent till den digitala omställningen. Under 2021 ansökte 26 medlemsstater om stöd från faciliteten och 22 godkändes. I maj 2021 beslutade regeringen om Sveriges återhämtnings- och resiliensplan och lämnade in den till kommissionen som inledde sin granskning. Därefter fattade regeringen i september och i oktober 2021 beslut om vissa ändringar i planen. Ytterligare ändringar behövdes till följd av riksdagens beslut om budgeten för 2022.

Under 2021 godkände rådet stöd från det europeiska instrumentet för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE) till ytterligare en medlemsstat. Sammantaget uppgår godkänt stöd från SURE till 94 miljarder euro. Kommissionen har under 2021 publicerat två halvårsrapporter om genomförandet av SURE.

Behandling i utskottet

Information om kommissionens meddelande om EU:s ekonomi efter covid-19 och konsekvenserna för den ekonomiska styrningen lämnades av statssekreterare Max Elger den 7 oktober 2021. Information om översynen av den ekonomiska styrningen lämnades senast den 7 april 2022 av finansminister Mikael Damberg.

Den 25 mars 2021 överlade utskottet med finansminister Magdalena Andersson om kommissionens förslag till riktlinjer för den finanspolitiska samordningen i EU de kommande åren.

Utskottet överlade den 24 juni 2021 med finansminister Magdalena Andersson om kommissionens finansieringsstrategi för NGEU. Information om arbetet med NGEU lämnades den 7 oktober 2021 av statssekreterare Max Elger.

Information om den svenska planen för återhämtning och resiliens lämnades under 2021 av finansminister Magdalena Andersson den 6 april, av statssekreterare Max Elger den 27 april och den 1 juni och av finansminister Mikael Damberg den 9 december 2021. Planen behandlades även i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100, bet. 2020/21:FiU20, rskr. 2020/21:384) och budget-propositionen för 2022 (prop. 2021/22:1, bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46). Den 22 februari 2022 lämnade finansminister Mikael Damberg information till utskottet om planen och processen framåt.

Utskottet överlade med finansminister Magdalena Andersson om SURE i april 2020. Information har lämnats vid ett flertal tillfällen, senast den 7 oktober 2021 av statssekreterare Max Elger. Riksdagen godkände Sveriges deltagande i SURE i juni 2020 (prop.2019/20:181, bet. 2019/20:FiU61, rskr. 2019/20:351–353).

Kompletterande information

Den svenska planen för återhämtning och resiliens godkändes av kommissionen den 29 mars 2022. Sverige har ansökt om 3,3 miljarder euro i bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens, vilket är enligt den preliminära tilldelningen av bidrag från faciliteten. Efter godkännandet har rådet som regel fyra veckor på sig att anta kommissionens förslag. Efter att rådet godkänt planen kommer kommissionen att godkänna utbetalningar till Sverige efter att de delmål och mål som fastställs i planen uppfyllts på ett tillfredsställande sätt.

Ekonomiska och monetära unionen

Skrivelsen

Inom ramen för fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen (EMU) presenterade kommissionen i januari 2021 ett meddelande på temat strategisk autonomi, med förslag på hur EU:s ekonomiska och finansiella system kan stärkas för att minska EU:s sårbarhet för yttre störningar. För att nå detta syfte bör enligt kommissionen eurons internationella roll bli större, EU:s finansiella infrastruktur stärkas och genomförandet av EU:s sanktioner effektiviseras. För att stärka eurons internationella roll framhålls betydelsen av en fortsatt fördjupning av finansmarknaderna i EU. Även den gemensamma upplåningen inom NGEU förväntas öka intresset för euron internationellt. För

att stärka EU:s finansiella infrastruktur framhålls vikten av att ha en internationell öppenhet samtidigt som man skyddar sig mot sårbarheter och stärker förmågan att värna sina egna intressen.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med finansminister Magdalena Andersson om förslagen i kommissionens meddelande om strategisk autonomi den 25 mars 2021.

Invest EU-programmet

Skrivelsen

I mars 2021 antog rådet revideringen av förordningen om InvestEU, som bl.a. innebar ett särskilt investeringsfönster för strategiska investeringar.

Behandling i utskottet

Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag till revidering av Invest EU-förordningen i juni 2020. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger om förslaget i juni 2020. Information om förslaget lämnades till utskottet av finansminister Magdalena Andersson i oktober 2020.

Investeringsplanen inom den gröna given

Skrivelsen

I januari 2020 presenterade kommissionen ett meddelande om investeringsplanen inom den gröna given. I meddelandet lämnas en färdplan för att möjliggöra investeringar så att den europeiska gröna given ska bli verklighet. I maj 2020 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om att inrätta en lånefacilitet för den offentliga sektorn inom mekanismen för rättvis omställning. Förordningen antogs av rådet i juli 2021.

Behandling i utskottet

I mars 2020 yttrade sig utskottet till miljö- och jordbruksutskottet över kommissionens meddelande om en grön europeisk giv i de delar som rörde utskottets ämnesområde (yttr. 2019/20:FiU1y). I juni 2020 överlade utskottet med statssekreterare Max Elger om investeringsplanen inom den gröna given samt lagstiftningsförslag om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning.

Klimatfinansiering

Skrivelsen

I oktober 2021 antog Ekofinrådet slutsatser om internationell finansiering för klimatåtgärder inför FN:s klimattoppmöte COP 26. Slutsatserna syftar till att redovisa EU:s fortsatta arbete med att mobilisera och öka finansieringen för klimatrelaterade ändamål. De syftar också till att ta fram och tydliggöra EU:s ståndpunkt i frågor som är specifikt kopplade till klimatförhandlingarna och genomförandet av Parisavtalet.

Finansiellt stabilitetsstöd

Skrivelsen

Grekland är föremål för förstärkt övervakning av sina reformåtaganden till eurogruppen. Övervakningen genomförs kvartalsvis av kommissionen i samarbete med ECB, ESM och IMF. Om åtagandena genomförs kan eurogruppen bevilja vissa skuldlättnadsåtgärder till Grekland. Under 2021 beviljades lättnader på ca 1,5 miljarder euro. Kommissionen har även övervakat Cyperns, Irlands, Spaniens och Portugals återbetalningsförmåga. Övervakningen pågår till dess att länderna betalat tillbaka minst 75 procent av sina lån från de stödfaciliteter som EU och euroländerna inrättat (EFSM respektive EFSF/ESM). Regeringen konstaterar att kommissionen bedömer att ländernas återbetalningsförmåga är god.

I maj 2020 beslutades att ge makrofinansiellt stöd till tio länder i EU:s närhet. Lånen ges mot bakgrund av att länderna fått betalningsbalanssvårigheter till följd av covid-19-pandemin. Enligt villkoren för lånen ska länderna genomföra ekonomiska reformer och vidta stabiliseringspolitiska åtgärder. Under 2021 fortsatte genomförandet av stödprogrammen. En första utbetalning gjordes bl.a. till Albanien. En andra utbetalning gjordes bl.a. till Ukraina. Det beslutades att en andra utbetalning inte skulle göras till Georgien.

Behandling i utskottet

I maj 2020 informerade finansminister Magdalena Andersson utskottet om förslaget till makrofinansiellt stöd. Frågan behandlades även i utskottets yttrande till utrikesutskottet över regeringens skrivelse om verksamheten i EU under 2020 (yttr. 2020/21:FiU1y).

Finansmarknaden

Bankmarknaden

Skrivelsen

I maj 2019 antogs ändringar av tillsynsförordningen, kapitaltäckningsdirektivet och krishanteringsdirektivet, det s.k. bankpaketet. Ändringarna i svensk rätt som rörde krishantering trädde i huvudsak i kraft den 1 juli 2021.

I oktober 2021 presenterade kommissionen ett förslag till hur den sista delen i Basel III-överenskommelsen ska genomföras i EU:s kapitaltäckningsregelverk för banker. Kommissionen lämnade även förslag om hur hållbarhetsfaktorer bättre kan integreras i tillsynsarbetet och hur tillsynsarbetet kan harmoniseras ytterligare.

Förhandlingarna om att inrätta ett europeiskt insättningsgarantisystem inom ramen för bankunionen har pågått sedan 2016, liksom förhandlingarna om en gemensam finansiell säkerhetsmekanism för att säkra den gemensamma resolutionsfonden. Under 2021 har arbetet fokuserat på att förbereda det tidiga införandet av säkerhetsmekanismen som euroländerna beslutade om 2020, bl.a. att underteckna och ratificera de ändrade mellanstatliga avtalen om ESM och resolutionsfonden. Regeringen konstaterar att Sverige inte deltar i bankunionen och därför i nuläget inte berörs av förslagen.

I mars 2018 presenterade kommissionen ett förslag till ramverk för utgivning av säkerställda obligationer. Rättsakterna, som består av ett nytt direktiv och ändring av tillsynsförordningen, trädde i kraft i januari 2020. Ändringarna av tillsynsförordningen ska börja gälla i juli 2022.

Under 2021 slutfördes förhandlingarna om förslaget till direktiv om kreditförvaltare och kreditförvärvare. Förslaget är ett led i arbetet med att motverka problem med nödlidande lån inom EU. Direktivet antogs av Europaparlamentet och rådet i november 2021. Förslaget till direktiv innehöll även regler om ett gemensamt förfarande för ianspråktagande av säkerheter. Dessa regler kom under förhandlingsarbetets gång att brytas ut till ett eget direktiv.

I juli 2021 presenterade kommissionen ett förslag till lagstiftningspaket om bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Förslaget omfattar fyra separata rättsakter och innebär att EU:s reglering på området utvecklas. Förhandlingarna i rådet inleddes i juli 2021. I december 2021 antog rådet ett förhandlingsmandat för en av rättsakterna inför triloger med Europaparlamentet.

Behandling i utskottet

Lagstiftningsåtgärder med anledning av bankpaketet beslutades av riksdagen i december 2020 respektive juni 2021 (prop. 2020/21:36, bet. 2020/21:FiU37, rskr. 2020/21:11 respektive prop. 2020/21:155, bet. 2020/21:FiU33, rskr. 2020/21:324).

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Max Elger om förslagen till ändringar i EU:s kapitaltäckningsregelverk den 9 december 2021. Utskottet subsidiaritetsprövade de tre olika förslagen i januari 2022 och ansåg att inget av dem stred mot subsidiaritetsprincipen.

Information om bankunionen lämnades senast i november 2018 av finansmarknadsminister Per Bolund.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om kommissionens förslag till regelverk för säkerställda obligationer i april 2018. Finansmarknadsministern lämnade information om förslaget till regelverk i november 2018. Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag i april 2018. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. De ändrade reglerna behandlas i proposition 2021/22:76 Ändrade regler för säkerställda obligationer och under våren 2022 i betänkande 2021/22:FiU37.

Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget till direktivet om hantering av köp av krediter eller ianspråktagande av säkerheter i maj 2018 och ansåg att det inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade om förslaget i juni 2018 med statssekreterare Lars Westbratt. Utskottet har fått information om förhandlingsprocessen vid ett flertal tillfällen, senast den 20 april 2021 av statssekreterare Catharina Espmark.

Utskottet överlade i oktober 2020 med statssekreterare Ulf Holm om arbetet med bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Den 21 september 2021 överlade utskottet med statssekreterare Ulf Holm om kommissionens lagstiftningspaket på området. Utskottet subsidiaritetsprövade förslagen i november 2021 och ansåg att inget av dem strider mot subsidiaritetsprincipen.

Värdepappersmarknaden

Skrivelsen

I juli 2021 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om en frivillig EU-standard för gröna obligationer. Förslaget är en del av kommissionens arbete med en hållbar finansmarknad och syftar till att styra kapitalflöden i riktning mot en mer hållbar ekonomi. Förslagen har under hösten behandlats i rådet.

I juni lade kommissionen fram ett förslag om ändringar i förordningen om faktablad för investeringsprodukter och direktivet om värdepappersfonder för att förlänga en övergångsperiod när det gäller byte av faktablad för fonder. Bakgrunden är uppdaterade regler om innehållet i faktabladen som fondförvaltare ska byta till. Förhandlingar pågick i rådet under hösten och i november 2021 nåddes en överenskommelse med Europaparlamentet.

I november 2021 presenterade kommissionen ett antal förslag inom ramen för arbetet med kapitalmarknadsunionen. Förslaget om ändringar i förordningen om europeiska långsiktiga investeringsfonder (ELTIF) syftar till att öka antalet europeiska långsiktiga investeringsfonder och investeringar i dessa eftersom intresset hittills varit lågt. Förslaget om ändringar i direktivet

om förvaltare av alternativa investeringsfonder och direktivet om värdepappersfonder (AIFMD) syftar bl.a. till att harmonisera vissa bestämmelser i direktiven och att genomföra regulatoriska förbättringar exempelvis när det gäller likviditetshantering och rapportering. Förslaget till ändrade regler för marknader för finansiella instrument (Mifir och Mifid) syftar bl.a. till att förbättra transparensen och tillgången till marknadsdata i handeln med finansiella instrument. Förslaget om en europeisk gemensam kontaktpunkt för finansiell och icke-finansiell information (ESAP) syftar till att tillhandahålla centraliserad elektronisk tillgång till information och produkter inom EU som är av relevans för kapitalmarknader, finansiella tjänster och hållbar finansiering.

I september 2020 lade kommissionen fram en strategi för det fortsatta arbetet med digitalisering av finanssektorn. Strategin syftar bl.a. till att göra de finansiella tjänsterna i Europa mer digitala och att stimulera ansvarsfull innovation och konkurrens mellan leverantörer av finansiella tjänster i EU. Inom ramen för strategin presenterade kommissionen ett förslag till förordning om marknader för kryptotillgångar. I november 2021 antog rådet ett förhandlingsmandat inför triloger med Europaparlamentet om förslaget. Kommissionen lade även fram ett förslag till förordning om att inrätta en pilotregim för marknadsinfrastruktur med distribuerad databasteknik. Även för detta förslag antog rådet ett förhandlingsmandat inför triloger med Europaparlamentet och en överenskommelse nåddes i november 2021. Ytterligare ett förslag inom ramen för strategin är ett förslag till förordning om digital operativ motståndskraft i den finansiella sektorn. I juni 2021 antog rådet ett förhandlingsmandat inför triloger med Europaparlamentet.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm den 21 september 2021 om förslaget till förordning om en frivillig EU-standard för gröna obligationer. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget i oktober 2021 och ansåg att det inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Den 21 september 2021 överlade utskottet med statssekreterare Ulf Holm om förslagen till ändringar i förordningen om faktablad för investeringsprodukter och direktivet om värdepappersfonder. Utskottet subsidiaritetsprövade förslagen i oktober och ansåg att de inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Max Elger den 20 januari 2021 om förslagen om ELTIF, AIFMD, Mifir och Mifid och ESAP. De olika förslagen subsidiaritetsprövades av utskottet i mars och april 2021. Utskottet ansåg att förslagen inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet subsidiaritetsprövade förslagen om marknader för kryptotillgångar och om att inrätta en pilotregim för marknadsinfrastruktur med distribuerad databasteknik i december 2020. Utskottet ansåg att inget av förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen. Förslaget om digital operativ

motståndskraft i den finansiella sektorn subsidiaritetsprövades av utskottet i februari 2021. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet överlade om förslagen med finansmarknadsminister Per Bolund i november 2020. Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm om strategin för digitalisering av finanssektorn den 25 maj 2021. Information till utskottet om förhandlingsläget lämnades av statssekreterare Ulf Holm den 25 maj och den 21 september 2021.

Försäkringsmarknaden

Skrivelsen

Kommissionen presenterade i september 2021 ett förslag till ändringar i Solvens II-direktivet och ett nytt krishanteringsramverk för försäkringssektorn. Förslagen syftar till att öka möjligheterna för försäkringsföretagen att bidra till återhämtningen av ekonomin, den gröna omställningen och fullbordande av kapitalmarknadsunionen, till att öka proportionaliteten i tillsynsreglerna och till att stärka skyddet för EU:s försäkringstagare. Förhandlingar i rådet inleddes under hösten.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm om förslaget till ändringar i Solvens II-direktivet och ett nytt krishanteringsramverk för försäkringssektorn den 28 oktober 2021. Utskottet subsidiaritetsprövade förslagen i februari 2022 och ansåg att de inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Hållbar finansmarknad

Skrivelsen

Kommissionen lade i juli 2021 fram en strategi för att finansiera omställningen till en hållbar ekonomi. I strategin identifierar kommissionen åtgärder för att stärka det finansiella systemets förmåga att stödja omställningen till en hållbar ekonomi.

I juni 2021 antog kommissionen en delegerad akt till EU:s gröna taxonomiförordning som fastställer kriterier för att avgöra under vilka villkor en viss ekonomisk verksamhet ska anses vara hållbar i förhållande till förordningens två klimatmål. Sverige invände mot den delegerade akten.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med statssekreterare Ulf Holm om strategin för att finansiera omställningen till en hållbar ekonomi den 21 september 2021.

Utskottet överlade med finansmarknadsminister Per Bolund om förslaget till EU-gemensam taxonomi i juni 2018 och med statssekreterare Ulf Holm vid två tillfällen i november 2019. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget till

förordning i juni 2018 och ansåg att det inte stred mot subsidiaritetsprincipen. I december 2021 beslutade riksdagen om lagstiftningsåtgärder med anledning av EU:s gröna taxonomiförordning (prop. 2021/22:11, bet. 2021/22:FiU15, rskr. 2021/22:78). Utskottet överlade om den delegerade akten för de klimatrelaterade målen i förordningen med finansmarknadsminister Per Bolund den 15 december 2020 och med finansmarknadsminister Åsa Lindhagen den 22 juni 2021. Den 12 oktober 2021 överlade utskottet med statssekreterare Ulf Holm om kärnkraft i taxonomin. Information om taxonomin har lämnats vid ett flertal tillfällen, senast den 9 december 2021 av finansmarknadsminister Max Elger. Den 10 januari, den 13 januari och den 5 april 2022 överlade utskottet med finansmarknadsminister Max Elger om den kompletterande delegerade akt till förordningen som kommissionen inledde en konsultation om den 31 december 2021. Kommissionen antog den kompletterande delegerade akten, som tar upp kärnkraft och naturgas, den 9 mars 2022 och därmed inleddes förfarandet för rådets och Europaparlamentets möjlighet att invända eller inte mot akten.

EU:s budget

Nya egna medel

Skrivelsen

Kommissionen presenterade i december 2021 förslag till revidering av systemet för nya egna medel. Enligt förslaget skulle nya egna medel införas baserat på tre beräkningsbaser: intäkter från auktioneringen av EU:s handel med utsläppsrätter (EU ETS), intäkter från den föreslagna mekanismen för koldioxidjustering vid EU:s gränser (CBAM) och en andel av uppbörden av intäkterna från omfördelningen av beskattningsrätt mellan stater i enlighet med pelare 1 i OECD/G20:s överenskommelse från oktober 2021.

Behandling i utskottet

Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag till nya egna medel i februari 2022 och ansåg att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen. I enlighet med utskottets förslag lämnade riksdagen ett motiverat yttrande till EU:s institutioner (utl. 2021/22:FiU31, rskr. 2021/22:180).

EU:s årsbudget

Skrivelsen

I november 2021 kunde en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2022 nås som innebar en åtagandenivå på 169,5 miljarder euro och betalningar på 170,6 miljarder euro. Marginalerna till taken i den fleråriga budgetramen uppgick till 1,2 miljarder euro respektive 1,6 miljarder euro. Rådet och Europaparlamentet godkände budgeten den 23 november respektive den 24 november 2021.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade om EU:s årsbudget med statssekreterare Max Elger den 1 juni och den 28 oktober 2021.

Brexitjusteringsreserven

Skrivelsen

I december 2020 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om att inrätta en brexitjusteringsreserv. Syftet med instrumentet är att kunna ge ekonomiska bidrag för att motverka negativa konsekvenser av Storbritanniens utträde ur EU i medlemsstater, regioner och sektorer. Rådet godkände förordningen i september och Europaparlamentet i oktober. Totalt uppgår brexitjusteringsreserven till 5 miljarder euro i 2018 års priser.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger om förslaget till förordning den 23 februari 2021. Utskottet subsidiaritetsprövade förslaget den 11 februari 2021 och ansåg att det inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Motionen

Håkan Svanelling m.fl. (V) anser i kommittémotion 2021/22:4471 yrkande 3 att EU:s påtvingande åtstramningspolitik har slagit extra hårt mot kvinnor och framhåller att kvinnor drabbas hårdast när välfärden skärs ned. Motionärerna vill att EU inför en feministisk budget som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader mellan könen avseende inkomst, levnadsvillkor m.m. och förbättrar kvinnors villkor.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden, senast i sitt yttrande till utrikesutskottet över skrivelsen om verksamheten i EU under 2020 (yttr. 2020/21:FIU1y). Utskottet ansåg att utrikesutskottet borde avstyrka yrkandet, bl.a. med hänvisning till att regeringen stämt av prioriteringarna i förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2021–2027 i överläggningar med finansutskottet och genom samråd med EU-nämnden.

Skydd av EU:s finansiella intressen

Skrivelsen

Ekofinrådet beslutade i februari 2021 att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av 2019 års budget. Sverige valde att lägga ned sin röst. Europaparlamentet beslutade i maj 2021 att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av 2019 års budget.

Europeiska revisionsrättens årsrapport om budgetåret 2020 publicerades i oktober. För 2020 lämnade revisionsrätten en revisionsförklaring med avvikande mening när det gällde kostnaderna. Revisionsrätten uppskattade att 2,7 procent av de underliggande transaktionerna inte skett i enlighet med gällande regelverk (motsvarande felnivå som för 2019). Det överstiger den vedertagna gränsen på 2 procent. Ekofinrådet tar under 2022 ställning till om Europaparlamentet ska rekommenderas att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2020.

Behandling i utskottet

Utskottet överlade med statssekreterare Max Elger den 4 februari 2021 om ansvarsfrihet för kommissionen för genomförandet av 2019 års budget. Utskottet överlade den 22 februari 2022 med statssekreterare Elin Eliasson om ansvarsfrihet för kommissionen för genomförandet av 2020 års budget.

Statistik

Skrivelsen

Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning presenterade i januari 2021 sin tolfte årliga rapport om genomförandet av riktlinjerna för europeisk statistik. Årets rapport analyserar hur det europeiska statistiksystemet har fungerat under covid-19-pandemin. Ekofinrådet antog slutsatser om statistik i november 2021.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2021. Utskottet anser att skrivelsen är ett viktigt instrument för att följa verksamheten inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Under 2021 stod pandemin och hanteringen av dess effekter i fokus och i EU vidtogs gemensamma åtgärder för att hantera konsekvenserna av pandemin. Inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens som började gälla i februari 2021 presenterade medlemsstater sina nationella återhämtnings- och resiliensplaner. Utskottet har vid överläggningar med regeringen ställt sig bakom linjen att EU:s ekonomiska åtgärder till följd av covid-19, inklusive för att stödja återhämtningen, bör vara temporära, välriktade, proportionerliga och budgetrestriktiva. Stöd bör så långt som möjligt bygga på existerande instrument och befintliga finansieringsformer och inte på nya egna medel, och inriktas på de delar av EU som har störst behov. Det bör finnas gränser för hur mycket stöd enskilda medlemsstater kan få och medlemsstaternas risktagande bör begränsas. Åtgärderna bör vara miljömässigt och socialt hållbara samt förenliga med att driva på den gröna

omställningen. En central del i återhämtningen bör vara att fullt ut återställa den inre marknaden.

Den svenska restriktiva grundhållningen när det gäller EU:s budget är fast förankrad i riksdagen. I denna restriktiva grundhållning är principerna om subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet och sund ekonomisk förvaltning vägledande. Liksom utskottet vid flera tidigare tillfällen har framhållit är utskottet kritiskt mot införandet av nya egna medel och emot överföring av beskattningsrätt till EU-nivå. Vidare subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till nya egna medel i februari 2022 och ansåg att det inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen. Inför förhandlingarna om den fleråriga budgetramen 2021–2027 stämde regeringen av prioriteringarna för utformningen av EU:s budget i överläggningar med finansutskottet och genom samråd med EU-nämnden. Utskottet anser mot bakgrund av det att utrikesutskottet bör föreslå att det aktuella motionsyrkandet avslås.

Utskottet stöder arbetet inom den europeiska planeringsterminen. Det är viktigt att EU:s medlemsländer för en ekonomisk politik med nationellt ägarskap för genomförande av strukturreformer, och den europeiska planeringsterminen stärker incitamenten för EU:s medlemsländer att föra en ansvarsfull finanspolitik. Enligt utskottet är det centralt att rådet och kommissionen i tillämpningen av regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken fullt ut respekterar de nationella parlamentens roll. Vidare bör ramverket tillämpas på ett transparent och förutsägbart sätt som säkerställer likabehandling mellan medlemsstaterna.

Som en liten öppen ekonomi är det för Sveriges del av stor betydelse att EU:s inre marknad utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Utskottet välkomnar det fortsatta arbetet med kapitalmarknadsunionen, med ett fullgott konsument- och investerarskydd och som inte äventyrar den finansiella stabiliteten.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen hållit överläggningar med regeringen om EU:s gröna taxonomiförordning och den delegerade akt till förordningen som antogs under 2021. Utskottet konstaterar att Sverige röstade nej till förordningen med anledning av hanteringen av hållbart skogsbruk och det nationella självbestämmandet över skogsfrågor. Sverige invände även mot den delegerade akten för att värna vattenkraften och skogsbrukets villkor och arbetade för att samla en majoritet för den uppfattningen. Utskottet konstaterar att varken rådet eller Europaparlamentet invände mot akten, som därmed trädde i kraft och började tillämpas den 1 januari 2022. Utskottet har även hållit överläggningar med regeringen om den kompletterande delegerade akten, som berör kärnkraft och naturgas. Regeringen har i utskottet fått stöd för att Sverige bör verka för att rådet ska invända mot akten.

Utskottet vill slutligen betona vikten av att frågor som har betydelse för hela EU ska diskuteras och beslutas av samtliga medlemsstater. Utskottet välkomnar åtgärder för att stärka den finansiella stabiliteten i bankunionen. Det är samtidigt viktigt att åtgärder som genomförs i syfte att stärka bankunionen tar hänsyn till hela EU:s inre marknad och att utformningen

möjliggör likvärdig behandling av länder som har och länder som inte har euron som valuta.

Utskottet anser med detta att utrikesutskottet bör föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

Stockholm den 28 april 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Janine Alm Ericson (MP), Eva Lindh (S), Saila Quicklund (M), Kjell Jansson (M), David Perez (SD) och Mubarik Mohamed Abdirahman (S).

Avvikande mening

Verksamheten i Europeiska unionen under 2021 (V)

Ali Esbati (V) anför:

Attackerna på välfärden och arbetsrätten i många EU-länder utgör ett allvarligt hot mot jämställdheten. EU:s påtvingande åtstramningspolitik har slagit extra hårt mot kvinnor. Kvinnor drabbas hårdast när välfärden skärs ned och arbetsvillkoren försämras. Vänsterpartiet driver kraven på ekonomisk rättvisa för kvinnor. Vi vill att EU inför en feministisk budget som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader mellan könen avseende inkomst, levnadsvillkor m.m. och förbättrar kvinnors villkor. Vi anser att regeringen bör verka för att EU inför en feministisk budget.

Mot bakgrund av detta anser jag att utrikesutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2021/22:4471 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 3.

BILAGA 5

EU-nämndens yttrande 2021/22:EUN1y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2021

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 17 mars 2022 att ge EU-nämnden och utskotten tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2021/22:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021. EU-nämnden har beslutat att yttra sig över skrivelsen i frågor som har varit av särskilt intresse i nämndens verksamhet under 2021.

EU-nämndens överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2020 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens verksamhet och utveckling. Den behandlar flera olika politikområden och tar upp beslut och händelser utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. I bilagorna redogörs för mål vid EU-domstolen av svenskt intresse, avslutade och pågående överträdelseärenden samt beslut i rådet som Sverige inte har stött. Bland annat röstade Sverige, efter samråd med EU-nämnden, nej till antagande av förordningen om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter.

EU-nämndens ställningstaganden

Synpunkter av övergripande karaktär

Pandemin har fortsatt att påverka nämndens verksamhet, och nämndens sammanträden har till största del genomförts digitalt. Pandemin krävde även särskilda arbetsformer för rådet. Samråd har ägt rum inför rådsmöten och inför de videomöten som ersatte rådsmöten. Även detta år har nämnden hanterat ett mycket stort antal skriftliga samråd, ofta med korta tidsramar, eftersom det formella beslutsfattandet på rådsmöten till viss del ersattes av skriftliga beslutsförfaranden.

EU-nämnden vill liksom tidigare år uttrycka sin uppskattning för skrivelsen som ger en bra översikt över verksamheten i EU under 2021. Kontakterna mellan EU-nämnden och regeringen har fungerat väl såväl på politisk nivå som på tjänstemannanivå.

Särskilda synpunkter

Pandemin har stått i fokus även detta år, covid-19 har behandlats löpande av nämnden inom ramen för de flesta rådskonstellationer. Flera videomöten i kretsen av stats- och regeringschefer har helt ägnats åt att diskutera covid-19. Det fanns ett brett stöd i nämnden för vaccinationsbevis, frågan om produktion och tillgång till vaccin. Ett parti (V) anmälde avvikande ståndpunkt i fråga om patent på vaccin.

Inom ramen för *allmänna rådet* har bl.a. samordning av åtgärder mot covid-19, konferensen om Europas framtid (framtidskonferensen), rättsstatsfrågorna samt utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen stått i fokus. När det gäller den sistnämnda frågan har det funnits majoritet i nämnden för regeringens position. Framtidskonferensen har hanterats vid de flesta av allmänna rådets möten under 2021, och sammantaget har det funnits stöd i nämnden för regeringens linje. När det gäller rättsstatsfrågorna har regeringen fått stöd i nämnden för sin position dels vad gäller den horisontella diskussionen om kommissionens årliga rapport om rättsstatsituationen i EU, dels vad gäller de landspecifika diskussionerna. Nämnden har vidare gett regeringen stöd för dess linje vad gäller hanteringen av utvecklingen på rättsstatsområdet i Polen samt utvecklingen i fråga om unionens värden i Ungern, med avvikande ståndpunkter från ett parti (SD). En annan fråga som varit återkommande inom ramen för allmänna rådet är relationen mellan EU och Storbritannien där det framför allt handlat om lägesuppdateringar när det gäller bl.a. Nordirlandsprotokollet. Relationen mellan EU och Storbritannien har även hanterats av nämnden vid samråd med regeringen inför *Europeiska rådet*. Det har då funnits stöd i nämnden för regeringens position.

Inför *rådet för utrikes frågor* har nämnden ingående diskuterat frågor som aktualiserats av omvärldsutvecklingen. Vid ett flertal tillfällen har utvecklingen i Etiopien behandlats, och det har sammantaget funnits stöd från en majoritet av ledamöterna för regeringens linje. Detsamma har gällt efter diskussioner om Ukraina och Belarus där Rysslands roll särskilt har lyfts fram i nämnden. Nämnden har även diskuterat EU:s relation med Ryssland inför såväl utrikesrådet som Europeiska rådet. Vid samråd inför utrikesrådet i februari fanns det inte stöd för regeringens ståndpunkt när det gäller Nord Stream II. Vidare anmälde tre partier (SD, C och L) avvikande ståndpunkt i fråga om en breddning av EU:s Magnitskijlagstiftning till att även omfatta systematisk korruption och penningtvätt. Vid Europeiska rådet i december fanns det stöd för regeringens ståndpunkt när det gäller Ryssland. Inom ramen för både *rådet för utrikes frågor*, inklusive *utrikes frågor – försvar*, och *Europeiska rådet* har regeringen samrått med nämnden om den strategiska kompassen. Sammantaget har det funnits majoritet för regeringens position, med avvikande ståndpunkter från några partier. På handelsområdet har nämnden bl.a. behandlat handelsförbindelserna med USA samt reformen av WTO. Sammantaget fanns det stöd för regeringens inriktning.

Frågor relaterade till kärnkraft och energipriser gav under 2021 avtryck inom flera rådskonstellationer. Nedan nämns några tillfällen då frågorna behandlades i nämnden.

Regeringen fick inför antagande om slutsatser om klimat- och energidiplomati inför möte i *utrikesrådet* inte stöd för sin ståndpunkt i den del som gäller fossilfritt. I stället fanns det majoritet för den ståndpunkt som presenterades av fyra partier (M, SD, KD och L). Tre partier (S, V och MP) anmälde avvikande ståndpunkt i denna del. Två partier (M och KD) anmälde vidare avvikande ståndpunkt när det gäller taxonomin och ett parti (SD) anmälde ytterligare en

annan avvikande ståndpunkt. Samma majoritetsläge när det gäller kärnkraft infann sig när nämnden i oktober behandlade de stigande energipriserna och den verktygslåda som presenterats av kommissionen inom ramen för *energirådet*.

Vid samråd inför *Europeiska rådet* i oktober behandlades återigen energipriser och frågan uppkom om huruvida kärnkraft ska klassas som hållbar inom ramen för taxonomin. Vid samrådet fanns det inte stöd för regeringens ståndpunkt i den del som avsåg kärnkraft. Liksom tidigare fanns det i den delen i stället majoritet för den ståndpunkt som presenterats av fyra partier (M, SD, KD och L). Övriga fyra partier (S, C, V och MP) anmälde avvikande ståndpunkt i denna del.

Inför mötet i det *ekonomiska och finansiella rådet* fick regeringen slutligen stöd för sin inriktning inför en diskussion om energipriser med avvikande ståndpunkt från fyra partier (S, C, V och MP) i fråga om kärnkraft.

Nämnden behandlade återigen energipriserna, kärnkraften och taxonomin inför *energirådet* i november. Det fanns då stöd för regeringens inriktning, förutom i den del som avsåg kärnkraft. I den delen fanns det i stället majoritet för att den svenska regeringen ska agera aktivt, tillsammans med andra medlemsländer i EU, för att tydligt värna kärnkraftens villkor och framtid inom ramen för taxonomin. Tre partier (C, V och MP) lämnade avvikande ståndpunkt.

Vid samråd inför *Europeiska rådet* i december kom frågor om energi upp igen, och det fanns även denna gång stöd för regeringens ståndpunkt förutom i den del som avsåg kärnkraft. I den delen fanns det liksom tidigare majoritet för den ståndpunkt som presenterades av fyra partier (M, SD, L och KD). De fyra övriga partierna anmälde avvikande ståndpunkt i denna del (S, C, V och MP).

Inför möten i rådet för *ekonomiska och finansiella frågor* har ett genomgående tema varit den ekonomiska återhämtningen efter covid-19. Rådet antog i februari faciliteten för återhämtning och resiliens (Recovery and Resilience Facility, RRF) som utgör huvuddelen av EU:s återhämtningsinstrument Next Generation EU (NGEU). Det fanns stöd i nämnden för antagandet av RRF med undantag för avvikande ståndpunkter från två partier (SD och V). Nämnden har därefter regelbundet ställt sig bakom regeringens inriktning när det gäller genomförandet av RRF och det har även funnits stöd för regeringens linje vid antagandet av genomförandebeslut kopplade till ett stort antal medlemsstater utifrån ländernas återhämtnings- och resiliensplaner. Regeringen har även vid ett flertal tillfällen fått stöd för sin inriktning i fråga om finansieringen av NGEU.

Även inför möten inom ramen för *konkurrenskraftsrådet* har frågor om återhämtning och unionens resiliens diskuterats i stor utsträckning, då med grön och digital omställning som viktiga drivkrafter. Nämnden behandlade t.ex. uppdateringen av den nya industristrategin för Europa – den kritiska betydelsen av att trygga tillgången till råvaror av avgörande betydelse. Det fanns stöd för regeringens ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från ett parti.

När det gäller digitalisering behandlade nämnden två omfattande förslag till förordningar om digitala tjänster (DSA) respektive digitala marknader (DMA) inför beslut om en allmän inriktning i november. I fråga om DSA fanns det stöd för regeringens ståndpunkt, men två partier lämnade avvikande ståndpunkter (SD och C). I fråga om DMA fanns det stöd för regeringens ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från ett parti (C).

På *klimat- och miljöområdet* har bl.a. lagstiftningspaketet Fit for 55 (55-procentspaketet), batteriförordningen, EU:s markstrategi 2030 och EU:s handlingsplan för nollutsläpp behandlats. Förslaget till ny förordning om batterier behandlades av nämnden vid flera tillfällen och det fanns stöd i nämnden för regeringens linje, med avvikande ståndpunkter från två partier (M och L). Regeringen har samrått med nämnden inför diskussioner på *miljörådet* om de fyra klimaträttsakterna (ansvarsfördelningsförordningen, utsläppshandelsdirektivet, förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk samt koldioxidkrav på lätta fordon) och den sociala klimatfonden i 55-procentspaketet. Sammantaget fanns det stöd i nämnden för regeringens inriktning. Flera partier lämnade avvikande ståndpunkter i fråga om olika delar av lagstiftningspaketet. Regeringen fick vidare stöd för sin linje vid nämndens behandling av EU:s handlingsplan för nollförorening för luft, vatten och mark, med avvikande ståndpunkt från ett parti. Nämnden har vidare behandlat EU:s markstrategi för 2030. Det fanns stöd för regeringens inriktning, med avvikande ståndpunkter från två partier (SD och MP).

Med anledning av pandemin har regeringen, inom ramen för *rättsliga och inrikes frågor*, även detta år vid flera tillfällen skriftligen samrått med nämnden om en rådsrekommendation om tillfälliga restriktioner för icke nödvändiga resor till EU. Det har funnits stöd i nämnden för regeringens ståndpunkt. Nämnden har också vid ett antal tillfällen diskuterat den externa dimensionen av EU:s migrationspolitik inför rådet för rättsliga och inrikes frågor samt Europeiska rådet. Regeringen har fått stöd för sin position med ett flertal avvikande ståndpunkter.

Frågor inom ramen för rådet för *sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård* har även detta år innefattat arbetet mot covid-19, och det har funnits stöd i nämnden för regeringens linje. På hälsoområdet har nämnden vidare gett regeringen stöd för dess position i fråga om inrättande av den europeiska myndigheten för beredskap och insatser vid hälsokriser. På sysselsättningsområdet har fortsatt behandling ägt rum om förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU. Det fanns stöd i nämnden för regeringens position, med avvikande ståndpunkt från tre partier (M, SD och KD). Regeringen har också samrått med nämnden om förslag till direktiv om bindande åtgärder för insyn i lönesättningen. Det fanns inte stöd i nämnden för regeringens ståndpunkt. I stället fanns det majoritet för den ståndpunkt som presenterades av fyra partier (M, SD, C och KD), med avvikande ståndpunkt från tre partier (S, V och MP). Nämnden har också behandlat handlingsplanen för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det fanns stöd för regeringens linje, med avvikande ståndpunkter från tre partier (M, SD och KD). Regeringen har

vidare samrått med nämnden om rådets rekommendation om inrättande av en europeisk barngaranti. Det fanns stöd i nämnden för regeringens ståndpunkt.

Frågorna inför möten om *jordbruk och fiske* har bl.a. innefattat reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 som under året varit föremål för trepartssamtal. Reformpaketet har behandlats av nämnden vid flera tillfällen och några partier har under året lämnat avvikande ståndpunkter. En enhällig nämnd kunde dock i december ställa sig bakom regeringens ståndpunkt inför antagandet av reformpaketet. Skogsfrågor har vidare varit aktuella och bl.a. diskuterats inom ramen för kommissionens skogsstrategi. Regeringen fick i november stöd för sin ståndpunkt om att anta rådsslutsatser om EU:s nya skogsstrategi för 2030.

På fiskeområdet behandlade nämnden bl.a. en allmän riktlinje av förordningen om fiskerikontroll (kontrollförordningen) samt ändring av andra rättsakter om kontroll av den gemensamma fiskeripolitiken som diskuterats sedan flera år. Nämnden ställde sig bakom regeringens ståndpunkt, men två partier (M och KD) lämnade avvikande ståndpunkt.

Stockholm den 27 april 2022

På EU-nämndens vägnar

Pyry Niemi

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pyry Niemi (S), Jessika Roswall (M), Maria Strömkvist (S), Pia Nilsson (S), Johan Andersson (S), Daniel Andersson (S), Helena Bouveng (M), Jan Ericson (M), John Widegren (M), Martin Kinnunen (SD), Charlotte Quensel (SD), Eric Westroth (SD), Rickard Nordin (C), Ilona Szatmari Waldau (V), Maria Ferm (MP) och Malin Danielsson (L).